

B U L L E T I N

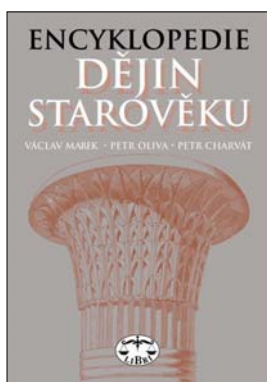

Nakladatelství LIBRI oslaví v letošním roce již 15 let své aktivní činnosti. Pod hlavičkou „LIBRI“ spatřilo světlo světa již na 350 původních titulů, z nichž mnohé se dočkaly opakovaných vydání. Specifičností je původní tvorba, kdy naprostá většina autorů píše česky a převážně přímo na objednávku LIBRI. Vydáváme *biografické slovníky* – esejistické i odborně pojaté – specializované na nejrůznější obory lidské činnosti, jejichž cílem je přiblížit čtenáři osobnosti dávné i nedávné minulosti. Profílovou řadou nakladatelství je ediční řada *Naše dědictví* – tituly jsou věnovány pokladům architektury na území

Čech, Moravy a Slezska – hrady, zámky, pevnosti, kláštery, loret, zvonice, města, městské věže a brány, lázně, zahrady, mosty, vodní mlýny a další *technické památky*. Další ediční řady se věnují *historii a historickým vědám*, ale také *mytologii*, politice, ekonomii, *archeologii*, své pevné místo má v edičním plánu řada *Slovníky spisovatelů*, a mnoho dalších témat. Zároveň připravujeme také neencyklopedické publikace, rovněž zaměřené převážně na historii či kulturní historii – *Historická řada*, *Stručná historie států*, *Dějiny českých zemí*, *Otazníky našich dějin*.

- Některé z titulů jsou nyní v plné podobě k dispozici bezplatně na www.libri.cz jako databáze, hodně z našich knih lze zakoupit i jako e-knihy za zvýhodněnou cenu.
- Nakladatelství LIBRI se dnes může pochlubit velkým množstvím dotisků a nových vydání u mnoha titulů, celou řadou prestižních ocenění jak publikací, tak nakladatelství, stále rostoucím počtem vydávaných publikací i překlady některých titulů v zahraničí. Stoupá také počet přímých ohlasů čtenářů a jejich zájem o webovské stránky LIBRI. To vše nám dává jistotu, že nakladatelství zvolilo správnou cestu a jeho prestiž rok od roku vzrůstá.
- Na našem webu naleznete nejen informace o vydaných či připravovaných titulech, edičních plánech, anotace, ukázky i celé databáze, ale přivítáme jejich prostřednictvím (či e-mailem: libri@libri.cz) i vaše kritické komentáře, náměty na budoucí publikace a současně vám můžeme jejich prostřednictvím pomoci kontaktovat autory našich publikací anebo zprostředkovat prodej práv, pokud zastupujeme autory i pro zahraničí.

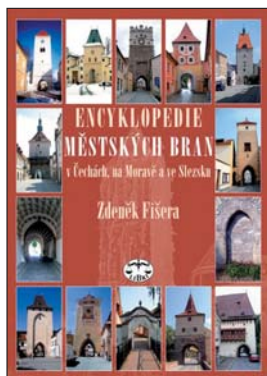

NOVINKY VYDANÉ V POSLEDNÍCH MĚSÍCÍCH JEN PODTRHUJÍ ŠÍŘI ZÁBĚRU KNIH Z LIBRI:

Encyklopedie dějin starověku, V. Marek, P. Oliva, P. Charvát / Tři přední odborníci – Řím (doc. V. Marek), Řecko (prof. P. Oliva) a Mezopotámie, Přední východ, Egypt, Indie, Čína a výběrově i okolní svět (doc. P. Charvát) – sestavili abecedně řazený slovník, který zahrnuje všechny podstatné historické události včetně výkladu příslušných pojmů. / 1. vyd., brož., 536 stran, 490 Kč, ISBN 978-80-7277-201-8

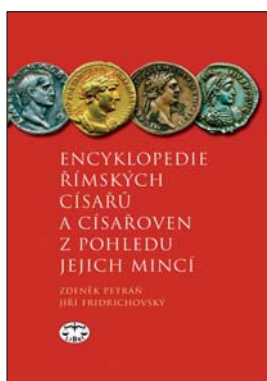
Encyklopedie městských bran v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, Z. Fišera / V návaznosti na titul o městských věžích se tentokrát autor věnuje fenoménu městských bran, z nichž stovky již v průběhu času zanikly, ale desítky ještě dodnes existují a dotvářejí nenapodobitelný kolorit mnoha našich měst. Úvodní kapitoly se věnují vývoji bran a jejich rozdělení, následuje abecedně řazený katalog podle jednotlivých měst. Fota, plánky, nákresy a barevná příloha. / 1. vyd., váz., velký formát, 304 stran, na 600 obr., 16 s. barevné přílohy, 690 Kč, ISBN 978-80-7277-061-8

Malá encyklopedie šamanismu, Mnislav Zelený-Atapana / Šamanismus jako transkulturní fenomén, který byl zřejmě prvním světónázorem od úsvitu dějin, kdy si člověk začal klást otázky o světě a kosmu. Neměl jednotnou formu, neboť byl úzce napojen na individualitu a osobní schopnosti každého jednotlivce-šamana. I proto byl posléze vytlačen různými náboženstvími, ale nikdy nezmiel. / 1. vyd., váz., 288 stran, 80 obr., 350 Kč, ISBN 978-80-7277-276-6

Lucembursko, E. Hulicius / Stručné dějiny jednoho z nejmenších evropských států, ale s velmi pozoruhodnou historií a obecně známými přibuzenskými vazbami na český trůn. Historie od nejstarších dějin přes vznik Lucemburského hradu a hrabství k éře největší slávy ve 14. a 15. století. Postupné zaostávání okolí lucemburské pevnosti (tzv. Gibraltar severu) trvajících až do 19. století, neobyčejně složitý vznik nezávislého státu, jeho zapojení do Beneluxu a poté i do širší evropské integrace a kořeny úspěchu bohatého moderního Lucemburska. / 1. vyd., brož., 120 stran, 120 Kč, ISBN 978-80-7277-341-1

Encyklopedie římských císařů a císařoven z pohledu jejich mincí, Z. Petráň, J. Fridrichovský / Nejen v české, ale i ve světové literatuře unikátní kniha tím, že obsahuje úplný výčet všech císařů i císařoven starého Říma (mezi 27 před Kr. až 476 po Kr.), ať už panovali se souhlasem senátu či bez něj, a v drtivé většině spolu s jejich vyobrazením na dobových mincích. Vedle základních životopisných dat text obsahuje i obecné numismatické údaje o kvalitě kovu a ražby, o ikonografii, typologii i metrologii jejich mincí včetně dalších důležitých údajů pro sběratele (vzácnost, případné padělky). Vychází za podpory České numismatické společnosti. / 1. vyd., váz., 368 stran, na 500 obr., 395 Kč, ISBN 978-80-7277-267-4

Slovník japonské literatury, V. Winkelhöferová / Japonská literatura, která se honosí jak svou tisíciletou tradicí, tak nositeli Nobelovy ceny a měla v Čechách, resp. Československu svůj zvuk už ve druhé polovině 20. století, díky vynikajícím překladům i zájmu o japonskou kinematografii si v posledních letech získala u nás popularitu především díky překladům románů Haruki Murakamiho. Ale teprve nyní se bude moci český čtenář seznámit s japonskou literaturou v její komplexnosti (slovník zachycuje nejen jednotlivé autory, ale i literární skupiny, významné časopisy, typické žánry a podobně). / 1. vyd., váz., 336 stran, 400 Kč, ISBN 978-80-7277-373-2

Napoleon Bonaparte a jeho soupeři, Stanislav Wintř / Životní vývoj Napoleonovy kariéry postavené na jeho schopnosti vést vítězné války, a zejména osudy protivníků Napoleona Bonaparta.

**BULLETIN
NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY**

Vydavatel:

Policie České republiky
Národní protidrogová centrála
Služby kriminální policie a vyšetřování

Redakční rada:

plk. JUDr. Jiří KOMOROUS,
plk. Ing. Petr KOČÍ
pplk. Mgr. Břetislav BREJCHA,
Doc. Dr. JUDr. Jan HEJDA,
Doc. Ing. Renata ŠTABLOVÁ
PhDr. Miroslav NOŽINA,
Bc. Jaroslav ŠEJVĚL

Vedoucí redakce:

Miloš VANĚČEK
Tel. 974 835 853, 603 191 408

Adresa:

Policejní prezidium České republiky
Poštovní příhrádka 62/NPC
170 89 Praha 7
bulletinnpc@centrum.cz

Vydává:

oddělení vydavatelství obchodního odboru
Tiskárny MV, Bartůňkova 1159/4
Poštovní schránka 10
149 01 Praha 4
Tel.: 974 887 341, 974 887 335
Fax: 974 887 333

Tiskne:

Tiskárna MV, p. o., Bartůňkova 1159/4, 149 01 Praha 4
Tel.: 974 887 312
Fax: 974 887 395
Vychází 4x ročně, cena 70,- Kč
Roční předplatné 280,- Kč
Plus distribuční poplatky

Objednávky přijímá a vyřizuje:

Tiskárna MV, p. o., obchodní úsek,
Bartůňkova 1159/4, 140 01 Praha 4
Tel.: 974 887 334, 974 887 335, 974 887 341
Fax: 974 887 333
e-mail: pavel.komarek@tmv.cz

Distribuci vyřizuje:

Jindřich MATOUŠ – distribuce tiskovin
Ze věcnou správnost příspěvků ručí autoři.
Přetisk povolen pouze se souhlasem redakce

Podávání novinových zásilek

Povolila Česká pošta, s. p., Odštěpný závod Praha,
Čj.: 6119/96 ze dne 15. 10. 1996

Určeno pro služební potřebu Policie ČR, Obecní policie,
Státního zastupitelství, soudů a vybraných institucí.

Povoleno MK ČR – 7834
ISSN 1211-8834

Titulní strana:

Grafické zpracování:
Pavel VLASÁK

OBSAH

2. EVROPSKÉ MONITOROVACÍ CENTRUM PRO DROGY A DROGOVOU ZÁVISLOST
Výroční zpráva za rok 2007: stav drogové problematiky v Evropě
7. TANEC A DROGY 2007
Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti
14. DRUHÝ DODATEK MEMORANDA O VZÁJEMNÉ SPOLUPRÁCI V OBLASTI SPOLEČNÉHO POSTUPU PROTI ZNEUŽÍVÁNÍ CHEMICKÝCH LÁTEK, ZEJMÉNA PREKURSORŮ A POMOCNÝCH LÁTEK A LÉČIVÝCH PŘÍPRAVKŮ PRO NELEGÁLNÍ VÝROBU DROG
*pplk. Mgr. PECHOVÁ Irena,
pplk. Bc. HRACHOVEC Miroslav, NPC*
21. KYBERŠIKANA: UBLIŽOVÁNÍ BEZ HRANIC
Pavla MACHÁČKOVÁ
24. PATOLOGICKÉ HRÁČSTVÍ – GAMBLING
Mgr. Jana POSOVÁ, NPC
29. STRÝČKOVÉ, ŽOLDÁCI A POULIČNÍ PRODAVAČI, STRUKTURA A MODUS OPERANDI VIETNAMSKÉHO ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU V ČESKÉ REPUBLICE – II. ČÁST
PhDr. Miroslav NOŽINA, ÚSTAV MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ
36. LÉKY NA NAŠÍ DROGOVÉ SCÉNĚ DO ROKU 1990
ZNEUŽÍVÁNÍ LÉKŮ V PRAXI BEZPEČNOSTNÍCH ORGÁNŮ
*Miloš VANĚČEK, NPC,
Doc. Dr. JUDr. Jan HEJDA,*
51. MLÁDEŽ A DROGY /NÁVYKOVÉ LÁTKY/
*Miloš VANĚČEK, NPC,
Doc. Dr. JUDr. Jan HEJDA*
56. MALÍ DETEKTIVOVÉ V AKCI
Miloš VANĚČEK, NPC
57. KNIHOVNIČKA
61. CTI OTCE I MATKU SVOU.... – DOMAŽLICE 1930
Tomáš HERAJT, Policie ČR, OOP Nýřany

EVROPSKÉ MONITOROVACÍ CENTRUM PRO DROGY A DROGOVOU ZÁVISLOST

DROGY A ŘÍZENÍ VOZIDEL

Úvod

Od konce 90. let se značný počet evropských a celosvětových vědeckých výzkumných projektů zabýval otázkou řízení vozidel pod vlivem psychoaktivních látek. Ve zprávě „Drogy a řízení“, kterou EMCDDA uveřejnilo jako Vybrané téma spolu se svou Výroční zprávou za rok 2007, se centrum zaměřuje na otázku řízení vozidel po konzumaci konopných látek a benzodiazepinů. Údaje z jednotlivých zemí byly podrobeny analýze s cílem určit prevalenci těchto látek mezi řidiči a rovněž zkoumány v kontextu politik a právních předpisů, prosazování práva a prevence.

Analýza situace¹⁾

- Studie ukazují, že po alkoholu jsou konopné látky a benzodiazepiny nejvíce rozšířené psychoaktivní látky mezi evropskými řidiči. Zdá se, že toto zjištění platí konzistentně bez ohledu na typ studie (např. zkoušky na přítomnost těchto látek v těle při silničních kontrolách, prováděné náhodně nebo při podezření, testy v nemocnicích, pitvy). V polovině studií se více vyskytují konopné látky, v druhé polovině benzodiazepiny.
- V Evropě existují některé výjimky. V **Lotyšsku, Finsku, Švédsku a Norsku** je u řidičů častěji zjišťována přítomnost amfetaminů než konopných látek a benzodiazepinů. Ve **Slovinsku** bývá častěji zjišťována přítomnost opiátů než benzodiazepinů.
- Experimentální studie (např. testy výkonnosti) ukazují, že užití konopných látek a benzodiazepinů vede ke snížení schopnosti řídit vozidlo, přičemž míra tohoto snížení se liší podle dávky, odolnosti a časového odstupu od požití drogy. Studie zaměřené na posuzování rizik ukazují, že požití těchto drog zároveň s alkoholem významně zvyšuje riziko, že se řidič stane účastníkem dopravní nehody nebo nehodu způsobí.
- Není jasné, zda řidiči, kteří mají pozitivní zkoušku na benzodiazepiny, tyto látky užívají nebo zneužívají. Při analýzách bylo zjištěno, že koncentrace těchto látek v krvi obvykle dosahovaly terapeutických úrovní (např. v **Rakousku, Finsku a Švédsku**), často však byly mnohem vyšší (např. v **Norsku**). Nicméně právní postavení v téměř každé evropské zemi je jasné: řízení vozidla ve stavu, kdy je člověk klinicky pod vlivem benzodiazepinů, dokonce i když jsou užívány správně podle lékařského předpisu, je protiprávním činem.
- Řidiči užívající konopné látky bývají spíše mladí muži. Naproti tomu ti, kdo řídí vozidlo pod vlivem benzodiazepinů, bývají spíše středního věku a často ženy.
- Údaje předložené pro toto *Vybrané téma* nenechávají nikoho na pochybách, že látkou číslo jedna, která dnes ohrožuje životy na evropských silnicích, je alkohol.

Politika a právní předpisy

- Na možné škody, které představuje řízení vozidel pod vlivem psychoaktivních drog, reagovaly jednotlivé země na nejvyšší úrovni. Mnoho zemí zpřísnilo zákony, zvýšilo tresty nebo upravilo národní strategie (např. strategie týkající se bezpečnosti silniční dopravy nebo protidrogové strategie) tak, aby tomuto problému čelilo.
- Legislativní opatření jednotlivých zemí na řízení vozidel pod vlivem drog se velmi liší, od zákonů stanovujících nulovou toleranci (sankcionujících zjištění přítomnosti této látky samo o sobě) až po zákony o snížené schopnosti řídit vozidlo (sankcionující v případě, že určitá osoba je považována za nezpůsobilou řídit vozidlo).
- Zákony stanovující „nulovou toleranci“ pro nezákonné drogy, jako jsou například konopné látky, byly zavedeny v **Belgii, Portugalsku a Švédsku** (1999) a dále ve **Francii a Finsku** (2003). **Švédské a finské** zákony se také vztahují na určité léky užívané bez náležitého lékařského předpisu. Tresty za tento přestupek

¹⁾ Citované výsledky epidemiologických studií nejsou z vědeckého hlediska srovnatelné. Mohou se lišit, pokud jde o design studie, metodologii, zkoumaný vzorek, druh testovaného biologického materiálu a přípustné hladiny.

se v období od roku 2000 zvýšily v **České republice, Řecku, Itálii, Lotyšsku a Litvě**. Zákony a tresty v jednotlivých zemích Evropy se však stále ještě značně liší.

- Několik zemí přijalo zákony, které dovolují nebo definují testování na přítomnost drog při silničních kontrolách (např. zkoušky na základě slin, potu): **Itálie, Polsko, Spojené království** (2003); **Slovensko** (2004); **Česká republika, Lotyšsko, Rakousko** (2005); **Litva** (2006) a **Portugalsko** (2007). Přesto však projekty EU, které tyto zkoušky prováděné při silničních kontrolách posuzovaly (<http://www.rosita.org>), vedly k závěru, že pro kontroly řidičů není žádný test dost spolehlivý. Některé návrhy zákonů čekají se svým schválením právě na spolehlivé testovací soupravy.

Prosazování práva

- Postupy pro vyšetření (stanovené zákonem, nařízením nebo směrnicemi) jsou v Evropě zhruba srovnatelné. První stupeň kontaktu mezi řidičem a zákonem většinou představuje policista, který určí, zda mohlo dojít k požití drogy. Z teoretického hlediska spočívá hlavní rozdíl ve vyšetřovacích postupech v právní způsobilosti policie v dané zemi provádět testy náhodně nebo pouze při podezření, i když v praxi je toto rozlišování často nejasné.
- Zatímco vyšetřovací postupy zpravidla zahrnují pozorování a testy chování řidiče, po nichž následuje odebrání vzorků moči nebo krve, existují rozdíly, pokud jde o místo, kde se tyto testy provádějí (například na silnici, ve zdravotnickém středisku), a osobu, která je provádí (např. dopravní policista, lékař).
- Některé země uvádějí, že testovací postupy jsou povinné nebo se provádějí systematicky v určitých situacích zahrnujících smrtelné úrazy, zranění nebo dokonce jen při podezření. Ale zákonná povinnost provádět testy není vždy snadno vymahatelná. **Dánsko, Estonsko, Irsko a Portugalsko**, tedy země, které všechny v přehledech uvádějí systematické testování, udávají, že test na přítomnost drog se nebude běžně provádět, pokud se zjistí, že řidič má v krvi více alkoholu, než je povolený limit, protože pro trestní stíhání není nutný.
- Země podávají zprávy o tom, že pro příslušníky policie jsou organizována školení různých stupňů, aby u řidičů rozpoznali známky snížení schopnosti řídit vozidlo. Specializované školení je povinné v **Belgii, Portugalsku, Švédsku a Spojeném království**.

Preventivní přístupy a programy

- Od konce 90. let většina zemí EU realizovala v hromadných sdělovacích prostředcích kampaně informující o zdravotních rizicích, která představuje užívání psychoaktivních látek ve spojení s řízením vozidel; tyto kampaně se obvykle zaměřují především na alkohol. Pouze asi jedna pětina zemí EU se specificky zaměřuje na konopné látky nebo na benzodiazepiny. Preventivní programy specificky zaměřené na drogy se nyní uplatňují především v autoškolách.
- Výzkum naznačuje, že plošné kampaně zřejmě nejsou příliš vhodné. Starší uživatelé benzodiazepinů často ignorují sdělení zaměřená na mladé uživatele konopných látek a naopak; ani jedna z těchto skupin nemá pocit, že se na ni vztahují varování týkající se alkoholu.
- Lidé užívající léky si možná nejsou vědomi možných účinků těchto léků na schopnost řídit vozidlo. V současné době pouze pět zemí (**Dánsko, Francie, Nizozemsko, Slovensko a Finsko**) používá na obalech léků piktogramy, které pacienti informují o možných negativních účincích léků.

UŽÍVÁNÍ DROG A SOUVISEJÍCÍ PROBLÉMY MEZI DĚTMI DO 15 LET

Úvod

Výzkumy naznačují, že experimentování s psychoaktivními látkami včetně alkoholu a tabáku v raném věku je spojeno se zvýšeným rizikem vzniku problémů s drogami v pozdějším životě. Ve zprávě „Užívání drog a související problémy mezi dětmi do 15 let“, kterou EMCDDA uveřejnilo jako *Výbrané téma* spolu se svou *Výroční zprávou za rok 2007*, se centrum zaměřuje na výskyt a vzorce užívání psychoaktivních látek mezi mladistvými do 15 let a na dostupné údaje o opatřeních v oblasti právních předpisů, prevence a léčby.

Výskyt a vzorce užívání alkoholu, tabáku a nelegálních drog

- Užívání nelegálních drog mezi dětmi (do 15 let) je v Evropě řídkým jevem. Pravidelné užívání drog mezi mladistvými do 15 let je dokonce ještě vzácnější a převážně je nacházíme mezi specifickými skupinami obyvatelstva, kde k užívání drog dochází ve spojení s jinými psychickými a sociálními poruchami.
- Nejběžněji užívanou nelegální drogou ve skupině mladistvých do 15 let jsou konopné látky, po nichž následují těkavé látky (např. lepidla, aerosoly). Ve skupině studentů ve věku 15–16 let, kteří udávají

zkušenost s užitím konopných látek, je první užití této drogy před dosažením 13 let stále ještě vzácné (obvykle se týká 1–4 % dotázaných).

- Školní průzkumy ukázaly, že každodenní kouření tabáku u dětí mladších 13 let se v zemích EU pohybovalo mezi 7 % a 18 %. Mezi 5 % a 36 % studentů v Evropě uvedlo, že se před dosažením tohoto věku opili.
- Země, které sledují údaje o užívání drog u mladších věkových skupin, uvádějí výrazná zvýšení v celoživotní prevalenci užívání konopí v letech raného dospívání, zejména mezi 11–12 rokem a 15–16 rokem. Naproti tomu po dosažení věku 11–12 let zřejmě dochází jen k malému, nebo nedochází vůbec k žádnému zvýšení v prevalenci těkavých látek.
- Odhady prevalence pro jiné typy užívání drog mezi dětmi do 15 let jsou mnohem nižší než odhady prevalence pro konopné látky a těkavé látky. Školní průzkumy ukazují, že celoživotní prevalence extáze, amfetaminů, kokainu nebo heroinu jen zřídka překročí 2 %.

Děti mladší 15 let, které nastupují léčbu z důvodu užívání drog a dalších problémů

- Jen malý počet dětí mladších 15 let v Evropě podstupuje léčbu v souvislosti s užíváním nelegálních drog – představují méně než 1 % všech klientů podstupujících léčbu.
- Malé počty dětí mladších 15 let podstupujících léčbu mohou být důsledkem mnoha různých příčin: užívání drog v této věkové skupině je nízké; problémové užívání se nerozvinulo; dostupnost léčby specificky pro tuto skupinu je špatná; přístup k léčbě je obtížný; sociální služby možná neevidují užívání drog v případech, kdy se děti účastní programů zaměřených na jiné problémy.
- Velmi mladí lidé často podstupují protidrogovou léčbu na žádost rodiny, orgánů sociální péče nebo trestně-právních orgánů. Převážná většina dětí do 15 let, které podstupují léčbu, se léčí v souvislosti s užíváním konopných látek, a v menší míře proto, že užívaly těkavé látky. Jen velmi malá část mladých klientů podstupujících protidrogovou léčbu užívá jako svou primární drogu opiáty nebo jiné látky.
- V roce 2005 bylo v Evropě ve skupině dětí do 15 let hlášeno 18 úmrtí souvisejících s užitím drog (0,2 % z celkového počtu úmrtí souvisejících s drogami).

Vysoce rizikové skupiny

- Je známo, že děti, jejichž rodinní příslušníci užívají psychoaktivní látky, jsou vystaveny vyššímu riziku užívání drog v raném věku. Je to způsobeno především problémy v sociálním a psychologickém fungování rodiny nebo neurobiologickými účinky užívání psychoaktivních látek matkou v průběhu těhotenství na vývoj dítěte. Údaje, které jsou v Evropě k dispozici, ukazují, že přinejmenším 28 000 klientů podstupujících protidrogovou léčbu žije se svými dětmi.
- Negativní vztah ke škole (záškoláctví, vyloučení ze školy) stejně jako trestná činnost a porušování sociálních norem jsou spojeny s vysokým rizikem užívání drog mezi dětmi.

Intervence

- Intervence zaměřené na dětské uživatele drog sahají od přístupů všeobecné prevence (např. školní, komunitní prevence) až po včasnou intervenci (např. poradenství) v situacích, kdy již existuje podezření na užívání těchto látek. Na půl cesty mezi těmito opatřeními se nachází preventivní opatření speciálně zaměřená na vysoce rizikové skupiny (např. pro rodiny vystavené riziku), prováděná především prostřednictvím sociálních nebo zdravotních služeb.
- Jedním z významných rizikových faktorů, který je soustavně zmiňován v národních studiích, je malé povědomí rodičů o tom, kde a jak jejich děti tráví svůj volný čas. Rodičovská péče je proto nyní základní složkou mnoha preventivních programů.
- Pouze třetina evropských zemí hlásí existenci středisek pro léčbu drogových závislostí, která jsou specificky určena pro děti nebo mladé lidi (**Německo, Řecko, Kypr, Lucembursko, Nizozemsko, Rakousko, Portugalsko**). Většina zemí však uvádí specifické intervence pro děti užívající drogy, prováděné v rámci všeobecných zařízení (např. v centrech pro léčbu dospělých).

Legislativa a předpisy

- Ve většině **členských států EU** se na opatření, která mají zabránit užívání legálních návykových látek (alkohol, tabák) v raném věku, pohlíží také jako na prevenci proti pozdějšímu užívání nelegálních drog.
- V Evropě se zákonná věková hranice pro nákup nebo konzumaci alkoholických nápojů pohybuje mezi 14 a 20 lety a příslušná věková hranice pro tabákové výrobky mezi 16 a 18 lety. V některých zemích se věkové hranice liší podle typu nápoje (např. pro lihoviny jsou vyšší než pro pivo). Několik zemí (**Německo,**

Francie, Lucembursko) přistoupilo ke zvýšení daní tak, aby snížilo přitažlivost tabákových výrobků nebo alkoholických nápojů zaměřených na mladé spotřebitele (např. alkoholizovaných limonád, takzvaných „alcopops“).

- Podněcování mladých lidí k užívání nelegálních drog nebo propagace takového užívání je přísně trestáno v několika zemích (např. v **České republice, Estonsku a Slovensku**). Přísně se postihuje také prodej nelegálních drog v blízkosti škol nebo míst navštěvovaných mladými lidmi.
- V některých zemích o výsledku řízení s mladistvými pachateli drogových trestných činů nerozhodují soudy, ale spíše obce nebo odbory péče o dítě, které zkoumají celkovou sociální situaci jednotlivce. Pokud se děti skutečně objeví před soudem, je častou tendencí odklon od jejich trestního stíhání směrem k léčbě.

KOKAIN A CRACK: ROSTOUCÍ PROBLÉM VEŘEJNÉHO ZDRAVÍ

Úvod

Ve zprávě o *Vybraném tématu* „Kokain a crack: rostoucí problém veřejného zdraví“, kterou EMCDDA uveřejnilo spolu se svou *Výroční zprávou za rok 2007*, centrum ukazuje, že v některých evropských zemích došlo v posledních letech k výraznému nárůstu užívání kokainu, žádostí o léčbu v souvislosti s užíváním kokainu a záchytů této drogy. Ve zprávě je zkoumána možnost, že by užívání kokainu mohlo mít významný dopad na veřejné zdraví, a zvláštní pozornost je také věnována zdravotním důsledkům užívání kokainu, které v existujících monitorovacích systémech často nejsou dobře rozpoznatelné. Dále jsou posuzovány výzvy, před nimiž stojí poskytování účinné léčby závislosti na kokainu a cracku.

Výskyt, vzorce a trendy v užívání kokainu a cracku²⁾

- Znepokojivý je nárůst užívání kokainu v prostředích zábavních podniků (např. na diskotékách a v klubech) a mezi mladými lidmi obecně, ke kterému dochází v posledních letech v některých evropských zemích. Kromě toho je mezi problémovými uživateli opiátů stále běžnější současné užívání kokainu a heroínu. Užívání cracku představuje problém v některých marginalizovaných skupinách.
- Kokain je po konopných látkách druhou nejčastěji užívanou nelegální drogou v Evropě. Odhaduje se, že mezi mladými lidmi (ve věku 15–34 let) užilo kokain alespoň jednou v životě 7,5 milionu jedinců, v posledním roce 3,5 milionu a v posledním měsíci 1,5 milionu osob. Rozdíly mezi jednotlivými zeměmi jsou značné. Studie speciálně zaměřené na prostředí tanečních akcí zjistily celoživotní prevalenci užívání kokainu až 60 %.
- Práškový kokain většinou užívají společensky integrovaní rekreační uživatelé, zatímco crack zůstává velmi vzácný a konzumují jej hlavně více marginalizované skupiny (např. bezdomovci, sexuální pracovnice). V mnoha případech uživatelé kokainu užívají více drog současně, přičemž často konzumují kokain s alkoholem a tabákem, s jinými nelegálními drogami, jako jsou například jiná stimulantia a konopné látky, a nebo s heroinem.
- Mladí **Evropané** (ve věku 15–34 let) mají menší celoživotní zkušenosti s užíváním kokainu než **Američané** nebo **Kanadáné**. Pokud však jde o užívání této drogy mezi mladými lidmi v posledním roce, prevalence ve **Španělsku** (5,2 %) a ve **Spojeném království** (4,9 %) je nyní podobná jako v **USA** (4,8 %), i když **průměr v EU** je zřetelně nižší (2,4 %; viz *Vybrané téma* 3, obrázek 2).
- Mezi studenty je celková míra prevalence užívání kokainu zpravidla velmi nízká a výrazně nižší, než je v této skupině prevalence užívání konopných látek. Průzkumy na školách provedené ve **28 evropských zemích** ukázaly, že kokain vyzkoušelo v průměru méně než 2 % mladistvých ve věku 15–16 let, přičemž zkušenost s konopnými látkami mělo v průměru 23 % mladých lidí.

Problémy související s užíváním kokainu a cracku

- Kokain je, po opiátech a konopných látkách, drogou, která je v Evropě nejčastěji uváděna jako důvod vyhledání léčby. Kokain v roce 2005 představoval přibližně 13 % všech žádostí o léčbu ve všech státech EU (48 000 hlášených případů), 85 % žádostí o léčbu v souvislosti s užíváním kokainu se vztahovalo k práškovému kokainu a 15 % ke cracku. Převážná část požadavků na léčbu v souvislosti s užíváním kokainu je evidována jen v několika zemích (např. ve **Španělsku** nebo **Nizozemsku**).
- Klienti závislí na opiátech, kteří podstupují léčbu, mohou být destabilizováni v důsledku současného užívání

²⁾ Viz také tisková zpráva č. 8/2007 na adrese <http://www.emcdda.europa.eu/?nnodeID=875> (prevalence, záchyty).

kokainu. Dotčení jedinci jsou uživatelé heroinu a kokainu (současně nebo následně) nebo bývalí uživatelé heroinu, kteří v současné době podstupují substituční léčbu.

- Nejčastějšími nežádoucími zdravotními důsledky spojenými s užíváním kokainu jsou kardiovaskulární poruchy (např. ischemie), cerebrovaskulární poruchy (např. mrtvice) a neurologická poškození (např. záchvaty). Riziko toxicity kokainu ovlivňuje průvodní užívání dalších látek (např. alkoholu, heroinu).
- I když informace o úmrtích souvisejících s kokainem jsou omezené, v roce 2005 bylo evidováno více než 400 případů. Úmrtí z čistě farmakologického předávkování se zdají být poměrně vzácná, výjimku tvoří případy užití mimořádně vysokých dávek. V současné době jsou úmrtí související s kokainem zjistitelná obtížněji než úmrtí způsobená opiáty. Také je možné, že úmrtí, k nimž došlo krátce po užití kokainu a která byla tímto užitím vyvolána, avšak nejedná se o zřejmé otravy (například úmrtí způsobená mrtvicemi), nejsou rozpoznána, a proto je jejich počet podhlášen.

Intervence

- Populace uživatelů kokainu je různorodá. Tvoří ji jednak společensky integrovaní/ rekreační uživatelé, kteří konzumují kokain v kombinaci s alkoholem a jinými drogami, dále uživatelé kokainu, kteří mají v první řadě problémy s opiáty a také vysoce marginalizovaní uživatelé cracku. To vyžaduje flexibilní služby, které jsou atraktivní pro různé uživatele a reagují na jejich specifické potřeby. V mnoha zemích je za nezbytné považováno odpovídající školení pro pracovníky těchto služeb.
- Léčba závislosti na kokainu probíhá zejména v tradičních prostředích ambulancí zaměřených na uživatele opiátů. Protože společensky integrovaní uživatelé kokainu se mohou zdráhat zahájit léčbu po boku klientů užívajících opiáty, některé země zvyšují přitažlivost existujících léčebných služeb pro širší skupinu uživatelů (práškového) kokainu, například prostřednictvím nekonvenčních přijímacích dob (viz pilotní projekt v Irsku).
- Neexistují žádné účinné léky, které by pomohly uživatelům kokainu udržet abstinenci nebo omezit užívání, což částečně vysvětluje vysokou míru recidiv při léčbě závislosti na kokainu. Uživatelům kokainu podstupujícím léčbu jsou většinou předepisovány léky, například antidepresiva nebo benzodiazepiny, které zmírňují abstinenci příznaky (např. úzkost). V klinických studiích se prokázal terapeutický potenciál zkoumaných léků (jako jsou např. Baclofen, Tiagabine, Topiramate) podávaných s cílem zmírnit abstinenci příznaky a touhu po droze. Zkoumá se také možnost imunoterapie kokainové závislosti prostřednictvím kokainové vakcíny (TA-CD).
- Nedávný přehled odborné literatury zaměřené na léčbu závislosti na kokainu, který vypracovalo EMCDDA, naznačil, že intervence založené na kognitivně behaviorální terapii jsou účinným způsobem, jak užívání kokainu omezit nebo budoucímu užívání zabránit. Tyto intervence založené na principech sociálního učení mohou pacientům pomoci, aby si vytvořili dovednosti, které jim umožní zvládat vysoce rizikové situace, v nichž by mohli užít drogy.
- Strategie a akční plány zaměřené na jednotlivé látky jsou v EU vzácné. Běžné jsou komplexní přístupy, často zahrnující jak legální, tak nelegální drogy. Strategie konkrétně zaměřené na určité látky jsou často vytvářeny v okamžiku vzniku obzvláště závažných problémů.

Další odkazy:

„Legal approaches to drugs and driving“ (Právní přístupy k drogám a řízení vozidel), ELDD <http://eldd.emcdda.europa.eu/?nnodeid=5036>.

„Literature review on the relation between drug use, impaired driving and traffic accidents“ (Přehled literatury o vztahu mezi užíváním drog, sníženou schopností řídit vozidlo a dopravními nehodami) EMCDDA, 1999 <http://eldd.emcdda.europa.eu/?nnodeid=19034>.

Drugs and driving: latest developments and findings from research (Drogy a řízení: nejnovější vývoj a poznatky z výzkumu), Insights series, EMCDDA (v tisku).

Viz také projekt Evropské komise DRUID na adrese <http://www.druid-project.eu>.

„Treatment of problem cocaine use: a review of the literature“ (Léčba problémového užívání kokainu: přehled literatury“, EMCDDA, květen 2007. <http://www.emcdda.europa.eu/?nnodeid=18945>.

„Cocaine use in Europe: implications for service delivery“ (Užívání kokainu v Evropě: důsledky pro poskytování služeb), *Drugs in focus*, č. 17, EMCDDA, říjen 2007 <http://www.emcdda.europa.eu/?nnodeid=439>.

Připravil Miloš Vaněček, NPC

TANEC A DROGY 2007

NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI

Cílem průzkumu bylo zmapovat rozsah a kontext rekreačního užívání drog mezi mladými příznivci elektronické taneční hudby. Průzkum probíhal formou dotazníkového šetření přes internet, anonymita respondentů byla zaručena. Organizátorem průzkumu bylo Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti ve spolupráci s magazínem X-mag a servery Techno.cz a Rave.cz. Nyní je předkládán souhrn hlavních výsledků studie Tanec a drogy 2007 a srovnání vybraných ukazatelů s obdobnou studií provedenou v roce 2003.

Souhrn hlavních výsledků studie:

- Mezi nejčastěji užívané drogy patří mezi příznivci taneční hudby alkohol a konopí. Následují extáze, pervitin, lysohlávky, poppers a LSD. Mezi lety 2003 a 2007 došlo relativně k nejvyššímu nárůstu celoživotní prevalence kokainu a poppers (nitrátů). Klesly naopak roční i třicetidenní prevalence konopných a LSD.
- Pozitivně lze hodnotit také pokles akceptovatelnosti LSD, lysohlávek, GHB a ketaminu. Mírně naopak vzrostla akceptovatelnost i atraktivita kokainu, atraktivita je vyšší také u extáze.
- Respondenti považují pervitin za nejrizikovější drogu s ohledem na svoje školní nebo pracovní povinnosti a mezilidské vztahy. Tabák je naopak nejvíce spojován s finančními a zdravotními riziky.
- Tabák je současně drogou, jejíž konzumaci si přeje ukončit největší procento osob (60,7 %), následuje pervitin (39,1 %). Naopak na dalším užívání trvá 39 % uživatelů konopí, 33,5 % uživatelů extáze a 32,3 % konzumentů LSD.
- V populaci návštěvníků tanečních párty přetrvává zájem o služby spojené se snižováním rizik – informace a kvalitativní testy tablet extáze. Většina dotázaných (89,5 %) uvedla, že by je informace o nebezpečné substancí v tabletce odradila od jejího požití.
- Velmi častým problémem je v populaci návštěvníků tanečních akcí řízení automobilu pod vlivem alkoholu nebo jiných drog. Za volant usedla pod vlivem nějaké omamné látky téměř polovina (49 %) majitelů řidičského oprávnění, 1,2 % jich měla nehodu pod vlivem drog.

1. Úvod

Studie Tanec a drogy 2007 se zabývá užíváním drog v prostředí tanečních akcí a mezi jejich návštěvníky a navazuje na obdobné studie z r. 2000 a 2003. Od roku 2003, kdy proběhlo poslední šetření mezi rekreačními uživateli drog v prostředí klubové zábavy, se významně snížil počet organizací drogové prevence, které poskytují nebo poskytovaly svoje služby rekreačním uživatelům tanečních drog.

Výsledkem byl velmi malý nebo žádný kontakt s cílovou populací a z toho plynoucí nedostatek informací o míře rekreačního užívání drog – obojí přitom znesnadňuje efektivní intervenci v prostředí klubového života. Přitom již několik let patří české prevalence tanečních drog – především extáze – v mladších věkových kategoriích i v obecné populaci k nejvyšším v Evropě (srov. EMCDDA 2004, 2005, 2006 a 2007).

Výzkum Tanec a drogy 2007 měl proto tyto hlavní cíle:

- zmapovat míru a kontext rekreačního užívání drog mezi příznivci elektronické taneční hudby,
- zjistit spokojenost s dostupností preventivních aktivit v prostředí noční zábavy a poptávku po nich,
- v návaznosti na podobná šetření z let 2000 a 2003 prozkoumat trendy v užívání drog v dané populaci.

2. Metodologie

Studie meritorně i metodologicky navazuje na stejně zaměřený výzkum Tanec a drogy 2003 (Kubů, Škařupová, Csémy 2006), design výzkumu byl v obou případech odvozen z výběrového šetření každoročně prováděného britským hudebním magazínem Mixmag (Winstock 2000).

Sběr dat proběhl nejlevnějším a nejrychlejším možným způsobem – prostřednictvím interaktivního dotazníku umístěného na webu Národního monitorovacího střediska pro drogy a drogové závislosti. Dotazník byl přístupný od poloviny června do konce září 2007. Informaci o probíhající výzkumu otiskly servery zaměřené

na tematiku elektronické taneční hudby Techno.cz a Rave.cz, objevila se také v klubové sekci webu Metropolislive.cz orientovaném na městskou zábavu, měsíčník klubové scény Xmag informoval o dotazníku svoje čtenáře prostřednictvím mailing listu. Vedle úvodního textu, který obsahoval instrukce k vyplnění dotazníku, byla právě propagace hlavním nástrojem, jak omezit výběrový soubor na příznivce elektronické taneční hudby. Povaha cílové skupiny – již jsou rekreační uživatelé (tanečních) drog

- v podstatě neumožňuje jiný systematický kontakt s respondenty. Protože sebenominovaný vzorek výzkumu nepochází z pravděpodobnostního výběru, nelze považovat Tanec a drogy 2007 za reprezentativní šetření. I přes omezenou možnost zobecnění výsledků však tento způsob sběru dat přináší cenné informace.

Dotazník, který se – až na drobné změny – nelišil od dotazníku z roku 2003, obsahoval sérii otázek na prevalenci vybraných drog, frekvenci, intenzitu a změny v konzumaci drog. Podrobněji byl sledován kontext užívání alkoholu, konopí, extáze, pervitinu a kokainu, drog za volantem a některých postojů k užívání drog. Poslední část dotazníku obsahovala otázky na socio-demografické charakteristiky souboru.

3. Charakteristika výběrového souboru.

Dotazník umístěný na webových stránkách Národního monitorovacího střediska vyplnilo 2443 respondentů. Obě pohlaví byla zastoupena nerovnoměrně: výzkumu se zúčastnilo 68,5 % mužů a 31,5 % žen. Nejmladšímu respondentovi bylo v době výzkumu 11 let, nejstarší uvedl 70 let¹⁾, přičemž věkový průměr souboru činil 22,5 roku (21,6 pro ženy a 23 let pro muže).

Rozložení souboru do věkových kategorií ukazuje tabulka 1.

Tabulka 1: Věkové kategorie (%)

VĚK	ŽENY	MUŽI	CELKEM
19 a méně	33	23	26
20 – 24	48	46	46
25 – 29	15	24	21
30 a více	4	7	6
Celkem	100 % (n=761)	100 % (n=1668)	100 % (N=2429)

Ve srovnání s rokem 2003, kdy bylo provedeno poslední šetření mezi tancechtivou mládeží, byly v roce 2007 více zastoupeny vyšší vzdělanostní kategorie a na úkor středoškolských studentů přibývalo také vysokoškolských a pracujících respondentů. Téměř tři čtvrtiny souboru (70 %) měly v době sběru dat alespoň středoškolské vzdělání s maturitou. Oproti roku 2003 se zároveň zvýšily finanční prostředky, které mají mladí lidé navštěvující párty k dispozici. Zatímco v roce 2003 hospodařila polovina příznivců taneční hudby s rozpočtem do 5000 Kč, o čtyři roky později už se do této částky vešlo jen 35 % respondentů. Čtvrtina výběrového souboru pocházela z Prahy, 17 % respondentů žilo v době výzkumu v Jihomoravském kraji. Nejoblíbenějšími žánry taneční hudby byly v roce 2007 techno (54 %), následované drum‘and‘bassem (48 %).

4. Výsledky

4.1 Prevalence sledovaných drog

Úvodní část dotazníku byla věnována užívání vybraných drog. Sledování tří prevalenčních horizontů – alespoň jedné zkušenosti s drogou během celého života, během posledního roku a posledních třiceti dní – patří mezi základní otázky výzkumů mezi (potenciálními) uživateli drog.

¹⁾ Dotazník vyplnilo 8 osob (0,3 %) mladších 15 let a 6 osob (0,3 %) ve věku nad 50 let. Ačkoliv je málo pravděpodobné, že by se lidé z těchto věkových skupin pravidelně účastnili tanečních akcí a byly rekreačními uživateli drog, nelze tuto možnost s jistotou vyloučit. V této souvislosti je třeba upozornit na omezení plynoucí z využití internetového dotazníku, kdy není možné zamezit tomu, aby dotazník vyplnili také lidé, kteří z cílové populace rekreačních uživatelů v prostředí tanečních párty nepocházejí.

Prevalence všech sledovaných drog, k nimž jsou dostupné srovnatelné údaje, je v populaci příznivců elektronické taneční hudby vyšší než v obecné populaci mladých lidí. Nejčastěji užívanými drogami byly ve všech sledovaných obdobích alkohol a konopí – s oběma má alespoň jednu životní zkušenost naprostá většina respondentů, následují stimulancia extáze a pervitin, halucinogenní houby, poppers, LSD a kokain. Nejvýraznější nárůst celoživotní prevalence je patrný u kokainu a poppers, mezi lety 2000 a 2007 pak také u pervitinu, rostoucí roční prevalence se týká opět především kokainu, mezi lety 2003 a 2007 naopak klesla roční prevalence konopných drog, extáze a LSD. Údaje o třicetidenní prevalenci máme pouze z let 2003 a 2007 – opět je patrný nárůst u kokainu, alkoholu a pervitinu, pokles u konopí, extáze a LSD.

Ve výběrovém souboru přitom 7,5 % osob neužilo nikdy žádnou ilegální drogu²⁾, naopak 84 % osob užila alespoň jednu ilegální drogu během posledního roku a 70 % během posledních třiceti dnů.

Tabulka 2: Celoživotní, roční a třicetidenní prevalence sledovaných drog v letech 2000*, 2003 a 2007 (%). Uspořádáno sestupně podle celoživotní prevalence v roce 2007**

DROGA	CELOŽIVOTNÍ			ROČNÍ			TŘICETIDENNÍ	
	2000	2003	2007	2000	2003	2007	2003	2007
ALKOHOL	86,6	97,9	96,8	81,4	95,0	94,4	84,0	89,6
KONOPNÉ DROGY	82,6	91,9	91,2	78,9	84,4	75,8	64,4	60,0
EXTÁZE	53,6	66,9	69,0	39,3	54,0	49,7	32,5	30,0
PERVITIN	33,4	44,6	47,6	21,7	24,9	28,0	13,8	15,8
LYSOHLÁVKY	37,8	43,0	47,6	21,4	20,3	19,8	3,5	3,9
POPPERS	10,8	35,1	44,9	5,4	21,1	16,6	7,9	5,8
LSD	49,0	45,2	43,0	31,0	22,8	20,7	8,8	6,8
KOKAIN	18,7	20,1	30,9	9,9	12,4	19,3	4,3	7,7
HEROIN	9,1	6,1	6,4	3,7	1,1	1,2	0,4	0,7
GHB	9,8	6,7	6,2	5,4	2,1	1,4	0,9	0,3

* Zdroj: Anketa Semtex Dance 2000

** Zdroj: Tanec a drogy 2003

Roční i třicetidenní prevalence drog přitom roste s četností návštěv párty. Neplatí to pouze pro organická rozpouštědla, která nevykazují žádnou souvislost s nočním životem, a pro opiáty heroin a subutex, kde i přes poměrně malé zastoupení platí nepřímá úměra.

4.2 Akceptovatelnost a atraktivita drog

Indikátorem akceptovatelnosti konkrétní drogy byla v dotazníku otázka „Kterou drogu bys nikdy nezkusil/a?“. Tabulka 3 pak uvádí procento osob, které danou drogu neuvedly. Indikátorem atraktivity byla vedle toho otázka „Kterou drogu bys zkusil/a nejraději?“. Nejakceptovanějšími byly v roce 2007 legální alkohol a tabák, spolu s ilegálními konopnými drogami a extází. Od roku 2003 se přitom zvýšila akceptovatelnost kokainu, která zřejmě souvisí s jeho větší dostupností a klesající cenou. K poklesu akceptovatelnosti došlo naopak u LSD, lysohlávek, GHB a ketaminu.

Drogou nejatraktivnější, tedy takovou, u níž nejvíce respondentů uvedlo, že by ji zkusilo nejraději, zůstává v obou letech kokain. Atraktivita extáze se oproti roku 2003 loni mírně zvýšila.

²⁾ Nebyla započítána zkušenost s alkoholem a tabákem, zahrnuta naopak byla organická rozpouštědla.

Tabulka 3: Akceptovatelnost a atraktivita drog v letech 2003 a 2007

DROGA	AKCEPTOVATELNOST (%)		ATRAKTIVITA (%)	
	2003	2007	2003	2007
ALKOHOL	99,9	99,6	4,8	8,6
KONOPNÉ DROGY	96,7	96,1	7,6	8,8
TABÁK	96,8	96,0	2,4	4,9
EXTÁZE	88,7	89,0	9,9	14,4
LYSOHLÁVKY	79,2	76,7	10,0	9,5
LSD	78,6	73,4	16,8	15,3
POPPERS	69,9	73,2	2,0	2,8
KOKAIN	66,9	71,8	27,5	30,7
PERVITIN	59,7	58,4	3,5	3,6
GHB	59,9	47,6	2,8	2,7
KETAMIN	55,6	46,1	3,5	4,7
CRACK	43,7	43,3	5,4	5,8
SUBUTEX	–	41,5	–	1,1
HEROIN	–	21,1	–	3,1
ORGANICKÁ ROZPOUŠTĚDLA	26,0	20,3	0,2	0,3

4.3 Subjektivně vnímané změny konzumace drog

Subjektivní hodnocení vlastního užívání drog v dotazníku zastupovala otázka „Jak se v posledním roce změnila Tvoje konzumace drog?“. Drogami s nejstabilnější úrovní konzumace se jeví alkohol a konopí, u kterých uvedlo největší procento osob nezměněnou míru konzumace během uplynulého roku. Největší podíl těch, kteří konzumaci snížili nebo vyloučili úplně, jsme zaznamenali u pervitinu (72,4 %, více než polovina přitom uvedla, že jejich konzumace pervitinu skončila), u hub lysohlávek (70,6 %) a u LSD (66,6 %). U kokainu uvedl největší podíl respondentů (12,7 %) první konzumaci.

Tabulka 4: Subjektivně udávané změny v konzumaci drog. Jde o podíly z těch, kteří danou drogou užili v posledním roce

%	Alkohol	Konopné drogy	Extáze	Kokain	Pervitin	LSD	LYSOHLÁVKY
Skončila	2,7	22,1	27,2	36,9	50,6	43,2	43,5
Snížila se	29,9	31,8	32,9	23,8	21,7	23,4	27,1
Je stejná	43,6	29,1	19,7	16,6	11,2	20,2	20,0
Zvýšila se	23,3	15,9	12,9	10,1	10,7	7,4	5,0
Začala	0,5	1,2	7,3	12,7	5,9	5,8	4,3

4.4 Postoje respondentů ke konzumaci drog

Oproti roku 2003 se téměř zdvojnásobil počet příznivců elektronické taneční hudby, kteří si přejí přestat kouřit tabák (60,7 % versus 32,7 %) a konopí (14,3 % versus 7,1 %), a ztrojnásobil se počet těch, kteří si přejí přestat s konzumací pervitinu (39,1% versus 7,9 %). U většiny sledovaných drog se však zároveň zvýšilo procento těch, kteří si jejich konzumaci ukončit nepřejí: konopí (26 % v roce 2003 versus 39,5 % v roce 2007), extáze (11,9 % versus 33,5 %), kokain (1,8 % versus 19,9 %), pervitin (2,1 % a 11,8 %), LSD (3 % a 32,3 %).

Tabulka 5: Přání ukončit konzumaci drogy, či v ní pokračovat. N = počet těch, kteří drogu užíli v posledním roce

DROGA	CHCE PŘESTAT (%)	NECHCE PŘESTAT (%)	N
Alkohol	16,7	41,0	2305
Tabák	60,7	11,9	1856
Konopné drogy	14,3	39,5	1851
Extáze	9,8	33,5	1213
Lysohlávky	4,1	18,6	484
LSD	5,9	32,3	505
Kokain	8,3	19,9	472
Pervitin	39,1	11,8	685
Poppers	5,2	5,7	406

Vysoký podíl osob, které si přejí skončit s konzumací tabáku, může vedle protikuřácké kampaně souviset také s relativně vysokou mírou těch, kteří si připouštějí v souvislosti s tabákem určitou možnost vzniku finančních potíží (34,4 %) a problémů s fyzickým zdravím (38 %). Poměrně překvapivě je tak tabák vnímán jako jedna z nejnebezpečnějších drog. Nejvíce rizik souvisejících s pamětí připsali respondenti konopným drogám (37,4 %), potíže se změnami nálad připsalo nejvíce respondentů pervitinu (43,7 %). Pervitin je nejproblematičtější vnímán také v souvislosti s mezilidskými vztahy, kde si potíže připustilo 32 % respondentů, a s problémy v práci či ve škole – tady si rizika uvědomuje 21,5 % respondentů.

Tabulka 6: Podíl osob, které si připouštějí určitou možnost vzniku problémů souvisejících s užíváním drogy. Jde o osoby, které zvolily na škále od 0 (žádné problémy) do 4 (velmi vážné problémy) hodnotu 2 nebo vyšší

Potíže s:	Alkohol	Konopné drogy	Tabák	Kokain	Extáze	LSD Lysohlávky	Pervitin
Financemi	23,1	12,6	34,4	13,7	10,1	3,5	23,0
Změnami nálad	23,3	25,8	8,4	10,0	22,6	19,0	43,7
Pamětí	25,4	37,4	2,1	3,6	13,2	9,1	21,4
Fyzickým zdravím	19,7	12,5	38,0	5,4	12,4	6,1	32,9
Mezilidskými vztahy	19,0	15,1	4,4	6,4	8,5	8,9	32,0
Prací/školou	13,6	17,9	4,0	4,0	6,2	5,0	21,5

4.5 Harm reduction programy a jejich dostupnost

Součástí dotazníku byla i baterie otázek zaměřených na dostupnost programů snižování rizik v prostředí tanečních párty a na postoje k těmto službám. Většina dotázaných (78,5 %) vyjádřila nespokojenost s dostupností služeb, jako jsou XTC testy a informační stánky, v prostředí párty. Přitom se podobné služby těší důvěře rekreačních uživatelů drog a mají zřejmě potenciál varovat je před nebezpečnými substancemi vydávanými za extázi: 89,5 % respondentů uvedlo, že by je informace o obsahu nebezpečnějších látek než MDMA v tabletkce odradila od její konzumace. Malá část souboru supluje nepřítomnost služeb svépomocí a testy si provádí sama, 74,2 % respondentů by službu pravděpodobně využily, kdyby byla k dispozici.

Tabulka 7: Odpověď na otázku „Jak často si před konzumací XTC testuješ složení tabletky kvalitativním testem?“

JAK ČASTO.....:	n	%
Nikdy, nezajímá mě to	284	23,9
Nikdy, služba není na akcích dostupná	635	53,4
Příležitostně je-li služba dostupná	165	13,9
Vždy je-li služba dostupná	82	6,9
Příležitostně, testy si provádím sám/a	14	1,2
Vždy, provádím si testy sám/a	10	0,8
Celkem	1190	100

4.6 Drogy za volantem

V roce 2007 vlastnily řidičský průkaz více než dvě třetiny dotázaných (67,5 %). Téměř polovina majitelů řidičského průkazu (49 %) přitom alespoň jednou v uplynulém roce řídila automobil pod vlivem alkoholu nebo jiné omamné látky a 1,2 % jich měla pod vlivem nějaké omamné látky dopravní nehodu. V celém výběrovém souboru pak méně než polovina osob (40,9 %) uvedla, že nikdy nebyla spolujezdcem řidiče pod vlivem omamných látek. Příznivci elektronické taneční hudby usednou za volant automobilu nejčastěji pod vlivem konopí a alkoholu, následují extáze a pervitin.

Tabulka 8a: Vybrané drogy za volantem

DROGA	2003 (N=1652)			2007 (N=2443)		
	Řízení pod vlivem (%)	Spolujezdec řidiče pod vlivem (%)	Nehoda pod vlivem (%)	Řízení pod vlivem (%)	Spolujezdec řidiče pod vlivem (%)	Nehoda pod vlivem (%)
Konopí	37,0	66,3	1,9	24,8	44,6	0,5
Alkohol	27,9	57,4	4,2	13,5	28,2	0,5
Kokain	3,8	8,7	0,1	2,7	5,2	0,1
Kokain+alkohol	1,8	5,6	0,0	1,0	2,7	0,1
XTC	16,6	34,8	0,5	7,4	13,9	0,2
XTC+alkohol	5,0	15,4	0,1	1,5	4,3	0,2
Pervitin	9,7	24,4	0,3	6,9	15,2	0,2
Pervitin+alkohol	2,4	10,9	0,2	1,6	4,3	0,2
LSD/lysohlávky	6,1	10,9	0,2	1,4	3,2	0,1

Tabulka 8b: Majitelé řidičských průkazů a drogy za volantem

Droga	2003 (N=1010)				2007 (N=1546)			
	Řízení pod vlivem		Z toho nehoda		Řízení pod vlivem		Z toho nehoda	
	%	n	%	n	%	n	%	n
Alkohol	41,7	421	10,5	44	18,8	290	3,9	13
Konopné látky	56	566	3,5	20	35,6	550	1,8	11
Extáze	26,1	264	1,1	3	11,1	172	2,2	4
Pervitin	14,5	146	1,4	2	9,7	150	3,6	6
LSD/lysohlávky	9,6	97	0	0	1,9	29	5,9	2
Kokain	5,3	54	1,9	1	3,9	60	3	2

5. Literatura

EMCDDA. 2004. *Annual the state of the drugs problem in the European Union and Norway*. Luxembourg: EMCDDA.

EMCDDA. 2005. *Annual report 2005: the state of the drugs problem in Europe*. Luxembourg: EMCDDA.

EMCDDA. 2006. *Annual report 2006: the state of the drugs problem in Europe*. Luxembourg: EMCDDA.

EMCDDA. 2007. *Annual report 2007: the state of the drugs problem in Europe*. Lisbon, Portugal: EMCDDA.

Kubů, P., Křížová, E. 2001. *Anketa Semtex dance 2000*. Praha: Drogmem o.s., 2001.

Kubů, P., Škařupová, K., Csémy, L. 2006. *Tanec a drogy 2000 a 2003*. Praha: Úřad vlády ČR.

Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. 2006. *Výběrové šetření o zdravotním stavu a životním stylu obyvatel České republiky zaměřené na zneužívání drog*. Praha: ÚZIS ČR.

Winstock, A.R., Griffiths, P., Stewart, D. 2000. Drugs and the dance music scene: a survey of current drug use patterns among a sample of dance music enthusiasts in the UK. *Drug and Alcohol Dependence* 64: 9–17.

Připravil Miloš Vaněček, NPC

DRUHÝ DODATEK MEMORANDA O VZÁJEMNÉ SPOLUPRÁCI V OBLASTI SPOLEČNÉHO POSTUPU PROTI ZNEUŽÍVÁNÍ CHEMICKÝCH LÁTEK, ZEJMÉNA PREKURSORŮ A POMOCNÝCH LÁTEK A LÉČIVÝCH PŘÍPRAVKŮ PRO NELEGÁLNÍ VÝROBU DROG

Dne 3. května 2001 byla završena snaha Národní protidrogové centrály, která reprezentovala Policii ČR při jednání s dalšími partnery o spolupráci v boji proti nedovolené výrobě, distribuci a zneužívání omamných a psychotropních látek. U jednoho stolu se tak nakonec sešli Ing. Miroslav Krejčí, prezident Svazu chemického průmyslu České republiky, JUDr. Zdeněk Černý, předseda Odborového svazu chemie České republiky, Bc. Marcel Kulendík, generální ředitel Ministerstva financí – Generálního ředitelství cel a genmjr. JUDr. Jirí Kolář, policejní prezident Policie České republiky, aby podepsali historicky první MEMORANDUM O VZÁJEMNÉ SPOLUPRÁCI.

Následně, v rámci prvního dodatku ze dne 23. dubna 2002, se k Memorandu připojily tyto subjekty – **Česká asociace farmaceutických firem, Česká společnost chemická a sdružení Český mák.**

Vzhledem k tomu, že dosavadní spolupráce potvrdila správnost společného postupu v boji proti jednomu z nejzávažnějších celospolečenských problémů, kterým nelegální výroba drog, nelegální obchodování s drogami a prekursory nesporně je, se dne 28.5.2008 ve slavnostních prostorách Národní protidrogové centrály SKPV sešli signatáři, aby podepsali **druhý dodatek** Memoranda o vzájemné spolupráci v oblasti společného postupu proti zneužívání chemických látek, zejména prekursorů a pomocných látek, a léčivých přípravků pro nelegální výrobu drog. Jako poslední se v rámci druhého dodatku k Memorandu připojily: **Svaz chemických obchodníků a distributorů ČR, Asociace velkodistributorů léčiv, Česká lékárnická komora.**

Uvádíme původní MEMORANDUM a oba dodatky.

MEMORANDUM O VZÁJEMNÉ SPOLUPRÁCI

Svaz chemického průmyslu České republiky (dále jen SCHP), Odborový svaz chemie České republiky (dále jen OSCH), Ministerstvo financí – Generální ředitelství cel (dále jen GŘC) a Policie České republiky (dále jen PČR)

- vědomy si toho, že výroba, distribuce a zneužívání omamných a psychotropních látek (dále jen drog) patří dlouhodobě k nejzávažnějším celospolečenským problémům a že Česká republika jako signatář mezinárodní Jednotné úmluvy o omamných látkách z roku 1961, Úmluvy o psychotropních látkách z roku 1971 a vídeňské „Úmluvy OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami“ z roku 1988 svými politickými deklaracemi na mezinárodním poli soustavně a jednoznačně potvrzuje své odhodlání podnikat rozhodné kroky v postupech proti zneužívání drog a související trestné činnosti;
- majíce na zřeteli závěry z 20. mimořádného Valného shromáždění OSN z června 1998, kterými se členské státy OSN zavazují k postupu proti zneužívání drog a zneužívání chemických látek (prekursorů) pro jejich nelegální výrobu drog;
- uvědomující si nutnost zvýšení účinnosti postupů proti nelegální výrobě a nelegálnímu obchodu s drogami a prekursory na národní úrovni prohloubením spolupráce státních orgánů s nestátními profesními sdruženími se dohodly takto:

I. Základní cíle spolupráce SCHP, OSCH, GŘC a PČR jsou především

1. prohloubení vzájemné spolupráce v postupu proti nelegální výrobě drog a prekursorů a nelegálnímu obchodu s drogami a prekursory,
2. stanovení úkolů a postupů signatářů Memoranda, směřující k identifikaci chemických látek a prekursorů pro nelegální výrobu drog a zabránění nelegálnímu obchodu s nimi a zabránění jejich zneužití při nelegální výrobě drog,
3. realizace praktických kroků vedoucích k rychlejší a efektivní výměně dostupných informací, týkajících se zneužívání chemických látek při nelegální výrobě drog při respektování citlivosti těchto informací.

II. Pro splnění základních cílů budou signatáři postupovat takto:

1. Určení kontaktních osob

- 1.1. Každý ze signatářů Memoranda určí kontaktní osobu, která ho bude zastupovat při vzájemných jednáních a bude zodpovědná za komunikaci mezi signatáři.
- 1.2. SCHP vypracuje se souhlasem svých členských společností seznam odborných zaměstnanců

těchto společností (kontaktní adresa, telefonní a faxové spojení), kteří v případě potřeby poskytnou celním a policejním orgánům odborné konzultace k chemickým technologiím výroby drog a jejich prekursorů.

- 1.3. OSCH vypracuje seznam svých odborných zaměstnanců – inspektorů bezpečnosti práce (kontaktní adresa, telefonní a faxové spojení), kteří v případě potřeby mohou poskytnout celním a policejním orgánům další odbornou konzultaci k chemickým technologiím výroby drog a jejich prekursorů.
- 1.4. GŘC a PČR určí kontaktní pracoviště pro potřebu zainteresovaných členských společností SCHP, která poskytnou těmto společnostem odborné konzultace k legislativní a celní problematice v oblasti drog a prekursorů. Název pracovišť, kontaktní adresy a telefonická a faxová spojení budou k dispozici všem zainteresovaným členským organizacím SCHP a odborným zaměstnancům OSCH.

2. Komunikace, poskytování údajů a výměna informací

- 2.1. SCHP požádá své zainteresované členské společnosti, aby včas poskytovaly celním a policejním orgánům informace o všech podezřelých okolnostech, souvisejících s obchodem s chemickými látkami, které mohou být použity při nelegální výrobě drog; celní a policejní orgány budou individuálně informovat zainteresované členské společnosti SCHP o výsledcích šetření na základě takto přijatých informací, pokud tomu nebrání právní předpisy.
- 2.2. Celní a policejní orgány budou shromažďovat informace o formách, metodách a způsobech zneužití chemických látek při nelegální výrobě drog (modus operandi) a budou upozorňovat SCHP a jeho zainteresované společnosti na případná slabá místa stávajících kontrolních mechanismů a na předpokládané trendy získávání chemikálií pro nelegální výrobu drog.

3. Školení

- 3.1. SCHP ve spolupráci s OSCH bude pro odborné zaměstnance svých zainteresovaných společností a organizací, vybraných podle čl.1 Memoranda, ve spolupráci s ostatními signatáři organizovat odborná školení s cílem je seznámit s postupy, zaměřenými na identifikaci a objasňování možností a forem podezřelých okolností v souvislosti s výrobou a obchodováním s chemickými látkami a prekursory pro výrobu drog; na tyto semináře budou podle možností zváni i specialisté celních a policejních orgánů.
- 3.2. SCHP a jeho zainteresované členské společnosti ve spolupráci s OSCH se budou podle svých možností podílet na školeních, organizovaných pro celníky a policisty s tím, že umožní organizovat tato školení v prostorách svých zainteresovaných společností vč. exkursí, zaměřených na chemické provozy, laboratoře a sklady a na bezpečnost při práci s chemickými látkami.
- 3.3. GŘC a PČR budou v rozsahu svých možností v souladu s právními předpisy poskytovat SCHP, jeho členským společnostem a OSCH příslušné informační materiály a poradenství s cílem pomoci při identifikaci podezřelých výrobních či obchodních aktivit.

4. Minimalizace rizika zneužívání chemických látek

- 4.1. SCHP bude s pomocí celních a policejních orgánů upozorňovat statutární zástupce svých členských společností na možnosti získávání chemických látek pro výrobu drog neoprávněnými subjekty.
- 4.2. SCHP doporučí svým členským společnostem, aby podnikly potřebné kroky pro ověření bezúhonnosti svých zaměstnanců, kteří při výkonu zaměstnání přicházejí nebo mohou přicházet do styku s pomocnými látkami a prekursory pro výrobu drog.
- 4.3. Celní a policejní orgány budou, pokud tomu nebrání právní předpisy, poskytovat SCHP a jeho zainteresovaným členským organizacím informace, týkající se osob, zapojených do nelegální výroby drog s využitím chemikálií.
- 4.4. Celní a policejní orgány budou upozorňovat členské společnosti SCHP na možnosti zneužití jejich výrobků při nelegální výrobě drog.

5. Vyhodnocování činnosti

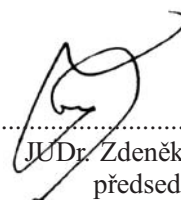
Na základě vlastního zhodnocení spolupráce v rámci Memoranda budou signatáři pravidelně každoročně společně vyhodnocovat výsledky spolupráce a přijímat opatření vedoucí k odstranění zjištěných nedostatků, ke zjednodušení aplikovaných postupů a k odstranění všech překážek, souvisejících s plněním Memoranda.

III. Principy spolupráce

1. Opatření přijatá Memorandem jsou dobrovolná a nenahrazují úkoly signatářů, vyplývající z jejich pracovních povinností.
2. S informacemi, poskytnutými signatářem nebo jeho členem, bude příjemce informací zacházet dle příslušných legislativních předpisů.
3. Signatáři Memoranda budou při jeho plnění usilovat o minimalizaci administrativního zatížení.
4. SCHP a OSCH budou informovat své členské společnosti a organizace o Memorandu a přijatém rozsahu spolupráce a doporučí svým zainteresovaným členským společnostem a organizacím, aby k Memorandu přistoupily a informovaly o této spolupráci společnosti, se kterými jsou v obchodním spojení.
5. GŘC a PČR budou informovat své organizační složky nebo členy o Memorandu a přijatém rozsahu spolupráce.
6. GŘC a PŘ budou informovat příslušné vládní orgány a ministerstva o tomto Memorandu.

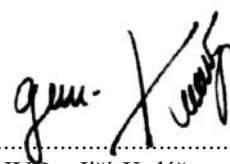
Ing. Miroslav Krejčí
prezident
Svaz chemického průmyslu České republiky

JUDr. Zdeněk Černý
předseda
Odborový svaz chemie České republiky

Bc. Marcel Kulendík
generální ředitel
Ministerstvo financí – Generální ředitelství cel

genmjr. JUDr. Jiří Kolář
policejní prezident
Policie České republiky

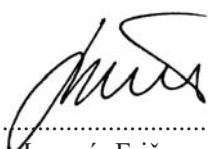
DODATEK MEMORANDA O VZÁJEMNÉ SPOLUPRÁCI

Svaz chemického průmyslu České republiky (dále jen SCHP), Odborový svaz chemie České republiky (dále jen OSCH), Ministerstvo financí – Generální ředitelství cel (dále jen GŘC) a Policie České republiky (dále jen PČR) se dohodly na znění Memoranda o vzájemné spolupráci, což také stvrdily dne 3. května 2001 v Praze podpisy svých statutárních zástupců, resp. představitelů.

Vzhledem k tomu, že dosavadní spolupráce potvrdila správnost společného postupu v boji proti jednomu z nejzávažnějších celospolečenských problémů, kterým bezesporu nelegální výroba drog a prekurzorů, jakož i nelegální obchod s nimi je, přistupují k Memorandu o vzájemné spolupráci na základě svého dobrovolného rozhodnutí a se souhlasem původních signatářů, další subjekty, a to:

- ČESKÁ ASOCIACE FARMACEUTICKÝCH FIREM
- ČESKÁ SPOLEČNOST CHEMICKÁ
- SDRUŽENÍ ČESKÝ MÁK

Uvedené subjekty se prostřednictvím svých statutárních zástupců, resp. představitelů, hlásí k základním cílům spolupráce. Při jejich realizaci se zavazují postupovat způsobem, dohodnutým původními signatáři Memoranda o vzájemné spolupráci, jakož i respektovat principy vzájemné spolupráce. Na důkaz toho připojují své vlastnoruční podpisy.

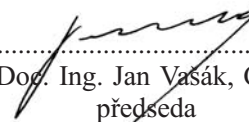
.....
MUDr. Jaromír Frič
předseda představenstva ČAFF

.....
Doc. Ing. Karel Ventura, CSc.
člen představenstva
Česká společnost chemická

.....
MUDr. Lumír H. Kroček
výkonný ředitel ČAFF

.....
Doc. Ing. Jan Vašák, CSc.
předseda
Sdružení Český mák

V Praze dne 23. dubna 2002

DODATEK**č. 2****k Memorandu o vzájemné spolupráci
uzavřenému dne 3. května 2001****mezi****Svazem chemického průmyslu České republiky,
Odborovým svazem chemie České republiky,
Ministerstvem financí – Generálním ředitelstvím cel
a Policií České republiky****ve znění dodatku k tomuto memorandu ze dne 23. dubna 2002
o přistoupení České asociace farmaceutických firem,
České společnosti chemické a Sdružení Český mák.**

(1) Výše uvedení účastníci a signatáři Memoranda o vzájemné spolupráci (dále jen „Memorandum“), tj. Svaz chemického průmyslu České republiky (dále jen „SCHP“), Odborový svaz chemie České republiky nyní Odborový svaz ECHO (dále jen „ECHO“), Generální ředitelství cel (dále jen „GŘC“) a Policie České republiky (dále jen „PČR“), Česká asociace farmaceutických firem (dále jen „CAFF“), Česká společnost chemická (dále jen „ČSCH“) a Sdružení Český mák (dále jen „SČM“), kteří

- a) se dne 3. května 2001 a dne 23. dubna 2002 v Praze jednajíce prostřednictvím svých statutárních orgánů (představitelů) dohodli na znění Memoranda;
- b) a kteří vyjadřují své přesvědčení o tom, že dosavadní spolupráce potvrdila správnost společného postupu v boji proti jednomu z nejzávažnějších celospolečenských problémů, kterým nelegální výroba drog, nelegální obchodování s drogami a prekursory nesporně je;
- c) a dále s vědomím povinnosti plnit závazky vyplývající České republice spojené s jejím vstupem do Evropské unie, specificky pak pravidla odrážející legislativní změny vzniklé přijetím
 1. nařízení Rady (ES) č. 111/2005 ze dne 22. prosince 2004, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi,
 2. nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 ze dne 11. února 2004 o prekursorech drog,
 3. nařízení Komise (ES) č. 1277/2005 ze dne 27. července 2005, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 273/2004 a k nařízení Rady (ES) č. 111/2005,
 4. a Pokynů pro hospodářské subjekty“, vypracovaných v roce 2007 pracovní skupinou, složenou ze zástupců Evropské komise, příslušných regulačních orgánů, orgánů činných v trestním řízení, několika členských států v úzké spolupráci se zástupci průmyslu a Europolu souhlasí s tím, aby podpisem tohoto Dodatku č. 2 k Memorandu na základě svého dobrovolného rozhodnutí přistoupili a jeho účastníky a signatáři se stali:

Svaz chemických obchodníků a distributorů ČR

se sídlem v Praze 9, Mezi Úvozy 1850, IČ:26647893 (dále jen „SCHOD“),
jednající prezidentem svazu Ing. Vladimírem Drozdem,

Asociace velkodistributorů léčiv – Avel

se sídlem v Praze 6, Pelikánova 7, IČ: 48551007 (dále jen „AVEL“),
zájmové sdružení právnických osob
jednající výkonným ředitelem asociace MUDr. Pavlem Braunerem,

Česká lékárnická komora

se sídlem v Praze 4, Antala Staška 80, IČ: 40763021 (dále jen „ČLK“),
profesní komora

jednající prezidentem komory Mgr. Stanislavem Havlíčkem.

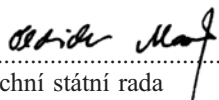
(2) Všichni účastníci a signatáři Memoranda jednajíce prostřednictvím svých statutárních orgánů (představitelů) se tímto Dodatkem č. 2 hlásí k pokračování vzájemné spolupráce v souladu s postupy a principy dohodnutými v Memorandu.

(3) Vedením Policie České republiky byla určena jako kontaktní a koordinační útvar spolupráce Národní protidrogová centrála služby kriminální policie a vyšetřování.

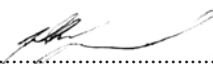
(4) Vedením Celní správy ČR byl určen jako kontaktní a koordinační útvar spolupráce odbor Pátrání Generálního ředitelství cel.

(5) Na důkaz toho připojují statutární orgány (představitelé) účastníků signatářů Memoranda své vlastnoruční podpisy k Dodatku č. 2, který tvoří nedílnou součást Memoranda o vzájemné spolupráci.

(6) Tento Dodatek č. 2 nabývá účinnosti dnem jeho podepsání všemi níže uvedenými účastníky a signatáři Memoranda.

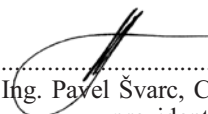
vrchní státní rada
plk. Mgr. Oldřich Martinů
policejní prezident ředitel
Policie České republiky

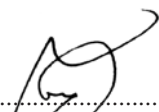
vrchní rada
plk. JUDr. Jiří Komorous
ředitel
Policie České republiky
Národní protidrogová centrála SKPV

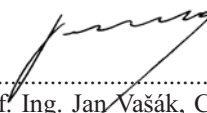
vrchní státní rada
plk. JUDr. Ing. Pavel Novotný
generální ředitel
Generální ředitelství cel

Ing. Pavel Švarc, CSc., MBA
prezident
Svaz chemického průmyslu ČR

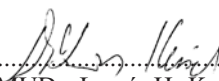
JUDr. Zdeněk Černý
předseda
Odborový svaz chemie České republiky

prof. Ing. Jan Vašák, CSc.
předseda
Sdružení Český mák

MUDr. Zdeněk Zahradník
předseda představenstva
Česká asociace farmaceutických firem

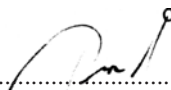
MUDr. Lumír H. Kroček
výkonný ředitel
Česká asociace farmaceutických firem

prof. RNDr. Jitka Ulrichová, CSc.
předsedkyně
Česká společnost chemická

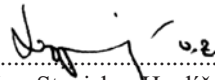
Doc. Ing. Karel Ventura, CSc.
člen představenstva
Česká společnost chemická

Ing. Vladimír Drozd
prezident
Svaz chemických obchodníků a distributorů ČR

Dr. Pavel Brauner
výkonný ředitel
Asociace velkodistributorů léčiv

Mgr. Stanislav Havlíček
prezident
Česká lékárnická komora

pplk. Mgr. PECHOVÁ Irena,
pplk. Bc. HRACHOVEC Miroslav, NPC

KYBERŠIKANA: UBLIŽOVÁNÍ BEZ HRANIC

Trendy v psychologii

Výhrůžky šířené pomocí e-mailu, desítky urážejících SMS zpráv denně, nenávistné telefonáty uprostřed noci. To jsou jen některé z moderních „vynálezů“ šikany, u které agresori nepoužívají fyzickou formu agrese, na duši však zanechávají mohutné šrámy.

Žák Torontské školy David Knight si prošel pravým peklem. Kromě posměchu prožíval ponížení pokaždé, když se připojil k internetu. „Někdo ze školy mi poslal přes internet zprávu, abych se podíval na uvedenou webovou stránku. Po navštívení webové stránky jsem zjistil, že je na ní moje fotka a nad ní nápis „Vítejte na stránce, která si dělá legraci z Davida Knighta“,“ vypráví David (Leischman, 2005). Na stránce se vyskytly i nadávky a ponižující komentáře určené Davidovi a jeho rodině. David byl označen například za pedofila, homosexuála a distributora drog.

Šikana v souvislosti s internetem a mobilními telefony je nyní aktuálním tématem i v českých médiích. Nový druh šikany probírala ve své reportáži i televize Nova, ačkoli v jejím případě šlo spíše o matení pojmů. To, co Nova označila za nový druh šikany, šikana ve své podstatě nebyla – žáci si dopředu naplánovali fyzický souboj, natočili jej na kameru mobilního telefonu a záběry umístili na webovou stránku. Všichni zúčastnění se přitom dobře bavili. Ve Velké Británii jsou tyto případy známé pod pojmem happy slapping (veselé fackování). Agresori, takzvaní slappeři, při něm po vzoru některých amerických filmů vytvářejí své vlastní scénky s násilnou tematikou, které potom zavěsí třeba na webovou stránku nebo posílají ostatním.

Nicméně pravdou zůstává, že moderní techniku je možné zneužít k šikanování, a výzkumy potvrzují, že se tak již děje. Informační a komunikační technologie (ICT), především internet a mobilní telefony, skutečně začínají být zneužívány k cílenému ubližování a zastrasování obětí. V loňském roce jsem uskutečnila průzkum tohoto jevu u žáků pěti ZŠ v olomouckém kraji (545 dětí ve věku 12–15 let). V dotazníkovém šetření odpovědělo 27 % dětí, že jim agresori ubližují prostřednictvím internetu, a 32 % dětí uvedlo, že jim agresori ubližují prostřednictvím mobilních telefonů (Macháčková, 2007). Podobná čísla zaznívají i ze světa. Ve Velké Británii je tímto způsobem šikanováno každé čtvrté dítě ve věku 11–19 let, v USA zažilo nějakou z forem tohoto nového jevu, který budu po vzoru anglického pojmu cyberbullying nazývat kyberšikanou, více než třetina mladistvých obětí. Jde o dost závažná zjištění, neboť tato forma šikanování dokáže být daleko krutější než „tradiční“ šikana. Kyberšikanu jako nový druh šikany poprvé definuje Kanadán William A. Belsey. Kyberšikana je podle jeho slov úmyslné, opakující se a nepřátelské chování, jehož cílem je ublížit oběti za použití informačních a komunikačních technologií.

Nové zbraně agresorů

Mary L. Morris (2004) jednotlivé podoby kyberšikany třídí do následujících kategorií:

- * Posílání krutých, vulgárních či výhrůžných emailových zpráv oběti. Výhrůžné telefonáty, esemesky a podobně.
- * Vytváření webových stránek, na kterých se objevují příběhy, karikatury, obrázky, fotky, vtipy, básně a písně, které oběť zesměšňují a ponižují.
- * Posílání obrázků, fotografií, video nahrávek spolužákům online za účelem, aby hlasovali, Kdo je největší... (doplnění urážlivého nebo vulgárního slova).
- * Vystavení pornografických fotografií s tváří oběti na webu nebo jejich zaslání ostatním prostřednictvím e-mailu.
- * Agresori se dostanou do poštovního programu oběti, odkud odesílají pod jejím jménem kamarádům či známým vulgární, případně obtěžující zprávy, fotografie, videa a podobně.
- * Agresori oběť fotografují nebo filmují prostřednictvím digitálního fotoaparátu, mobilního telefonu či kamery a pořízené záběry rozesílají ostatním spolužákům.

Jaká podoba kyberšikany převažuje na našich školách? Žáci ZŠ z olomouckého kraje odpovídali, že je agresori nejčastěji tyranizovali prostřednictvím textových zpráv (39 %), e-mailů (24 %), telefonních hovorů (12 %) a chatu (10 %). Posílání fotografií tvořilo 8 %, šikanování prostřednictvím webových stránek 4 % a 3 % respondentů uvedla jinou odpověď (viz tabulka). Nejčastěji se kyberšikana odehrávala ve škole (59 %), 37 %

obětí bylo agresory tyranizováno doma. Občas se objevila i jiná odpověď (internetová kavárna, městská knihovna).

O nebezpečí kyberšikany svědčí i následující příběh ze zahraničí. Patnáctiletého Jeffreyho z Floridy např. agresori šikanovali prostřednictvím internetu. Zničili mu i jeho videohru, kterou se svými přáteli vytvářel celé léto. Po dvou letech neustálého tyranizování se Jeffrey ze zoufalství oběsil.

Kdekoli, kdykoli, kdokoli

Kyberšikana se na rozdíl od šikany objevila poměrně nedávno. Jejím rychlému šíření nahrává i skutečnost, že zdaleka ne všichni rodiče a pedagogové jsou obeznámeni s možnostmi a riziky technických vymožeností. Na rozdíl od klasické šikany je přitom kyberšikana v mnohém zrádnější. Oběť netuší, kdo jí ubližuje, protože agresorovi (agresorům) nevidí do tváře, a tak se nemůže patřičně bránit:

- * Zatímco v případě šikany byl domov pro oběť místem, které ji před útoky agresorů ochránilo, u kyberšikany tomu tak není. Agresori mohou prostřednictvím mobilního telefonu či internetu pronásledovat své oběti kdykoli a kamkoli se jim zachce. Oběť je v pasti. Nemá šanci agresorům uniknout.
- * Kyberšikana poskytuje agresorům anonymitu. Pro agresory je snadnější poslat obětím výhrůžný vzkaz, fotografii, video a podobně, než se s nimi setkat tváří v tvář. Moc anonymity umožňuje agresorům činit i to, nač by si jinak netroufli.
- * Klasická šikana se nejčastěji odehrává ve třídě, v jídelně, na chodbách, na hřištích, v šatnách... tedy vesměs na místech, která nebývají ze strany učitelů tolik kontrolována. Kyberšikana je ještě skrytější. Odehrává se ve virtuálním prostoru, který je mimo učitelkou kontrolu, a tak roste počet případů, kdy mohou agresori svým obětím beztrestně ubližovat.
- * Souhlasím s Marilyn A. Campbell (2005), která tvrdí: „Pokud agresori uráží slovně, oběť si nemusí pamatovat každé slovo, ale v případě emailů, textových zpráv, chatu a webových stránek si oběť čte to, co jí agresori napsali, neustále dokola. Napsaná slova se zdají být konkrétnější a skutečnější než slova mluvená.“
- * Agresori nemusejí být nutně starší a fyzicky silnější než jejich oběti. Spíše než fyzická síla a stáří agresorů rozhodují dobré znalosti z oblastí informačních a komunikačních technologií.
- * Oběti kyberšikany se může stát kdokoli. Agresori si oběť mohou vyhlídnout zcela náhodně. Přesto se mohou stát snadnějšími oběťmi agresorů dětí, které jsou na počítačích a mobilních telefonech závislé.
- * Kyberšikana se nemusí odehrávat opakovaně. Stačí, když jeden agresor zavěsí na webové stránky například fotografii oběti. Zde si ji časem může prohlédnout velké množství osob. A nemusí jimi být jen spolužáci, na webové stránky se teoreticky může podívat kdokoli na světě. Tím se zvětšuje okruh lidí, kteří se k tyranizování oběti mohou přidat, jakož i těch, před nimiž se oběť může cítit zesměšněna.

Podobně jako v případě klasické šikany, i u kyberšikany se oběti bojí někomu svěřit, většinou z obavy, aby se jejich situace nezhoršila. U kyberšikany je ovšem situace vážnější. Pokud vezmeme v potaz, že kyberšikana je novým jevem odehrávajícím se ve virtuálním prostoru, nemůžeme se dětem divit, že nevěří v účinnou pomoc ze strany dospělých. Nejen proto, že učitelé a rodiče jsou v používání moderních technologií mnohdy méně zbehlí. Děti se bojí svěřit i z jiného důvodu: mají strach, že by jim rodiče mohli používání počítačů a mobilních telefonů, které tolik milují, zakázat. Pomoc však možná je, o čemž se přesvědčila například desetiletá Phoebe z Velké Británie, kterou svého času budilo každou noc přibližně dvacet telefonních hovorů a sedm urážlivých textových zpráv. Na mobilní telefon jí je posílaly její spolužačky. Rodiče si všimli, že se jejich dcerka uzavírá do sebe, stěžuje si na bolesti hlavy a nechce chodit do školy. Phoebe našťastí vzkazy ani hovory nevymazala, a tak rodiče případ oznámili škole a ve spolupráci s učiteli šikánování přestalo. Učitelé a rodiče tedy mohou děti před kyberšikanou chránit.

/Kyberšikana poskytuje agresorům anonymitu. Pro agresory je snadnější poslat obětím výhrůžný vzkaz, fotografii, video a podobně, než se s nimi setkat tváří v tvář./

Tabulka: Podoby kyberšikany na základních školách

Podoba kyberšikany	absolutní četnost	Relativní četnost
textové zprávy	116	38, 8 %
e-mailly	73	24, 4 %
telefonní hovory	36	12, 0 %
chat	30	10, 1 %
posílání obrázků/fotografií	23	7,7 %
webové stránky	12	4, 0 %
jiné (video nahrávky, webová kamera, ememesky, instantní zprávy)	9	3, 0 %

Macháčková, 2007

O autorovi: **Pavla Macháčková (1982)** Doktorandka na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Vlastní zkušenost se šikanou v roli oběti a některé příběhy dětí ji přiměly k tomu, aby se tímto negativním jevem začala výzkumně zabývat.

Převzato s laskavým svolením redakce měsíčníku Psychologie Dnes, kde byl článek uveden v čísle 5, ročník 2007.

Pavla MACHÁČKOVÁ

Psychologie Dnes

Měsíčník o lidech a vztazích mezi nimi

Časopis pro profesionální psychology a veřejnost se zájmem o psychologii. Přináší zajímavá témata z oblasti psychologie, psychoterapie, společnosti a životního stylu. Najdete zde rozhovory s předními psychology, polemiky a ankety na aktuální témata. Dočtete se o výsledcích českých i zahraničních výzkumných studií.

vydává: Portál, s. r. o., Klapkova 2, Praha 8

cena jednoho výtisku: 48 Kč, roční předplatné (11 čísel) 484 Kč

objednávky předplatného: Předplatné, s. r. o.: send@send.cz, 225 985 225

distribuce na Slovensku: Magnet press, Slovakia, s. r. o.: predplatne@press.sk
02/672 019 31-3

distribuce do zahraničí (mimo SR): Suweco, s. r. o., obchod@suweco.cz, 800 113 623

Nechte si poslat ukázkové číslo zdarma!

pro Českou republiku kontaktujte SEND Předplatné, s. r. o.: send@send.cz, 225 985 225

pro Slovenskou republiku Magnet press, Slovakia, s. r. o., predplatne@press.sk

PATOLOGICKÉ HRÁČSTVÍ – GAMBLING

Blikající a rachotící výherní automaty se staly běžnou součástí každodenního života a jejich instalace v hernách a restauracích má mnoho zastánců i odpůrců.

Podnětem k vypracování této práce, týkající se problematiky gamblerů, byla má osobní zkušenost s příběhem mého švagra, který měl 37 let a středoškolské vzdělání. Jedna výhra v automatu spustila mašinérii, která vedla k rozpadu dvanáctiletého manželství a ke vzniku čtyřstapadesátitisícového dluhu.

Chtěla bych v této práci poukázat na problém, který se stal psychiatrickou diagnózou – patologické hráčství, a na jeho analýze poukázat na společenskou nebezpečnost, která se dotýká nejen rodiny, ze které gambler pochází, ale především společnosti, která vynakládá nemalé prostředky, aby vrátila tohoto člověka k normálnímu životu.

Je to jeden z typů závislosti, který postupovala Americká psychiatrická asociace v roce 1980 jako problém medicínský. Při zpracování tohoto tématu jsem se opírala především o literaturu takových autorů, kteří se dlouhá léta zabývají výzkumem v lékařské praxi, ať už ve spolupráci jak s pacienty, tak s jejich rodinami.

S patologickými hráči jsme se setkávali mnoho let. Většinou měli problémy s alkoholem a karetními hrami. Teprve po listopadu roku 1989 začali do léčen přicházet „čistí“ patologičtí hráči, pro které byla hazardní hra jediným problémem.

Mnohem více hráčů však pomoc nevyhledává, protože o ní neví, protože si problém nepřiznává, nebo protože se stydí. S různými delikty patologických hráčů se setkávají právníci, protože zoufalý člověk, který podléhá své nekontrolované náruživosti, nezřídká zpronevěří, podvodně vyláká nebo ukradne prostředky, aby své hráčství mohl financovat.

Na patologické hráčství nedoplácí pouze hazardní hráč a jeho rodina, ale celá společnost. Z popisu kariéry patologického hráče vyplývá, že peníze nebo jiné hmotné statky hrají významnou úlohu – spoluvytvářejí bludný kruh hry, rostoucích problémů, před kterými hráč uniká ke hře.

Mezi patologické hráče tedy nezařadíme náruživého sběratele, i když mu jeho koníček může způsobit určité problémy. Pro hazardní hru je typické, že si hráč může koupit možnost výhry – ať peněz nebo majetku¹⁾.

ROZDĚLENÍ HAZARDNÍCH HER

Nejčastěji se setkáváme s těmito formami hazardních her:

Automaty

Po listopadu roku 1989 tato forma hazardní hry u lidí, kteří mají vážné problémy pro něž se přicházejí léčit, jednoznačně převládá. Automaty mohou být zábavní, nebo tzv. výherní. Zábavní automaty jsou vlastně videohry nebo hry počítačové. Jsou ne hazardní, ale rizika taky mají.

Dítě, které tráví dlouhé chvíle tímto způsobem, nebude mít čas na učení, získávání dovedností v mezilidských vztazích a může snadno zaostat za vrstevníky. Blikavé světlo obrazovek zvyšuje u citlivějších dětí riziko epilepsie²⁾.

U tzv. výherních automatů si zákazník kupuje možnost výhry. Jde tedy jasně o hazardní hru. Výherní automaty se někdy dělí na „lehké“ a „těžké“ podle výše vkladu a podle toho, jak vysoký obnos může hráč vyhrát. Toto dělení je z mnoha důvodů iluzorní. To, co je pro jednoho malá prohra, může být pro jiného katastrofa. Navíc konstrukce některých automatů umožňuje program vyměnit, takže se z lehkého může stát obratem ruky těžký.

Kasina

Kasina jsou pro širší vrstvy méně přitažlivá, jsou však mimořádně nebezpečná. Velká výhra může rychle „nastartovat“ chorobný návyk. Velká prohra, i když se vždy nemusí jednat o patologické hráčství, může způsobit spoustu životních problémů a duševních krizí.

¹⁾ srov: Nešpor, K. Jak překonat problém s hazardní hrou. Praha: Sportpropag a. s., 1996, str. 6.

²⁾ srov: Nešpor, K. Csémy, L. Alkohol, drogy a vaše děti. Praha: Sportpropag a. s., 1994, str. 70..

Sportovní sázky

Jedná se například o sázky na koničky, na výsledky sportovních utkání a nebo o orientaci na sportovní sázky.

Karetní hry

Ne každá karetní hra je hazardní, ale karetní hry jsou rozšířeny. Velmi nebezpečná je kombinace karetní hry a alkoholu. Ten totiž může u hráče otupit zbytky zdravého rozumu. Problémy s hrou ho přivedou k dalšímu pití. Výsledkem je kombinovaná závislost.

Hra v kostky

Je to další starobylá forma hazardu.

Skořápkáři a ostatní

Každá hra nabízející možnost hmotné nebo finanční výhry může vést k patologickému hráčství. Mohli bychom sem zařadit závislost na bingu. Nebezpečné jsou rovněž stírací losy, a to tím, že se sázející dozvídá výsledek velmi rychle a vzápětí může sázku opakovat³⁾.

Tento výčet různých forem hazardní hry není zcela úplný. Hranice mezi hazardní a nehazardní hrou je velmi neostrá. Záměna jedné hazardní hry za jinou je poměrně snadná a není to žádné řešení.

ROZDĚLENÍ HAZARDNÍCH HRÁČŮ

Hazardní hráče lze rozdělit do tří skupin:

1. sociálně adaptovaní, kteří hrají pro zábavu ze hry, mají hraní pod kontrolou a doufají ve výhru, která jim pomůže vyřešit finanční tíseň,
2. profesionálové – falešní hráči, kteří si hrou vydělávají na životní potřeby,
3. chorobní hráči.

Podle soudněpsychiatrické praxe existují dva základní typy chorobných hráčů:

- a) lidé, kteří hráčství propadli po předchozí neúspěšné životní kariéře, po sestupu na společenském žebříčku. Jsou to lidé i nadprůměrně inteligentní, dobře profesionálně orientovaní, pěstují hazardní hru jako svůj životní styl. V poslední době se však v této skupině objevují i recidivisté, nezaměstnaní a příjemci sociálních podpor,
- b) lidé, kteří propadli hraní na automatech. Jsou to většinou mladiství, s problémy v chování v rodině i ve škole, nezaměstnaní, mající zkušenosti s drogami a pácháním trestné činnosti. Lidé hrající z touhy po zážitcích, senzaci, pro napětí ze hry, pro možnost bezpracného zisku i snahu vyhrát zpět prohrané peníze. Jsou to hráči, pro něž se herna stala druhým domovem.

Kromě těchto dvou skupin existují i hráči příležitostní, kteří mohou na určitou dobu hraní propadnout, ale rovněž jsou schopni sami své hráčské vášně zanechat⁴⁾.

HRÁČSKÁ NÁRUŽIVOST

Pro označení hráčství jako patologické formy je třeba, aby byly splněny alespoň tři z následujících kritérií diagnózy patologického hráčství:

- zaujetí hráčstvím, neustálé zabývání se v myšlenkách i v konkrétní situaci hrou o peníze nebo tím, jak si je obstarat,
- hra o stále vyšší částky peněz než odpovídá hráčovým možnostem, nebo stále delší dobu za účelem dosažení vzrušení,
- nutnost zvyšovat sázky nebo tempa hry s cílem dosáhnout vzrušujícího prožitku,
- rozladěnost, neklid, podrážděnost při abstinenci,
- hraní jako způsob řešení problémů, deprese, úzkosti, bezmoci a viny,
- hraní nejen ve volném čase, zanechání všech volnočasových aktivit pro hraní,
- po prohře peněz snaha o jejich získání zpět,
- podvody vůči rodině a nejbližšímu okolí pro zastření rozsahu hráčství,
- páchání trestné činnosti, podvody, krádeže, padělání za účelem získání finanční částky pro další hru,

³⁾ srov: Nešpor, K. Jak překonat problém s hazardní hrou. Praha: Sportpropag a. s., 1996, str. 6.

⁴⁾ Trestní právo 6/99 Orac.

- pokračování ve hraní navzdory dluhům, pracovním a sociálním problémům nebo kriminalitě, i když si uvědomuje stále rostoucí problémy,
- spoléhá se na jiné, že poskytnou peníze a napraví špatnou finanční situaci, způsobenou hráčstvím.

Patologické hráčství je porucha chování, kdy se potěšení ze hry postupně mění v nezvladatelnou vášeň. To, co z hráčské vášně činí závislost, je preferování vlastních prožitků spojených se hrou, tj. s výhrou nebo prohrou. Hráč přestává vnímat své okolí, prostředí herny ho silně přitahuje a nastupuje pocit euforie umocněný vlastní hrou.

Patologické hráčství je také označováno jako nezvládnutý životní styl, jako porucha chování. K vysvětlení poruch chování je přístupováno v literatuře různě. Jednak z pozic klasické psychoanalýzy jako reakce na nevědomý nevyřešený vnitřní konflikt, jednak jako predispoziční faktory, kdy došlo k expozici hráčství již u rodičů, u dětí z rodin buď zanedbávajících nebo naopak zdůrazňujících finanční situaci a finanční možnosti jako ekvivalent úspěšnosti nebo jako reakce na situační stres: úmrtí nebo rozvod rodičů před dosažením adolescence nebo i rozporuplná výchova v dětství. V jiných případech se hodnotí konkrétní projevy chování člověka na základě vysvětlení motivace, základem které jsou pudy tvořící dynamický systém projevující se ve vzorcích chování „zjevné sociální aktivity“ nebo „emoční maladaptaci“.

Vzorci chování mají zátěžové situace. Mají tendence ke změně nebo fragmentaci a pokračuje-li zátěžová situace, dále dochází k frustraci, mají pak tendenci k substitučnímu a symbolickému uspokojení. Tím je podpořena účast predispozičních faktorů, vliv rodiny a raného dětství a dalších sociálních faktorů.

Mezi osobnostními dispozicemi nejčastěji prezentovanými jako příčiny vzniku hráčské závislosti jsou uváděny: především defektní sebehodnocení, pochybnosti o sobě samém, nejistota, narušení mezilidských vztahů, nízká frustrační tolerance, nedostatek vlastní odpovědnosti, náročnost postojů, neschopnost odložit uspokojení vlastních potřeb, narušení schopnosti vytrvat, hledání úniku v krizových situacích.

Někdy jsou uváděny i faktory nespecifické, jako např. zvědavost, defektní rodinná výchova, osamělost, vliv party apod. Gambling jako sociálně patologický jev vzhledem k jeho relativně nedávné explozi v ČR související s hospodářskými, sociálními a politickými polistopadovými změnami, zahrnuje velké spektrum a možnosti analýz z pozic psychologie, sociologie a kriminologie. Vzhledem i k jeho relativní krátkodobosti převažuje v současné době tvrzení, že žádná typická osobnostní struktura patologického hráče, jako premoridní dispozice, neexistuje.

Podle výzkumů prováděných v americké populaci větší riziko bývá u mužů a žen, jejichž otcové nebo matky trpí touto poruchou. Porucha je častější u mužů, kteří jsou v populaci postiženi 2 – 3 %.

Průběh této poruchy je nejčastěji situován do období adolescence a rané dospělosti a často v souvislosti se stresem.

Patologičtí hráči bývají nejčastěji popisováni jako osoby orientované extrovertně, jako osoby energické, s narcistickými, velikášskými rysy, s obtížemi s intimitou, empatií a důvěrou. Patologické hráčství se zpravidla zhoršuje v době konfliktů v rodině nebo když je ohrožena jejich sebedůvěra. Tato krize se zhoršuje spolu s prohlubováním finančních ztrát současně s degradací osobnosti⁵⁾.

DĚLENÍ SPOLEČNOSTI GAMBLERŮ

O závislosti se v minulosti hovořilo jen v souvislosti s alkoholem a drogami. Fenomén současné postmoderní doby je závislostní chování jako součást životního stylu, zvláště dětí, mladistvých a mladých dospělých. Kvalitativně jinou postmoderní společnost mnozí filosofové a sociologové charakterizují jako společnost, v níž na místo normativní regulace občana nastoupilo svádění konzumenta a na místo legitimace moci masmedia.

Atributy, podle kterých se postmoderní společnost dělí na:

- **ludická**
t.j. společnost, která si hraje, kdy společenská hodnota práce je jakoby oslabena a kdy roste hodnota hry
- **permisivní**
t.j. společnost, která dovoluje více než dovolovaly společnosti tradiční
- **sekularizovaná**
absolutní většina aktivit je nenáboženského charakteru

⁵⁾ Trestní právo 6/99 str. 6.

- **postmoralistní**
- **postheroistická**
společnost, která nepotřebuje hrdiny
- **alibistická**

Automaty, sexuální chování, sledování televize, pracovní činnost, odborníci zaznamenávají závislosti na jídle, hubnutí, závislost na sektách, kultech a narůstající počty „klasicky“ závislých, t.j. na alkoholu, drogách, cigaretách, kávě, čaji apod.⁶⁾.

VYMEZENÍ VĚKOVÝCH KATEGORIÍ

Zdá se, že nabídka „identifikace“ je víc než dostatečná. Hrozí nebezpečí, že v dnešním světě padne každý za oběť nějaké závislosti.

Existují různé klasifikace závislostního chování. Uvedená klasifikace reprezentuje obecně uznávaný přehled v odborných kruzích.

Nezbytně nutné je vymezení kategorií dětí, mladistvých a dospělých. I v této otázce existuje názorová nejednotnost. Na klasifikaci těchto věkových kategorií je možno pohlížet z psychologického, sociologického, biologického či právního hlediska. Přesto je nutné si vymezit tyto kategorie.

Dítě – je chápáno jako jedinec do 15 let věku

Mladistvý – reprezentuje věkové rozložení od 15 do 18 let

Dospělý -- nad 18 let věku

Tato klasifikace odpovídá nejbližší právnímu vymezení. Statisticky ve vykazování kategorie „mladistvý“ často zahrnují věkové rozpětí 15 až 19 let věku. Sociologicky pojímaná kategorie mladí dospělí se vymezuje v rozpětí 18 až 22 – 24 let věku, i zde se sociologická klasifikace různí.

Závislostní chování se jeví stále jako jednooborový problém, medicínský. Rozbor tohoto jevu naznačuje možnosti intervencí v jednotlivých stádiích závislosti, a to nejen pro sektor zdravotnický.

Závislostní chování se jeví stále častěji jako problém pedagogický, sociálně pedagogický a zřejmě možnosti řešení budou nalezeny v této oblasti.

Nejdůležitější kritérium závislosti je schopnost kontrolovat chování⁷⁾.

KLASIFIKACE ZÁVISLOSTNÍHO JEDNÁNÍ

Závislost na hracích automatech zaznamenala v posledních dvou letech nejprudší nárůst ve zkoumané populaci. Naše současnost se dá charakterizovat jako ekonomický teror, kdy náhle a bez vážnějšího varování se společenská atmosféra změnila ve vnitřních hodnotách natolik, že vláda peněz zaskočila mnoho jedinců. Pocit osamocení v problému, nedostatečně vyvinutá osobní odpovědnost za všechno konání nedovoluje mnohým, aby úspěšně zvládli pravidla této společnosti náhradními řešeními.

Někteří pak vstupují do světa hry, do světa výherních automatů, heren a magické iluze velkého světa štěstí. Patologické hráčství je sledovanou diagnózou v rámci drogové epidemiologické studie státu. Hygienická služba sleduje incidenci nových pacientů ve čtvrtletní periodě a sleduje počty evidovaných pro tuto diagnózu v rámci léčebné péče. Postupně se gambling dostal na třetí pozici nejčastěji frekventované drogy, za amfetaminem a heroinem. V číselném vyjádření vypadá problém gamblingu následovně:

V roce 1996 bylo evidováno 692 nových případů patologického hráčství, z toho počtu bylo 5 žen, v roce 1995 bylo evidováno 435 nových případů.

Hru jako kladně hodnocenou formu využívání volného času zná lidstvo od nepaměti. Pozitiva různých her spočívají v odbourávání agrese, pomáhají v navazování nových sociálních kontaktů, přinášejí duševní odlehčení a relaxaci. Se změnou sociálně ekonomických poměrů a v souladu s expanzivním nástupem nové techniky se změnila i forma těchto her a vzrůstá počet lidí na hře závislých. Roste kriminalita, páchaná v souvislosti s hazardními hrami⁸⁾.

⁶⁾ srov: Mühlbacher, P. Patologické závislosti in: Pipekova a kolektiv: Kapitoly ze speciální pedagogiky. Praha 1998 str. 14.

⁷⁾ srov: Mühlbacher, P. Patologické závislosti in: Vítková a kolektiv: Integrativní speciální pedagogika. Praha: PAIDO 1998, str. 14.

⁸⁾ srov: Mühlbacher, P. Patologické závislosti in: Sociální aspekty léčby závislostí u dětí a mladistvých. Olomouc: Univerzita Palackého 1998, str. 23.

Od roku 1990 přibývá problémů s hazardní hrou mezi dětmi, dospívajícími, ale i dospělými. Specifikum této závislosti spočívá v širokém spektru závislých.

Zákon zakazuje provozování hazardní hry na výherních automatech osobám mladším 18 let.

PODSTATA PATOLOGICKÉHO HRÁČSTVÍ

Primární nebezpečí hrozí i dětem, které se věnují nadměrně zábavním automatům, které představují videohry, počítačové hry. Hrozí reálné nebezpečí, že namísto upevňování interpersonálních vztahů u nich převáží komunikace s počítačem.

Podstatou patologického hráčství je hra – hraní – činnost pro zábavu a osvěžení. Hra je nejpřirozenější projev činnosti. Je to základní aktivita života. Provází ho po celý život, uvolňuje jeho tvůrčí potenciál, slouží k duševní relaxaci. Hra má hodnotu sama v sobě. Je cílem sama sobě a nikoli jen pouhým prostředkem k dosažení cíle.

Hra plní funkci pohybovou, poznávací, emocionální, motivační, procvičovací a diagnostickou a má funkci fantazijní, imaginativní, kreativní, formativní, terapeutickou, rekreační, sociální, pedagogickou.

Ve chvíli, kdy rozhodnutí o tom, zda a kdy se bude klient věnovat hře, přestane záviset na jeho svobodném rozhodnutí a stane se neodbytným a neovladatelným nutkáním, vnitřním imperativem, zákonitě dochází ke zvratu a zásadní proměně vztahu hra kontra hráč.

Hra ztrácí většinu svých pozitivních atributů a funkcí. Svým vývojem je gamblerství velmi blízké drogové závislosti. Gambler se stává závislý na hře, ztrácí schopnost sebekontroly a autokorekce.

Většina patologických hráčů nemá prostředky na financování své vášně, opatřuje si je nelegálním způsobem, převážně majetkovou trestnou činností. Uvědomují si, že jejich aktivity budou odsuzovány, a reagují zvýšeným konzumem alkoholu a abúzem drog.

Kriminogenní prostředí, v němž se gambleři pohybují, bývá posíleno o nežádoucí asociální a antisociální tendence, které se rozšiřují. Na gamblerství můžeme pohlížet z různých aspektů. Nepochybně má svůj rozměr filozofický, především axiologický, ontologický a etický, společensky nejaktuálnější je však jeho dimenze psychologická a sociologická, následně i zdravotní a ekonomická.

Mgr. Jana POSOVÁ, NPC

Literatura:

1. Marhounová, J., Nešpor, K. Alkoholici, feťáci a gambleři. Praha: Empatie 1995
2. Mezinárodní klasifikace nemocí. 10. revize. Duševní poruchy chování. Popisy klinických příznaků a diagnostická měřítka. Praha: Psychiatrické centrum 1992
3. Mühlpacher, P. Patologické závislosti. in: Pipeková a kolektiv. Integrativní speciální pedagogika. Praha: PAIDO, 1998
4. Mühlpacher, P. Patologické závislosti. in: Pipekova a kolektiv. Kapitoly ze speciální pedagogiky. Praha 1998
5. Mühlpacher, P. Patologické závislosti. in: disertační práce Sociální aspekty léčby závislosti u dětí a mladistvých. Olomouc: Univerzita Palackého, 1998
6. Nešpor, K. Jak překonat problém s hazardní hrou. Praha: Sportpropag a. s., 1996
7. Nešpor, K. Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou. Praha 1999
8. Nešpor, K., Csémy, L. Alkohol, drogy a vaše děti. Praha: Sportpropag a. s., 1996
9. Nešpor, K., Csémy, L. Bažení (craving). Praha: Sportpropag a. s., 1999
10. Nešpor, K., Csémy, L. Léčba a prevence závislosti. Příručka pro praxi. Psychiatrické centrum Praha, 1996
11. Nešpor, K. Uvolnění s přehledem. Relaxace a meditace pro moderního člověka. Praha: Grada, 1998
12. Nešpor, K. Hazardní hra jako nemoc. Ostrava: Nakladatelství Aleny Krtilové, 1994
13. Nešpor, K. Některé postupy používané v léčbě patologického hráčství. Česko – Slovenská psychiatrie, 90 1994
14. Nešpor, K. Hry hazardní a nehazardní. Vesmír 1995
15. Nešpor, K. Porovnání patologického hráčství a závislosti. Medicína 1997
16. Nešpor, K., Csémy, L., Pernicová, H. Prevence problémů působených návykovými látkami na základních a na středních školách. Příručka pro pedagogy, Praha: Sportpropag, 1996
17. Nešpor, K., Csémy, L. Léčba a prevence závislosti. Příručka pro praxi. Praha: Psychiatrické centrum, 1996
18. Nešpor, K., Prokeš, B. Některé psychoterapeutické postupy používané u patologických hráčů. Alkoholismus a drogové závislosti Bratislava, 1997
19. Randák, D., Nešpor, K. Patologické hráčství u žen. Vědecká schůze Psychiatrické společnosti ČLS JEP 2. 6.1996

Časopisy:

Policista květen 1999
Trestní právo 6/99
Trestní právo 7/99

STRÝČKOVÉ, ŽOLDÁCI A POULIČNÍ PRODAVAČI, STRUKTURA A MODUS OPERANDI VIETNAMSKÉHO ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU V ČESKÉ REPUBLICE – II. ČÁST

Struktura kriminálních sítí ve vietnamské komunitě

V životě vietnamské komunity v České republice můžeme pozorovat dvě složky: legální a kriminální. Funkce a koexistence legální a kriminální složky je založena na vietnamské „venkovské mentalitě“ a exploatačních strategiích přenesených do západního kulturního prostoru v kombinaci s tradičními modely asijských zločineckých společenství. Vietnamský systém můžeme v mnoha ohledech charakterizovat jako mladšího a primitivnějšího bratra čínských zločineckých společností. V současnosti se rychle vyvíjí a zlepšuje své organizační struktury.

Na konci legálních složek vietnamských společenství v zahraničí stojí pouliční obchodníci s různým zbožím a na konci kriminální složky pak stojí členové násilnických gangů. Obě složky jsou propojeny osobou „šéfa“ nebo „respektovaného muže“ ve společnosti. Složky nejsou izolované, ale vzájemně provázané. Existuje mezi nimi mnoho mostů a dočasných vazeb. Žijí v ovzduší vzájemné komunikace. Role různých pachatelů trestné činnosti a násilnických gangů ve schématu života vietnamské komunity a kořeny tolerance ve vztahu k nim jsou ve světle těchto skutečností jasně viditelné.

Legální složka

I když se vietnamské emigrantské komunity v zahraničí zdají být na první pohled stejnorodé, je to daleko od pravdy. Jako výsledek historického a společenského vývoje se nejen v České republice, ale také ve všech státech bývalého východního bloku ustavily tři rozdílné supiny vietnamských usedlíků:

- slabě zakořenění nově příchozí zvaní *gà* („drůbež“, ve smyslu „balící“) nebo *thóc* („zrnko rýže“, ve smyslu chudí rolníci, nevýznamní lidé), kteří přijeli hlavně po roce 2000;
- přistěhovalci, kteří přijeli po demokratických změnách na konci devadesátých let a jsou v zemi již ekonomicky a společensky etablováni;
- starousedlíci zvaní *xù mợc* (*xù* je místní název pro české Vietnamce a *mợc* znamená „plesnivý“).

Podle Le Minh Caua, místopředsedy Vietnamského svazu v České republice přijíždí do země denně za pomoci nějaké agentury 10 vietnamských občanů. Noví přistěhovalci mají pouze obchodní víza, která jim nedovolují být zde oficiálně zaměstnání jako dělníci a chybí jim dostatečný obnos peněz na stravu, ubytování atd. Přibližně jeden tisíc těchto osob žije pouze v Praze [11]. Většina z nich začíná svůj pobyt v zemi jako nelegální dělníci ve vietnamských nebo čínských manufakturních dílnách, jako kuchaři a čišníci v asijských restauracích, jako pouliční prodavači zboží atd. Jsou *gà*, lidé ze dna vietnamské vystěhovalecké hierarchie.

Mezi členy nejnižších vrstev existují viditelné rozdíly. Nový vystěhovalec společně s náklady na dopravu musí platit za ubytování, stravu a zboží na prodej, za prodejní místo atd. Tyto výdaje jsou vysoké. Například cena prodejního místa na tržnici se pohybuje mezi 200 000 až 300 000 Kč. Měsíční pronájem místa na trhu stojí kolem 25 000 Kč¹⁾.

Nový přistěhovalec má v podstatě tři možnosti, jak uhradit náklady: našetřit peníze sám s pomocí členů své rodiny žijících ve Vietnamu, České republice nebo v zahraničí, našetřit dostatečný obnos jako ilegální dělník, případně začít provozovat vlastní podnikání „na dluh“ s penězi vypůjčenými od vietnamských podnikatelů [13]. Podmínky těchto půjček a pracovních smluv jsou obvykle drsné a trvají několik let. Pokud nejsou prodavači schopni pravidelně platit, šéfové jim zabaví jejich zboží. Pokud to nestačí, následují další způsoby nátlaku – bití, znásilňování žen, únosy dětí a konečně vraždy. Pod tímto tlakem, často pouze ve snaze uhradit své dluhy, se mnoho vietnamských emigrantů uchyluje k lukrativnějším činnostem za hranicí zákona – k obchodu s drogami, zbraněmi, cigaretami či k poskytování jiných služeb pro zločinecké skupiny. Je vcelku

¹⁾ ZČP: rozhovor s J. K., důstojníkem ÚOOZ, 11. října 2007.

jednoduché odlišit prodavače „na dluh“ a samostatné prodavače na tržnicích. Prodavači „na dluh“ pracují déle, zaujímají méně lukrativní (a proto drahá) místa atd.

Samostatní prodavači a podnikatelé, tedy samostatní emigranti se zaplacenými dluhy, tvoří střední třídu vietnamské komunity v České republice. Mají průměrnou životní úroveň a více méně samostatné postavení. Mají tendenci se stěhovat z ulic a tržnic do stálých obchodů. Často si najímají české občany jako prodavače, hlídače a chůvy.

Tito lidé se velice zajímají o získání českého občanství (přesněji o získání českého pasu umožňujícího přístup do jiných zemí EU bez víz). Někdy se tak děje za pomoci fiktivních sňatků vietnamských vystěhovalců s českými občankami, často patřícími k romské komunitě. Cena takového sňatku se pohybuje od 30 000 do 150 000 Kč. Je zajímavé, že významná část těchto „stínových manželek“ udržuje styky se svými vietnamskými „manžely“ (dokonce i když spolu sexuálně nežijí) a v průběhu manželství dostávají finanční podporu, podílejí se jako partneři na obchodu nebo jsou placeny za konkrétní služby.²⁾

Jiný model užívaný v poslední době je zapsání vietnamských přistěhovalců jako „otců“ u dětí neprovdaných matek v romské komunitě. Cena jednoho zápisu se pohybuje mezi 20 000 a 30 000 Kč. Počet takových zápisů překročil hranici tisíce případů. Tuto „službu“ organizovaly české agentury. Ovšem vietnamské „otce“ nikdo neinformoval o jejich nové povinnosti platit výživné [11].

Lépe zavedení vystěhovalci poskytují finanční podporu svým rodinám ve Vietnamu. Pro mnohé z nich je typické, že slouží jako základna pro další vietnamské přistěhovalce, pro členy svých rodin nebo vesnických občin, pro nově příchozí z jejich rodných okrsků. V České republice vidíme tendenci k zakládání obchodních firem a speciálních zájmových skupin složených ze členů téže rodiny nebo rodáků z týchž provincií. Ve světle těchto faktů spoření peněz a posílání mladých mužů a žen na Západ vyhlíží ze strany rodin a vesnických občin ve Vietnamu jako dobrá investice do budoucnosti.

Střední podnikatelé postupně rozšiřují svou činnost, někdy zbohatnou jako majitelé tržnic, dovozních a vývozních společností, restaurací a v některých případech jako „šéfové“ a „finančníci“.

Vietnamský šéf

Model indočínské vesnické mentality je založen na názoru, že vnitřní mechanismus emigrantské komunity je schopen vyřešit problémy rychleji a účinněji, nežli komunikace s úřady hostitelské země. Policie v České republice se v průběhu vyšetřování často setkává s tvrzením členů vietnamské komunity „nebojte se, my se s tím problémem vypořádáme sami“. V mnoha případech je to pravda.

Mechanismus řešení problému je obvykle následující: člověk, jehož zájmy byly poškozeny se obrátí na „respektovaného muže“ s žádostí o pomoc. „Respektovaný muž“ je schopen mu pomoci výměnou za „vděčnost“, vyjádřenou finančně, ve formě služby nebo v mnoha případech morálně s očekáváním možné protisloužby. Může to být podnikatel, se kterým poškozeného pojí ekonomické či společenské svazky, případně nějaká jiná důležitá osoba.

X je absolventem české vysoké školy a majitelem exkluzivní restaurace v Praze. Jeho styky dosahují do okruhu české ekonomické elity (kde je považován za seriózního a obratného podnikatele) a také k politicko-ekonomické elitě ve Vietnamu.

V Čechách začal studovat na vládní stipendium ještě během komunistické éry. Po roce 1989 zůstal v ČR a dal se na podnikání. Na počátku devadesátých let byl společně se svým přítelem Y zadržen pro nelegální obchod s cigaretami. Oba muži byli propuštěni pro nedostatek důkazů. Y se vrátil do Vietnamu, kde se stal členem politické elity.

X dokáže na jedné straně komunikovat s českými úředníky a má na druhé straně má úzké styky s vietnamským a čínským podsvětím. Organizuje dovoz a distribuci zboží do České republiky a přistěhovalectví z Vietnamu. V mnoha případech byl podezřelý z toho, že funguje jako „bankéř“ a finančník nelegálních činností. X často cestuje po východoevropských a středoevropských zemích a do Rakouska a Německa. Je „respektovaným mužem“ s velkou mocí a působí jako arbitr ve sporech. Členy vietnamské komunity v České republice je považován za osobu schopnou najít řešení jakéhokoliv problému, přičemž mnozí mu jsou zavázáni [8: 23]³⁾.

Nejen ekonomický tlak a očekávané zisky, ale také solidarita rodící se z vesnické mentality a komplikovaný systém vzájemných „vděčností“ a klientelismu jsou hnacím motorem zapojení mnohých vietnamských emi-

²⁾ ZČP: rozhovor s J. S., příslušníkem ÚOOZ, 8. srpna 2007.

³⁾ ZČP: rozhovor s M. K., příslušníkem ÚOOZ, 27. května 1999.

grantů, kteří v zásadě nemají žádnou kriminální minulost, do trestné činnosti. Odmítnutí žádosti o protislužbu váženému muži není ve vietnamských společenstvích obvyklé.

V první polovině devadesátých let byl „respektovaným mužem“ obvykle bývalý student české vysoké školy plynule mluvící česky s dobrým společenským a ekonomickým zázemím v zemi z komunistických dob. Jednalo se např. o absolventy vojenské akademie ve Vyškově, vysoké školy ekonomické v Praze atd.⁴⁾ Od druhé poloviny devadesátých let začali roli „respektovaných mužů“ hrát vietnamští podnikatelé, majitelé velkých tržnic, jichž většina přišla ze středního Vietnamu po roce 1990. Typické pro ně je směšování legálních a ilegálních obchodních aktivit.

Stát se ve vietnamské komunitě „respektovaným mužem“, často oslovovaným titulem *bac* („strýček“), není jen otázkou bohatství. Je to také otázka reálné moci. Ta je zajišťována prostřednictvím sítě pomocníků. Tato síť zahrnuje okruh blízkých důvěrníků (obvykle dlouhodobých spolupracovníků a rodinných příslušníků), správců tržnic a firem, strážců, lidí se styky na státní správu (to je na její zkorumpované zaměstnance), právníků a obchodních společníků. Jako „respektovaný muž“ musí šéf disponovat dostatečnou mocí, aby si svou autoritu vynutil v případě sporů, arbitrží a malých násilných bojů nebo při jakýchkoliv problémech spojených s životem vietnamské komunity v České republice. Proto má časté styky na zločinecké podsvětí.

Pan Z je vlastníkem poloviny firmy kontrolující velkou vietnamskou tržnici v Praze a mnohé menší vietnamské tržnice ve středních Čechách. Dva společníci pana Z se dělí o zbylou polovinu společnosti. Z a jeho společníci zaměstnávají několik mužů na nižším stupni řízení firmy jako správce tržnic a vedoucí dovozních a vývozních oddělení, ale také jako osoby s dobrými styky s českou státní správou a jako osoby s pověstí silných osobností ve vietnamském zločineckém podsvětí. Tito lidé dále zapojují vietnamské a české pracovníky a bo doi („žoldáky“) do nelegální činnosti.

Firma pana Z podniká legálně a vyvíjí kriminální aktivity v oblasti nelegálního dovozu falešného značkového zboží, v oblasti přistěhovalectví Vietnamců a někdy v oblasti násilné trestné činnosti⁵⁾.

Z se těší ve vietnamské komunitě úctě pro své bohatství, obchodní úspěch, moc a schopnost najít řešení problémů. Vietnamští přistěhovalci, kteří mají potíže, se často obracejí na Z se žádostí o pomoc. Z poté pověří některého ze svých pobočníků, aby se problémem zabýval. Pobočník vejde do styku s některými členy své korupční sítě ve státním orgánu, aby zařídil potřebné dokumenty a povolení, či najme bo doi na nájemnou vraždu, únos nebo jiné donucovací činnosti. Také oznámí přistěhovalci cenu za službu a vybere příslušný obnos. Typické je, že Z nikdy přímo neinkasuje peníze za službu – přijímá pouze díky a výrazy vděčnosti doprovázené více méně symbolickými dárky od přistěhovalce. Se žoldáky nekomunikuje přímo, ale přes své pobočníky.

V méně závažných případech se může emigrant obrátit přímo na pobočníka nebo na bo doi a ti mohou operovat nezávisle na šéfovi⁶⁾.

Toto je závažný důvod, proč je policejní vyšetřování vietnamské násilné trestné činnosti obtížné: kvůli často nejasným vztahům mezi *bo doi* v terénu, t.j. muži přímo spojenými s konkrétním trestným činem, a mezi zájmy a šéfy stojícími v pozadí trestného činu. Nepřímé spojení je důvodem, proč „respektovaný muž“ může mít současně pověst muže váženého ve vietnamské komunitě a zároveň působit jako zločinecký šéf.

Stejně jako v případech pánů X a Z, i u jiných „respektovaných mužů“ zaznamenáváme snahu oddělit se od přímého spojení s trestnou činností a spíše působit jako „finančníci“ a bankéři kriminálních operací, snahu prezentovat se jako úspěšní podnikatelé a ve vztahu k české společnosti a „respektovaní muži“ ve vztahu k vietnamské komunitě.

V České republice existují tři nejdůležitější vietnamské firmy, které slučují legální a nelegální činnosti. Kontrolují území českých měst Prahy, Brna a Chebu a mají podíl na podnikatelských aktivitách v Polsku⁷⁾. Jejich šéfové jsou ve vietnamském společenství považováni za „respektované muže“.

Spolu s nimi v zemi funguje celá paleta menších a méně organizovaných vietnamských kriminálně-podnikatelských firem. Jejich šéfové jsou úspěšní podnikatelé, kteří mají dostatečné finanční zdroje a kontakty s úřady. V některých případech jde o bývalé *bo doi*. Obvykle mají jen málo pobočníků a styky pouze s 2 až 3 *bo doi*. Podobně jako velcí šéfové kombinují legální a nelegální činnost. Například legální dovoz textilu a tabáku se směšuje s nelegální výrobou cigaret s falešnými ochrannými známkami aj.⁸⁾

⁴⁾ ZČP: rozhovor s J. K., příslušníkem ÚOOZ, 11. října 2007.

⁵⁾ Tamtéž.

⁶⁾ ZVK: několik rozhovorů červen-říjen 2007.

⁷⁾ ZČP: rozhovor s J. K., příslušníkem ÚOOZ, 11. října 2007.

⁸⁾ ZČP: rozhovor s J. B., příslušníkem ÚOOZ, 4. září 2007.

Bo doi a zločinecké gangy

Na samém dně vietnamské zločinecké hierarchie stojí kriminální delikventi. Jsou obvykle zapleteni do samostatných kriminálních aktivit, jako jsou loupeže, vydírání, krádeže vloupáním atd. a současně vykonávají zvláštní práce jako *bo doi* pro vietnamské zločinecké pohlavary.

Bo doi se rekrutují z prostředí neúspěšných přistěhovalců, gangů mladistvých a zločinců pronikajících do České republiky z Vietnamu prostřednictvím přistěhovaleckých kanálů od osmdesátých let. Dalším zdrojem takových kriminálních delikventů jsou země východní i západní Evropy. Velice dobře znají svět vietnamské komunity v České republice, jejíž členové jsou často terčem jejich kriminálních útoků.

Ve vztahu k vietnamským kriminálním delikventům se setkáváme s jistou zásadou koloběhu. Když se pro ně půda v některém státě stane příliš horkou a jejich tváře se stanou dobře známými, mění zemi pobytu, často s „doporučením“ pro zločineckého šéfa v novém působišti – přeshraniční styky mezi zločineckými skupinami jsou časté. Někteří z *bo doi* změnilí zemi pobytu v průběhu své kariéry několikrát. Vietnamští *bo doi* (hlavně nájemní vrazi) jsou někdy pro speciální operace nájímáni ze zahraničí.

„Respektovaný muž“ nemusí nezbytně zaměstnávat *bo doi* na základě dlouhodobé smlouvy – ve většině případů jsou jejich jedinými regulárními zaměstnanci tohoto typu tělesní strážci – ale díky svým stykům s podsvětím je obvykle schopen si je najmout na konkrétní zvláštní úkoly jako strážce tržnic, donucovatele a dokonce jako nájemné vrahy. Namísto pravidelného zaměstnání a platu je honorují poskytováním výhod a jednorázovými odměnami za úkony. *Bo doi* například obdrží výnosné prodejní místo na tržnici a poté je honorován jen za provedení konkrétních „zakázek“.

Bo doi působí samostatně nebo s pomocí několika „kolegů“. Struktura a činnost těchto gangů *bo doi* se liší. Pohybuje se od skupin vytvořených výhradně pro spáchání jednotlivých násilných trestných činů po stabilní gangy trvale zapojené do kriminálních podnikatelských aktivit. Vietnamské gangy v České republice jsou obecně méně organizované, ale násilné a aktivní v širokém spektru trestné činnosti – vydírání, krádežích, vraždách na objednávku, pašování lidí, drog aj. Často jsou ztotožňovány s vietnamským organizovaným zločinem jako celkem, což není pravda. Jsou pouze jeho součástí.

Skupina S. D. představuje typ gangu vytvořeného „místními“ Vietnamci, kteří bydlí v České republice dlouhou dobu a novými přistěhovalci z Vietnamu. Specializovala se na násilnou kriminalitu. Její činnost v jiných druzích zločineckého podnikání byla příležitostná a dočasná.

S. D. je bývalý vietnamský dělník, který přijel do Československa v druhé polovině osmdesátých let (pravděpodobně v letech 1988–1989). Povolení k trvalému pobytu získal na základě sňatku s romskou dívkou, se kterou má dítě. Nosí drahé oblečení a jezdí s velmi kvalitním autem.

Jeho skupina vietnamských kriminálních delikventů (ne více než 10 osob), v jejímž čele S. D. stál, byla činná v širokém spektru násilné trestné činnosti typické pro vietnamské gangy. Nevyvíjela žádné podnikatelské aktivity. Na počátku devadesátých let se gang S. D. přestěhoval z ČR do Německa a „pracoval“ ve Francii, pravděpodobně na základě kontraktu s asijskými zločineckými bossy. Když policejní tlak začal být v roce 1995 příliš silný, gang se přestěhoval zpět do České republiky. S. D. poté působil jako velitel strážců vietnamského šéfa Minh Tho („Minha Ošklivce“). Jeho skupina v té době měla přibližně 4–5 členů. V letech 1996–1997 se S. D. zapojil do války mezi majiteli dvou soupeřících vietnamských tržnic v Brně. V roce 1997 byl zadržen českou policií a odsouzen k trestu odnětí svobody za padělání a užívání falešných dokladů. Jeho údajná účast na násilné trestné činnosti nebyla prokázána. Část členů jeho gangu pravděpodobně vytvořila novou skupinu a zbytek se rozptýlil.

*S. D. byl propuštěn následujícího roku. Vyhnul se vyhoštění z České republiky a nucenému návratu do Vietnamu. V České republice nadále pobýval nelegálně za použití pasu svého bratra. Příležitostně obchodoval s cigaretami, lidmi atd. V roce 2000 požádal v České republice o politický azyl, ale v průběhu azylového řízení utekl z azylového střediska. Po nějaké době dosáhl s pomocí některých svých přátel povolení k trvalému pobytu [7: 201–203]. Dnes je pravděpodobně opět činný jako *bo doi*.⁹⁾*

Zejména ve druhé polovině devadesátých let nabyly na významu aktivity zločineckých elementů přicházejících ze západoevropských zemí a Spojených států. Většinu z nich tvořili vietnamští zločinci vytlačení z Německa poté, co německá policie zahájila rozsáhlé operace proti asijskému podsvětí. Jejich příchod vedl k vlně násilných sporů o sféry vlivu mezi starými členy vietnamského zločineckého podsvětí a nově přichozími. V současné době je situace více méně stabilizovaná a vzájemné vztahy jsou urovnány.

⁹⁾ ZČP: rozhovor s J. K., příslušníkem ÚOOZ, 11. října 2007.

Skupina X. – S. (pojmenovaná podle jmen svých dvou vůdců) se skládala přibližně ze 14 osob a s většího nezjištěného počtu pomocníků z vietnamské komunity. V letech 1994 – 1996 operovala v Německu, jmenovitě v oblasti Lipska, Drážďan a Berlína. K jejím hlavním činnostem patřilo obchodování s cigaretami a vymáhání „poplatků za ochranu“ od vietnamských pouličních prodavačů. V roce 1997 část skupiny přesídlila do České republiky. Od této chvíle spolupracovali se svými partnery v Německu v oblasti obchodu se zbraněmi, obchodu s drogami a násilné kriminality (včetně vražd na objednávku). Ve druhé polovině roku 1998 a v první polovině roku 1999 česká policie zadržela osm členů této skupiny. Její vůdci X. a S. se přestěhovali z česko-německé hranice z měst Cheb a Most do Brna, kde zmizeli mezi početnými členy místní vietnamské pospolitosti. Poté strávili tři měsíce v Maďarsku jako nájemní donucovači¹⁰).

Skupina Létaující draci představuje rozvinutější násilnický gang zapojený do zločineckého podnikání.

Gang Létaující draci byl pravděpodobně zorganizován jedním nebo více členy amerických Létaujících draků, kteří působili v čínské čtvrti v New Yorku a přistěhovali se do České republiky. Gang si vytvořil síť malých podřízených skupin rozmístěných po celém českém území – jeden ze členů Létaujících draků operoval v Chebu a další operovali ve Varnsdorfu, Praze atd. Každý člen gangu si organizoval malé skupiny, které kontrolovaly určitá území a parazitovaly na vietnamských obchodnících [8: 26]¹¹).

Typickými představiteli gangů pocházejících z postkomunistických zemí jsou gangy zapojené do pašování zboží a lidí do západní Evropy. Gangy tohoto typu nejsou převážně násilnické, i když v případech potřeby neváhají použít sílu. Typické je pro ně zapojení do některých specifických typů činností a častá práce na dočasnou smlouvu pro větší asijské skupiny nebo zločinecké šéfy.

Skupina V. V. V. se do České republiky přistěhovala přes Slovensko. Vedle pašování osob byla zapojena do organizované prostituce a dalších činností tohoto druhu. Sídlila v západočeském městě Karlovy Vary.

Skupina K. D. dlouhou dobu pracovala na smluvním základě pro organizaci Východní větev (popsanou výše) jako článek pašeráckého řetězce specializovaný na ilegální převádění lidí z České republiky do Německa [8: 27].

Specifickou zločineckou skupinou ve vietnamském podsvětí jsou překupníci drog. Počet drogově závislých mezi členy vietnamské pospolitosti v České republice narůstá. Od počátku devadesátých let bylo zaznamenáváno rostoucí zapojení Vietnamců do obchodu s drogami v souvislosti s tímto jevem. Někteří bývalí pouliční prodavači zboží a bývalí dělníci přenesli svou pozornost na obchod s drogami jako na bohatý zdroj příjmů. I když vietnamští drogoví dealéři jsou stále potlačováni konkurencí jiných obchodníků s drogami (kosovoalbánských, arabských a českých), zejména v rámci asijské komunity jsou stále aktivnější. Obvykle působí v malých domech, bytech, místnostech v karaoke barech atd., kde si mohou konzumenti hlavně z asijské komunity koupit drogy a nezřídkou si je zde i přímo aplikovat. Drogoví dealéři jsou ve vietnamském zločineckém podsvětí považováni za „odpad“.

Gangy mladistvých reprezentují jinou zvláštní skupinu zločinců ve vietnamském společenství. Jejich členové, obvykle z generace vietnamské mládeže již narozené nebo vyrostlé v ČR, se soustřeďují kolem diskoték a nočních klubů. Jsou zapojeni do trestné činnosti v malém měřítku, jako jsou drogové dealerství, krádeže a rvačky mezi gangy. Obvykle zůstávají mimo profesionální zločinecké sítě. Z jejich členů se někdy rekrutují *bo doi*.

Aktivity vietnamských zločineckých organizací

Můžeme rozlišit následující hlavní vietnamské zločinecké aktivity v České republice:

Hospodářská kriminalita

Častá – spojená s porušováním duševního vlastnictví (obchodování se zbožím klamavých značek a s nelegálními kopiemi), nelegální výroba zboží a obchodování s ním (alkohol, cigarety), porušování celních a daňových předpisů, praní špinavých peněz (včetně pašování hotovosti a systému hawalla) atd. (3695 trestných činů zaznamenaných mezi léty 1997–2006).

Pololegální a nelegální převádění osob

Příslušníci asijské komunity (Vietnamci a Číňané) jsou hlavními pachateli těchto trestných činů. Současným trendem je narůstající počet „zákazníků“ – uprchlíků – pašovaných ze Střední Asie, jižní Asie a Balkánu.

¹⁰) ZČP: interní zpráva PČR ÚOOZ SKPV připravená pro výzkumný projekt „Mezinárodní organizovaný zločin v České republice“ (1999 – 2002), květen 2001.

¹¹) ZČP: rozhovor s M. K., příslušníkem ÚOOZ, 27. května 1999.

Násilná trestná činnost

Vymáhání výpalného, vydírání, únosy, donucovací činnosti, včetně nájemných vražd (1997-2006: 696 trestných činů).

Lichva

Častá ve vztahu k novým přistěhovalcům.

Krádeže zboží

Tyto trestné činy páchají hlavně malé skupiny pachatelů (1997 – 2006: 559 trestných činů).

Obchodování s lidmi, prostituce

Prostituce – většinou se omezuje na asijskou komunitu.

Obchod s lidmi – spojený s převáděním „na dluh“ a nelegální prací v České republice (1997–2006: 83 trestných činů).

Padělatelské aktivity (kreditní karty, pasy a doklady)

Spojené s nelegálním převáděním lidí a s hospodářskou trestnou činností. Časté.

Obchod se zbraněmi

Prodeje zbraní v místním vietnamském podsvětí. Nelegální přeprava českých zbraní pro asijské organizované zločinecké skupiny v Německu.

Obchod s drogami

Postupně narůstá. Zločinecké sítě kosovských Albánců jsou pro vietnamské drogové dealery hlavním zdrojem heroinu (jen 10 % heroinu se nelegálně dováží z jihovýchodní Asie); tuzemská stimulační droga *pervitin* (metamfetamin) pochází z českých zdrojů. Rostoucí zapojení Vietnamců do nelegální výroby konopí s pomocí hydroponických postupů a přístrojů dovezených z Nizozemska.

V období let 1963-2006 bylo v České republice odsouzeno 4518 vietnamských občanů¹²⁾.

Vietnamsko – čínské vztahy

Zaměstnanci čínského velvyslanectví byli do roku 1989 jedinými Číňany přítomnými v České republice. V současné době se v zemi nachází přibližně 9000 trvale bydlících Číňanů¹³⁾. Čínský organizovaný zločin v České republice není silný. Organizované zločinecké skupiny z Peking, Fu-tien a Wen-ču jsou neaktivnější, většinou v oblasti ilegální migrace a obchodu se zbožím klamavých značek [6: 68-69, 7: 214-217].

Často se tvrdí, že Vietnamci jsou schopni pouze vykonávat „špinavou práci“ pro pohlaváry čínského organizovaného zločinu. To je pravda jen zčásti. Čínští přistěhovalci – a čínské organizované zločinecké skupiny – začaly zaměstnávat na počátku 90. let Vietnamce hlavně ve třech oblastech: jako tlumočníky, zprostředkovatele a odborníky na Českou republiku, jako dealery se zbožím a jako pomocníky při vykonávání nelegální činnosti. Vietnamci však postupně začali vstupovat i do velkého podnikání. V mnoha ohledech kopírují úspěšné čínské modely. I když struktura jejich skupin není tak hierarchická a pevná jako v případě čínských uskupení, pozorujeme, jak stále více vietnamských zločineckých vůdců a skupin působí samostatně a organizuje své vlastní zločinecké struktury. Nejsou jenom „lokaji“ čínského organizovaného zločinu, stali se jeho partnery.

Na konci roku 1997 a na počátku roku 1998 někteří Číňané vyjádřili svůj zájem na podílu ze zisku z lukrativních nelegálních činností na západní česko-německé hranici, které jsou ovládnuty Vietnamci. Vzájemné napětí vedlo k několika vraždám v západních Čechách a Číňané vyhrožovali vypálením velké vietnamské tržnice v Praze. Neshody se vyřešily na schůzce čínských a vietnamských šéfů v Praze. Obě zločinecká podsvětí od té doby koexistují více méně pokojně [8: 28]¹⁴⁾.

¹²⁾ ZČP: interní zpráva PČR ÚOOZ SKPV pro výzkumný projekt „Mezinárodní organizovaný zločin v České republice“ (1999 – 2002), květen 2001; nepublikovaná interní zpráva ÚOOZ založená na odborném posudku Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, listopad 2006.

¹³⁾ ZČP: nepublikovaná interní zpráva ÚOOZ založená na odborném posudku Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, listopad 2006.

¹⁴⁾ ZČP: rozhovory s M. K. a T. R., příslušníky ÚOOZ, 4. června 1999.

Závěry

V průběhu devadesátých let a prvním desetiletí jedenadvacátého století vietnamský organizovaný zločin v České republice úspěšně rozvinul svou organizační strukturu a *modus operandi*. Je hluboce včleněn do života komunity vietnamských přistěhovalců v České republice a vytvořil si v ní silné paralelní mocenské struktury. Ty byly schopny účinně proniknout i do české státní správy. I když struktura a vzájemné vztahy nejsou ve vietnamské komunitě tak jasné a viditelné jako v čínské, existují mnohé podobné rysy mezi vietnamskými „respektovanými muži“ a vůdci čínských zločineckých společností.

Silná emigrační vlna v roce 2007 a nárůst trestných činů ve vietnamské komunitě naznačují, že význam problému ještě vzroste. Vedle „klasické“ trestné činnosti, jako je pašování lidí, obchod s lidmi a prostituce, násilná trestná činnost, prodej drog atd., se vietnamský organizovaný zločin v budoucnosti zaměří hlavně na ekonomické a finanční operace směřující legální a nelegální činnosti. Otevření českých hranic v rámci Schengenského bezpečnostního systému poskytne vietnamským kriminálním podnikatelům příležitost upevnit jejich již existující přeshraniční zločinecké sítě a dále rozšířit aktivity do ostatních zemí Evropské unie. Česká republika by se mohla stát jedním z významných mostů pro pronikání asijského zločinu do celé Evropy.

Omezení vietnamské zločinnosti bude vyžadovat nejen účinnou mezinárodní spolupráci bezpečnostních sborů a zákonodárné úpravy, ale také schopnost překonat sociální a kulturní bariéry v rámci vietnamského společenství v České republice a vybudovat způsoby vzájemné komunikace. Co je možno považovat za kladný prvek ve vývoji česko-vietnamských vztahů, je rostoucí počet vietnamských přistěhovalců, kteří se přizpůsobují českému prostředí. Tito imigranti se pokoušejí izolovat se od zločineckých struktur (i když mnoho z nich přišlo do České republiky ilegálními kanály a spolupracovali nějaký čas s podsvětím), platit daně, posílat své děti do českých škol a budovat pro své rodiny trvalé domovy v České republice. Tito lidé a jejich zájem na vzájemné interakci s českým prostředím představují naději pro budoucnost.

PhDr. Miroslav NOŽINA, ÚSTAV MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Literatura:

1. CSO (2006), *Cizinci v ČR*. Český statistický úřad, 31. 12. 2006. http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/engkapitola/ciz_pocet_cizincu.
2. Dang Nguyen Anh (2007), *Labour Export from Viet Nam. Issues of Policy and Practice. Paper for presentation at the 8th International Conference of Asia Pacific Migration*. Fuzhou, China.
3. Euroskop.cz. (2007), *The Czech Republic Joins the Schengen Area*. <http://www.euroskop.cz/58021/clanek/the-czech-republic-joins-the-schengen-area/>.
4. Grzymala-Kazłowska, A. (2002), *The Formation of Ethnic Representation: The Vietnamese in Poland*. University of Warsaw, Sussex Centre for Migration Research.
5. Korys, I. (2003), *Migration Trends in selected EU Applicant Countries: Poland*. Warsaw: Central European Forum for Migration and Population Research.
6. Macháček, Zdeněk – Tomáš Rumpel (1997), *Zahraniční skupiny organizovaného zločinu a jejich aktivity na českém území*. In: Nožina, M. (Ed.), *Mezinárodní organizovaný zločin v ČR*. Praha: KLP, pp. 41–73.
7. Nožina, M. (2003), *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*. Praha: Themis.
8. Nožina, M. (2000), *Vietnamese Organised Crime in the Czech Republic*. Perspectives, 15 (4), pp. 16–30.
9. OGD (1998), *Diaspora et reseaux vietnamiens de trafic de drogues en Europe*. Paris: Observatoire géopolitique des drogues.
10. Okolski, M. (1999), *Migrant Trafficking in Poland*. Warsaw: Institute for Social Studies.
11. Pechová, E. (v tisku), *Migrace Vietnamců do ČR v kontextu obchodu s lidmi a vykořisťování*. Praha: La Strada.
12. Rychetský, J. (2007), *Česká ambasáda v Hanoji čelí obviněním z korupce*. Právo, 20. září.
13. Trung Ta Minh (2002), *Podnikání a život Vietnamců v Chebu*. Diplomová práce, Západočeská univerzita v Plzni.
14. Vasiljev, I. (1989), *Vietnamští dělníci mezi námi*. Rudé právo, 13.července a 11. srpna.
15. Wikipedia (2007), *Overseas Vietnamese*. http://en.wikipedia.org/wiki/Overseas_Vietnamese#_note-oconnor.

LÉKY NA NAŠÍ DROGOVÉ SCÉNĚ DO ROKU 1990 ZNEUŽÍVÁNÍ LÉKŮ V PRAXI BEZPEČNOSTNÍCH ORGÁNŮ

S vývojem zneužívání léků samozřejmě přibývalo i osob, které se díky tomu dostávaly do potíží. Při výkonu své činnosti se s nimi začali setkávat i příslušníci Sboru národní bezpečnosti. Mezi první případy patřily osoby, které se pod vlivem návykových látek dopouštěly trestné činnosti. Problematiku drogové závislosti v praxi bezpečnostních orgánů popsal MUDr. René Grumlík z psychiatrické léčebny v Kriminologickém sborníku č. 7 v roce 1968. Z tohoto článku uvádím podstatnou část. Cituji:

V běžné ústavní i ambulantní praxi se psychiatři setkávají nezdědky s případy, u nichž chronické nebo periodické nadměrné užívání drog sehrálo podstatnou a závažnou roli při vzniku takového chorobného duševního obrazu, který vyvolal nezbytnou potřebu umístit nemocného v psychiatrickém lůžkovém zařízení.

Intoxikační stavy při nadměrném užívání drogy často citelně ovlivní ovládací a rozpoznávací složku psychiky u člověka. Je možné vidět různé stupně poruch afektivity s uvolněním a psychopatickým chováním, lehčí i těžší poruchy vědomí se zpomalenými myšlenkovými pochody, obtížnou nedostatečnou orientaci v čase a místě, zvýšenou dráždivostí a náladovou nezvládnutelností. Určité druhy drog (Fenmetrazin, Psychoton, Efedrin) přivádějí nemocného poměrně snadno do psychotického stavu s dominujícími příznaky sluchových halucinací a bludů pronásledování. Tyto stavy, podobné schizofrennímu onemocnění, mohou být prchavého, epizodního rázu, mohou však také trvat delší dobu v závislosti na užívání drogy.

Jen některé látky mají schopnosti vytvořit u člověka stav psychické nebo fyzické závislosti (synonymně toxikomanie, návyk). V průběhu rozvíjení návykových vazeb na drogu se nemocný povahově a charakterově mění, chátrá somaticky i v sociálních vazbách k okolí, v rodině a na pracovišti. Povahové změny a sociální chátrání přivádějí nemocného k desynchronizovanému jednání, k různým přestupkům a trestným činům.

V sestavě 72 nemocných s drogovou závislostí hospitalizovaných v opavské psychiatrické léčebně jich

50 % (36) sdělilo, že jejich manželství je rozpadlé nebo v rozvodové krizi (75 % z ženatých a vdaných);

54 % (39) zažilo závažný debakl na pracovišti i s propuštěním z místa;

35 % (25) přiznalo nastoupenou cestu sociálního chátrání,

- v destrukci životního stylu a standardu,
- v opakované trestné činnosti,
- v sexuální promiskuitě,
- v alkoholických expozicích,
- ve ztrátě sociálního postavení;

25 % (18) v období drogové závislosti se dopustilo trestné činnosti a 11 z nich bylo odsouzeno k nepodmíněným trestům;

33 % (24) přiznalo řešení neutěšené situace sebevražedným pokusem, mnohdy opakovaně.

Z anamnestických údajů těchto nemocných se lze často dozvědět o jejich setkání s bezpečnostními nebo soudními orgány. Byla vesměs způsobena poruchami chování pod vlivem drogy, charakterizovanými jako trestná činnost.

18letá nekvalifikovaná dělnice se dopustila pod vlivem Fenmetrazinu, kombinovaném střední opilostí, trestného činu útoku na veřejného činitele tím, že nepřilehavě vyvolala spor a spílala zakročujícímu příslušníku SNB.

35letá žena v domácnosti při dlouhodobém a nadměrném užívání fenacetinových analgetik Algenu v intoxikačních příznacích napadla a pobodala manžela a po návratu z vězení obdobným způsobem napadla souseda.

31letý řidič, povahově deprivovaný v kombinované závislosti na Fenmetrazinu, analgetikách a alkoholu byl trestán pro opomíjení alimentační povinnosti vůči dětem v destruovaném manželství.

38letý technický úředník byl souzen pro drobné krádeže peněžních obnosů v šatnách škol, kterých se dopouštěl pod vlivy fenmetrazinové intoxikace a uvolnění morálních zábran.

Druhou výraznou skupinu mezi nemocnými s drogovou závislostí, s nimiž se příslušníci Bezpečnosti setkávají, tvoří takoví, u nichž návyk na drogu vznikl během výkonu trestu. Zdá se, že v našich nápravných zařízeních je dobře organizován černý trh drogami, zejména Yastylem. Je to kombinovaný přípravek, užívaný

při průduškovém astmatu, volně v lékárnách získatelný, jehož určitá součást působí dráždivě na centrální nervový systém. Většinu v této skupině tvoří kriminální recidivisté.

32letý jeřábek se naučil ve 12letém výkonu trestu pro znásilnění, rvačky, loupeže a vzpouru vězňů užívat 20 prášků Yastylu a analgetika denně. Psychopatické asociální vztahy k okolí a sebevražedný pokus ho přivedly do psychiatrické léčebny.

21letý pomocný dělník, opakovaně trestaný pro krádeže a vzpouru ve vězení, se naučil během výkonu trestu užívat nadměrně antiasthmatika a analgetika. Do léčebny ho přivedly opakované sebevražedné pokusy.

22letý posunovač, dvakrát trestaný pro výtržnictví, podvody, krádeže a příživnictví, přišel do léčebny dobrovolně k odvykací léčbě. Ve výkonu trestu si navykl na Yastyl.

19letý nequalifikovaný dělník, asociální psychopat, člen chuligánských part, opakovaně ve výkonu trestu pro výtržnictví, krádeže aut, vloupání a ublížení na zdraví, alkoholik – navykl si ve vězení na Yastyl a analgetika. Během ochranné léčby spáchal sebevraždu.

38letý horník-brigádník, alkoholik, opakovaně trestán pro zpronevěru, pokus o přechod hranic, násilí a neplnění alimentační povinnosti, si navykl ve výkonu trestu nadměrnému užívání Yastylu a analgetik.

Častými, zejména mezi zdravotnickými pracovníky, jsou přestupky, jako je nedovolená manipulace lékařskými předpisy a drogami. Rovněž s těmito přestupky, které však mohou nabývat charakteru trestné činnosti (rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví, sexuální a hmotné vykořisťování, podvody), se bezpečnostní a soudní orgány setkávají. Většinou však bývají řešeny, jak ukázala nedávná praxe s Fenmetrazinem, různými kárnými opatřeními s použitím zákoníku práce.

42letý lékař, dříve léčený alkoholik, v závislosti na Fenmetrazinu, barbiturátech a Meprobumatu degradoval v sérii společenských debaklů, závažných intoxikací a povahové deprivaci do administrativně-zdravotnického zaměstnání. Drogy si předepisoval sám, jeho závislost a neoprávněné předepisování drogy bylo opakovaně předmětem kádrových a kárných řízení.

43letý lékař v závislosti na Fenmetrazinu a barbiturátech, při opakovaných kárných řízeních a neetickém provádění lékařské praxe se dostal na hranici propuštění ze zdravotnictví a zbavení lékařského diplomu.

22letá učitelka v abstinčních nouzích z nedostatku Fenmetrazinu padělala recepty, naivně se pokoušela uplácat lékaře a loudila na nich drogu, až se dostala v řízení před zdravotní komisi ONV. Dopouštěla se četných podvodů.

Není vzácný případ, že se nemocný, u něhož se při nadměrném užívání drogy rozvinula intoxikační psychóza, obrací na stanice nebo oddělení SNB se žádostí o pomoc a ochranu před domnělými pronásledovateli. V příslušnicích SNB pak pod chorobnými vlivy je ochoten vidět „strážníky“ v pravém a dobrém slova smyslu. Sdělení těchto nemocných nemusí být nápadně podivná a jednoznačně svědčící pro duševní poruchu. Nemocní při svých přáních nebyvají pochopeni, ba ani vyslyšeni, a navíc, jak zkušenosti ukazují, se s nimi zachází se stejně malými ohledy, jaké zaběhaná konvence určila pro jednání s opilci.

39letý úředník se dostavil na stanici SNB a žádal o ochranu před tlupou pronásledovatelů, kteří ho sledují dalekohledy, fotografují s pomocí teleobjektivů škvírami mezi roletami z oken protějších domů a odposlouchávají zařízením v závěsné tyči stropního osvětlení. Banda mu podle jeho sdělení promítala do bytu na dálku obrazce nahých osob a chtěla ho zesměšnit v dalekém okolí. Užíval denně 10 tablet Fenmetrazinu.

36letý lékař začal ve svém okolí pozorovat nepřátelské chování vůči vlastní osobě. Cítil se být sledován pomocníky VB, očekával zatčení a usmrcení. Manželku obvinil z vražedných záměrů, že ho chtěla utopit v moři o dovolené a že mu nasadila infikovaná klišťata. Šel se dotázat na stanici SNB, proč je sledován a proč o něho usilují. Užíval až 15 tablet Fenmetrazinu denně.

23letá vysokoškolačka se písemně obrátila na městské oddělení SNB se žádostí o ochranu a se sdělením, že její otec, vážený obvodní lékař, je hlavou tlupy zabývající se černým obchodem s Fenmetrazinem. Obvinila domnělou tlupu a otce ze záměru prohlásit ji za blázna, a tím zamezit prozrazení trestné činnosti tlupy. Byla plně v zajetí bludu pronásledování, sluchově halucinovala a tyto příznaky motivovaly její žádost o ochranu. Užívala až 8 tablet Fenmetrazinu denně.

42letý číšník v úzkostných tenzích a pocitech pronásledování se obrátil o pomoc k přátelům, členům SNB na stanici. Protože předtím zaháněl úzkosti z Fenmetrazinu alkoholem, nebyl členy SNB pochopen, způsobil výtržnost, byl odvezen na záchytnou stanici a bylo s ním zahájeno trestní řízení. Za pobytu v léčebně se ukázalo, že užíval denně 3 tablety Fenmetrazinu.

38letý úředník měl pocit, že je sledován „smečkou“ lidí. Své pronásledovatele viděl, prchal před nimi, bloudil na útěku po nocích, klamal je přesedáním z vlaku do vlaku. Měl je za „tajné“ a byl přesvědčen, že má být násilím vtažen do auta a odvečen. Ve strachu se obrátil několikrát se žádostí o ochranu na oddělení SNB.

Kdykoliv tak učinil, halucinované postavy pronásledovatelů zmizely. Příslušníci SNB se ho tázali, zda něco nepil, či zda nebyl dlouho na slunci. V léčbě pak byla u něho diagnostikována psychóza při abúzu Fenmetrazinu v denním množství 20 tablet.

Poruchy chování u toxikomanů s nejrůznějšími projevy agresivity proti okolí i proti sobě samému v podobě sebevražedného počínání bývají příčinou žádosti okolí nemocného o intervenci příslušníků SNB při zvládnutí nemocného nebo při jeho odvozu do psychiatrické léčebny. Jindy se setká s takovým nemocným hlídka SNB na obchůzce ve volném terénu.

29letá učitelka se začala chovat doma nepřírozně, ve scénách napadala a útočila na manžela a jeho rodiče, utíkala z domova a nevhodným počínáním ohrožovala zdraví vlastního dítěte. Tvrdila, že je sledována „tajnými“ a za dramatické scény s výhrůžkami a násilím byla dovezena za vyžádané asistence člena SNB do léčebny. Užívala nadměrně a návykově Fenmetrazin.

40letý strojní inženýr byl dovezen za asistence hlídky SNB do léčebny v intoxikačním stavu zastřenému vědomí. Přiznal se posléze k nadměrnému užívání bromidů a hypnotik. Hlídka SNB byla požádána okolím nemocného o zákrok, když se nemocný předtím podivně choval a uprostřed noci vytopil spolubydlícím byt. Hlídka při zákroku použila obušku.

36letá lékařka byla noční hlídkou nalezena sedící na chodníku v odlehle uličce přístaviště. Pro zanedbalý vzhled a nepřiléhavé tvrzení, že tehdejší ministerský předseda SSSR je jejím otcem a že se s ním radí na dálku, byla dovezena na pohotovostní lékařskou službu. Šlo o psychotický stav při abúzu Fenmetrazinu.

22letý vysokoškolák byl zajištěn při abúzu Fenmetrazinu v nočním psychotickém stavu zmatenosti, v zimě, nedostatečně oblečen se šavlí v ruce, když předtím demoloval bytové zařízení a v ulicích města sekal šavlí do stromů. Ke stavu zmatenosti mu scházely vzpomínky.

Nemocní drogovou závislostí se mohou stát oběti činnosti jiných, kterou za určitých okolností lze považovat za trestnou činnost. Čím žádoucíjší je droga v upevněných vazbách závislosti a čím obtížnější je její získání, tím rychleji a ve větších množstvích se stává zbožím na černém trhu. Obchodování s ní začíná být organizované, zabývají se jím určité společenské kruhy (ponejvíce kavárenská a hotelová prostředí) a ceny drogy stoupají na několiknásobek lékárenské ceny. Zdrojem černého trhu jsou ponejvíce zdravotnická prostředí, odkud krádežemi medikamentů a falšováním receptů uniká droga do ilegality. V nedávné době u nás věnoval černý trh neobyčejnou pozornost Fenmetrazinu a jeho pravotočivému racemátu Dexfenmetrazinu ze skupiny látek povzbuzujících psychickou činnost. Droga se stane předmětem vykořisťování závislého nemocného dodavatelem, a to různými způsoby, nejčastěji finančním nebo sexuálním.

18letá nekvalifikovaná dělnice kupovala balení Fenmetrazinu (v lékárně 20 tablet za 6 Kčs) od číšníka v kavárně a od přesně nedefinované kavárenské party mladých za 50 Kčs. Další dávky drogy získávala od staršího muže, jemuž se stala milenkou.

38letý alkoholik, sociálně degradovaný, v brigádnickém pracovním poměru, získával Fenmetrazin kupováním receptů v čekárně psychiatrické ambulance od nemocných, kterým jej těsně předtím lékař předepsal. V nouzi a nedostatku drogy bloudil s neznámým mladíkem, který mu drogu slibil, nočním městem a hledali číšníka zabývajícího se černým prodejem drogy. Několikrát za noc při putování mladíka hostil a napájel po různých hostincích. Když přišli „na správné místo“, mladík si vyžádal 400 Kčs na koupi drogy a zadním východem se ztratil.

Svěrázně jsou případy simulace drogové závislosti, se kterými se mohou bezpečnostní pracovníci setkat. Obvykle je jejich motivem snaha vyhnout se trestní odpovědnosti. Odhalení simulace není pro zkušenějšího psychiatra problémem.

38letý bývalý vyšetřovatel VB s diagnostickým verdiktem asociální psychopatie se naivně snažil svést trestný čin útoku na veřejného činitele a protistátní výroky na konto ovlivnění Fenmetrazinem s poruchou ovládací a poznávací složky psychiky.

21letá zdravotní laborantka neuměle předstírala drogovou závislost na Fenmetrazinu, když bylo prozrazeno její rozsáhlé falšování kradených receptů s neoprávněným předepisováním Fenmetrazinu. Simulovala abúzu této drogy s udávaným množstvím 15 tablet denně, než by prozradila, jakým způsobem se získanou drogou naložila.

Charakteristika nejčastějších typů drogové závislosti v ČSSR

Z praxe opavské psychiatrické léčebny s rájonním územím o přibližně 1 milión obyvatel se ukázalo, že v letech 1964 – 1967 bylo přijato 72 nemocných s drogovou závislostí. Bylo to 0,5 % všech přijatých.

Z toho bylo

- 29 nemocných se závislostí na analgetikách,
- 38 nemocných se závislostí na psychostimulanciích,
- 3 nemocní se závislostí na hypnotikách.

V klinické praxi se ukazuje spojitost mezi onemocněním neurózou a nadměrným užíváním analgetik. Primárně hledají nemocní analgetický účinek, snaží se zbavit bolesti. Po určité době mohou zjistit vedle zmírnění bolesti, nejčastěji hlavy, také jiné účinky, povzbuzení psychické i tělesné se zdánlivým zvýšením výkonnosti a snížením únavy. Tehdy se přiznávají k ranním, preventivně užívaným tabletám, a bez tablet „neudělají ani krok“. Udávaná denní množství užívaných analgetik se pohybují mezi 10 a 60 tabletami.

46letá pomocná dělnice, současně bez pracovního poměru, přišla do psychiatrické léčebny po sebevražedném pokusu. Motivovala jej bezradností nad svou sociální situací, do které se prý dostala nezaviněně. Před několika měsíci byla propuštěna z práce a žila v domě rodičů z prodeje svršků a nábytku. Rodiče ji z domu vyhazovali a chovali se k ní odmítavě. Byla rozvedená, bezdětná a neměla přátele.

Její sestra sdělila při návštěvě lékaře masivní abuzus analgetik s intoxikačními stavy, kdy se potácela jako opilá, neudržela se na nohou, nesouvisle blekotala, celé dny proležela v posteli, nedalo se s ní rozumně mluvit. Přestala chodit do práce a změnila se povahově. Stala se sobcem, bezohledným vůči starým rodičům. Vynucovala si peníze a obživu. Z asociálního agresivního chování přecházela do apatie.

Po přijetí do léčebny si stěžovala na bolest hlavy, na pocity, že je u konce sil, slabost a vyhublost. Řešení situace viděla v invalidním důchodu. V jejím chování bylo vidět hysterické prvky, v náladách labilitu. Abuzus drog později přiznala. Úspěch léčby byl zřetelný a trvalý.

38letý listonoš přišel do psychiatrické léčebny ve stavu toxicky zkaleného vědomí. Přiznal, že 3 roky užívá nadměrně analgetika a že hodně pije. Přál si oběma látkám odvyknout. Bez tablet prý nemohl vydržet. Denně užíval 10 tablet, každé ráno 3 tablety zapíjel vodou místo snídaně. Přiznal pocity příjemně prožívané omámenosti. Byl vyhublý a neměl potřebu jíst. Podle manželky se u něho střídaly stavy apatie a výbušnosti, která byla často motivována podezřívostí a žárlivostí. V práci se jevil jako opilý.

Po 4 letech byl znovu přijat. Pro intoxikované chování a degradaci osobnosti byl propuštěn z místa listonoše. Přiznal kárná řízení za ztrátu svěřených hodnot, které se dopustil jako listonoš. V podstatě šlo o defraudace. Plně doznal svou závislost na drogách se ztrátou postavení a pověsti a s rozpadem rodiny. Výtržnosti s agresivitou a nebezpečím pro okolí při rostoucím abuzu drog byly příčinou opakovaných přijetí do léčebny.

Psychostimulancia

Jsou to látky působící dráždivě na centrální nervový systém přinášející zlepšení koncentrace v myšlení, zvýšenou vnímavost, pracovní výkon a pocity dobré nálady. Většina těchto látek má schopnosti stát se toxikomanickým prostředkem.

Chemicky vycházejí z adrenalinového základu. Na lékárenském trhu jsou známé pod názvem Psychoton, Fenmetrazin a Dexfenmetrazin. Psychoton je již dlouho vázán opiovým zákonem¹⁾. U druhých dvou je vedle psychostimulačního účinku léčebně využíván jejich účinek anorektický (snížení chuti k jídlu) při léčbě otylosti. Součástí kombinovaných preparátů jiné skupiny léčiv, zvané antiastmatika (léčba průduškového astmatu) je psychostimulačně působící látka efedrin, odvozená rovněž od adrenalinového základu. Také ona má toxikomanické potence a je příčinou drogové závislosti na antiastmatickém preparátu Yastyl. Charakteristickým pro tento druh závislosti je její rozšíření ve zdravotnických kruzích, mezi lidmi se středoškolským a vysokoškolským vzděláním, žijícími převážně v okresních nebo krajských městech²⁾, jejich průměrný věk je kolem 33 let.

24letá pomocná knihovnice byla přijata do léčebny k odvykání pro fenmetrazinovou toxikomanii. Dříve pracovala jako učitelka s filozofickým vzděláním. Nyní ji končila zkušební lhůta na pracovišti, které si zvolila jako náhradní a ve kterém zase neuspěla, a čekalo ji propuštění. Přiznala užívání 15 – 20 tablet Fenmetrazinu denně, sdělila poruchy spánku a nervozitu a neochotně přiznávala spojitost mezi drogou a pracovními neúspěchy. Později vyšlo najevo, že denní dávky drogy dosáhly až 40 tablet. Užívala je asi 4 roky. V anamnéze

¹⁾ Opiový zákon – označení zákona podle první opiové dohody z roku 1912, který taxativně uvádí, co se považuje za omamné látky. V tomto konkrétním případě je to vládní nařízení č. 56/1967 Sb. o jechech a jiných látkách škodlivých zdraví.

²⁾ Okresní a krajská města – územní rozdělení v Československu.

udávala sérii společenských debaklů se ztrátami pracovního místa, rozvodem, sebevražednými pokusy, členstvím v chuligánské partě a obvinění z lesbických vztahů ke 14leté dívce. Před rokem upadla do psychotického stavu s pocity borcení krční páteře a vyvracení hlavy dozadu. Pro vlastní rodinné okolí se stala neúnosnou přítelkyní. V intoxikačních stavech přicházely bolesti hlavy, nesoustředivost, lítostivost, zloba a úzkosti. Během pobytu v léčebně nedodržovala příkazy abstinence, užívala drogu pokoutně a psychopatickým nezdrženlivým chováním se stala nepříjemnou pro režim otevřeného oddělení.

Získávání drogy a její užívání mělo pravý nutkavý charakter. Podváděla, lhala, vymýšlela rafinované finty, spojovala se s kdekým. Měla vytvořen systém na pokoutné získávání drogy, vzniklo i podezření, že je za drogu sexuálně vykořisťována. Její životní styl nabyl sociálně degradovaného charakteru.

Odborné působení na duševní zdraví lze spatřit u nadměrného užívání antiastmatik, z nichž je preferován kombinovaný přípravek Yastyl. Kuriozitou jeho rozšířený abuzus ve vězeňských zařízeních MV. Podle některých pacientů psychiatrické léčebny, kteří v těchto zařízeních, zejména v příbramských dolech, strávili určitou dobu, organizuje v nich skupina trestaných nebo i zaměstnanců rozsáhlou distribuci Yastylu. Zdá se, že tato distribuce se v podrobnostech neliší od mezinárodního černého opiového trhu.

Z deseti nemocných v sestavě toxikomanů opavské psychiatrické léčebny se u šesti vytvořil návyk na Yastyl v době výkonu trestu. Nadměrné užívání drog ve vězeňských zařízeních MV se zdá být tak kuriózní záležitostí, že by zasluhovalo vědeckého rozboru a řešících opatření.

38letý horník v brigádnickém pracovním poměru přišel do léčebny po výroku soudu podle § 72 tr. zák., o ochranné léčbě. V typické alkoholové anamnéze se všemi negativními sociálními důsledky se opakovaně dopouštěl trestné činnosti zpronevěry, pokusu o přechod hranic, neplnění alimentálních povinností, porušení domovní svobody a násilí. V povahových poruchách z alkoholismu degradoval sociálně, destruoval manželství a vedl desynchronizovaný život jako ostravský brigádník v tom špatném slova smyslu. V příbramských vězeňských dolech se naučil nadměrně užívat Yastyl a analgetika. Navykl si na 12 prášků Yastylu denně. Bez nich upadal do nesnesitelných stavů apatie. V ovlivnění drogou prý až ztrácel vědomí, ostražitost a opatrnost při práci a byl příjemně bezstarostný. Drogy kupoval na černém trhu u vězňů a důlních zaměstnanců za mnohonásobné ceny. Stav omámení si působil také koncentrovanými výparů z čaje a doutníků, v nichž rozpouštěl analgetika. Sdělil originální způsoby skupinového omamování drogami, které bylo mezi vězni příbramských dolů běžným zvykem.

Účelem této práce je upozornit naše bezpečnostní orgány na nikterak řídký jev, jakým je porucha chování jednotlivce pod vlivem drogy při jejím nadměrném užívání v drogové závislosti. Praxe psychiatra ukázala, že příležitosti k setkání bezpečnostních pracovníků s takovými lidmi je mnoho a že vztahy mezi drogou a člověkem při nich jsou různé. Uspokojivé bude, pokud bezpečnostní orgány budou s možností ovlivnění drogou při zákrocích počítat a pokud učiněným poznatkům přizpůsobí své počínání.

Z práce rovněž vyplývá, že případy trestné činnosti spojené s abuzem drog a s drogovou závislostí zasluhují obligatorně soudně znalecké psychiatrické expertizy.

Problematika toxikomanií zasluhuje zcela jistě i další pohledy, sociálně terapeutické, právní, soudně psychiatrické a snad i jiné.

Zabývat se jimi na tomto místě by však překročilo hranice popisné práce.

Konec citace.

Zneužívání léků k nelegální výrobě omamných a psychotropních látek.

Hlavními způsoby získávání farmaceuticky zpracovaných omamných prostředků a návykových léků k přímé spotřebě nebo jako surovin pro domácí výrobu omamných prostředků byly legální nákup volně prodejných léků, získávání léků na padělané lékařské předpisy, vloupávání se do lékáren a zdravotnických zařízení (např. i do sanitních vozů aj.), rozkrádání aj. trestná činnost přímo ve výrobních podnicích (farmaceutických, chemických závodech) a zdravotnických zařízeních. Podle údajů statistiky veřejné bezpečnosti (dále VB) začal tento druh toxikomanie od roku 1977 převažovat. V průběhu sledovaného období stále častěji referují příslušníci o výrobě a úpravě léků aj. přípravků podomácku, v roce 1978 správně spatřovali nebezpečí „...v počínání několika pachatelů v Praze, kteří se zabývali nedovolenou výrobou a přechováváním pervitinu. Podle vyjádření lékaře jde o opiát, látku podobnou psychotonu, jejíž výroba pro trochu zručného a zkušeného chemika není problémem. S ohledem na možné nebezpečí rozšíření této trestné činnosti bylo SKS MV ČSR³⁾

³⁾ SKS MV ČSR – správa kriminální služby ministerstva vnitra České socialistické republiky.

v tomto směru vyžádáno písemné stanovisko Ministerstva zdravotnictví ČSR“. Přesto ve vyhodnocení za rok bylo konstatováno, že práce orgánů je orientována především na zjišťování toxikomanů, kteří zneužívají těkavé látky, a méně na zneužívání léků a klasických drog.

Při vloupání do lékáren a zdravotnických zařízení byly předmětem zájmu kromě výše uvedených léků také Efedrin, Mesocain, Calcium, Centedrin, Brufen, Novopon, Valoron, Radepur, Diazepam, Fenobarbital aj. Pachatelé nepohrdli ani zdravotnickým materiálem, injekcemi, razítky, prázdnými tiskopisy lékařských předpisů apod. Proto byly přijaty úkoly zaměřené k dokonalejší ochraně lékárenských objektů. Podle zprávy o provedených opatřeních proti vloupání do lékáren a zneužití narkotik proběhla různá opatření k zamezení vloupání a krádeží omamných prostředků. Kromě povinnosti ukládat omamné látky v uzamykatelných skříních, omezení výdeje některých léků (Centedrin, Fenmetrazin, Dexfenmetrazin a Sydnocarb) pouze na vybrané lékárny aj., se uvažovalo o zavedení elektronických ochranných zařízení do co nejvíce lékáren a zdravotnických zařízení.

Útvary hospodářské kriminality věnovaly pozornost lékařům a zdravotnickému personálu, který měl možnost spekulovat s omamnými látkami a léky nahrazováním léků jinými, neopodstatněně vystavovat předpisy na léky, které osoby, jimž jsou vystaveny, nepotřebují aj. Podmínky k této trestné činnosti vytvářela nedostatečná preventivní opatření ze strany nadřízených orgánů a organizací, nedostatečná kontrola zdravotníků nadřízenými a kontrolními orgány.

Tento trend pokračoval i na začátku osmdesátých let. Ve vyhodnocení nealkoholové toxikomanie z roku 1981 se uvádí, že nealkoholovou toxikomanií lze na našem území charakterizovat neustále stoupajícím počtem osob evidovaných pro drogovou závislost a růstem nebezpečnosti protispolečenského jednání těchto osob. Rovněž tak je možné konstatovat vzestupnou tendenci vloupání do lékáren a zdravotnických zařízení, dále v počtu úmrtí osob z řad toxikomanů následkem intoxikace různými látkami, růst sebevražedných pokusů a případů sebepoškozování. Pracovníci kriminální služby zjistili, že v roce 1981 se v ČSSR ve větší míře zneužívaly léky s obsahem kodeinu. Preparáty na kodeinové bázi byly ponejvíce zneužívány injekčními aplikacemi. Injekční materiál se připravoval někdy v podomácku zřízených laboratořích, někdy i v laboratořích ÚNZ⁴). Ale ve většině případů velmi primitivně pouhým rozdrčením tablet a rozředěním vodou.

Analýza operativní situace v oblasti nealkoholové toxikomanie v roce 1981 ukázala a zjištěné poznatky potvrdily skutečnost, že toxikomani zneužívali všechny druhy analgetik, hypnotik, sedativ a dalších farmaceuticky zpracovaných preparátů a že zájem zkušenějších toxikomanů se postupně soustřeďoval na účinnější omamné látky, jako jsou marihuana, kodein, morphin, dolsin apod.

Uvedený trend byl doprovázen značným zvýšením případů krádeží vloupáním do lékáren a zdravotnických zařízení. Zatímco v roce 1980 bylo zaznamenáno 51 vloupání do těchto objektů, v roce 1981 to již bylo 81 napadených objektů. Největším zdrojem získávání toxických látek tak byla zdravotnická zařízení. Předmětem zájmu pachatelů ve většině případů vloupání do lékáren a zdravotnických zařízení byly návykové léky a opiáty. V ordinacích pak krádeže lékařských předpisů na léky a razítka se jmenovkou lékaře. Z odcizovaných léčiv je největší zájem pachatelů o kodein a léky s kodeinovou složkou, dolsin, morfin, fenmetrazin a některá sedativa. (Ve dvou případech byly odcizeny i lékárnické váhy, později bylo šetřením zjištěno, že mohly být použity pro přípravu přesných směsí léků.)

Pachatelé krádeží vloupání do lékáren a zdravotnických zařízení byli v převážné míře evidovaní toxikomani. Tuto trestnou činnost většinou opakovali, pokud neměli jiný zdroj potřebných léků.

Nejzávažnějším případem v roce 1981 bylo vloupání do lékárny v Brně, Trnité ulici dne 23. 11. 1981, kde pachatel postřelil 4 příslušníky SNB, provádějící zákrok po signálu zabezpečovacího zařízení. Jeden z příslušníků SNB později zemřel na následky zranění. Provedeným vyhodnocením bylo zjištěno, že tento případ lze zařadit do série krádeží vloupáním, které byly spáchány v Brně od 13. 12. 1978. tento tragický případ byl v sérii poslední. Šlo o 6 případů, z nichž byla 4krát napadena lékárna v Trnité ulici, jednou lékárna Bohunicích a OÚNZ v Modřicích.

Kromě již uvedených krádeží vloupáním byla léčiva získávána rozkrádáním zdravotnickým i pomocným personálem na pracovištích, dále zneužíváním lékařských receptů, na které jsou léčiva předepisována a vybírána v lékárnách. V roce 1981 bylo pro různou trestnou činnost související s nealkoholovou toxikomanií realizováno 18 případů. Jednalo se o 11 lékařů, 5 zdravotních sester a ve dvou případech o pomocný zdravotní personál. Předmětem zájmu pachatelů z řad zdravotnických pracovníků byly zejména opiáty dolsin, morphin, valoron a další.

⁴) ÚNZ – ústav národního zdraví, zdravotní zařízení v okresním městě.

Nealkoholová toxikomanie se v ČSSR nadále negativně vyvíjela i v roce 1983. Současně byl zaznamenáván i vzestup společenské nebezpečnosti jednání osob pod vlivem omamných látek, zejména mladých lidí.

Z jednotlivých forem nealkoholové toxikomanie zůstalo aktuálním zneužívání prchavých syntetických látek, zneužívání návykových léčiv, nitrožilní aplikace roztoků získaných z komerčních léčiv, destilace opiátů z léčiv a získávání drog z dostupných látek a pěstování konopí k toxikomanským účelům.

Informační věstník VB v čísle 19 ročník 1985 v příloze č. 3 otiskl jako informaci Federální kriminální ústředny stanovisko **trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSR z 27. 11. 1984., TPJ 87/84 k zneužívání léku ALNAGON se zřetelem na výklad ustanovení § 187 tr. zákona o nedovolené výrobě a držení omamných prostředků a jedů.** V něm se mimo jiné uvádí:

„V poslední době se objevují případy závislosti na kodeinu a jeho derivátech, tedy látkách vyvolávajících euforický stav a nebezpečí chorobného návyku nebo vzniku psychických změn. Tyto látky mohou být získány i ze snadno dostupného léku ALNAGON, jehož prodej není vázán na lékařský předpis a který je některými jedinci aplikován po rozpuštění ve vodě a po další úpravě injekčně do žíly.

Kodein je alkaloid získaný z opia podobně jako morfin. V dávkách 30–40 mg podávaných ústy tlumí kodein bolest, popř. kašel, může však způsobit i celkový mírný útlum a euforii. Při požití kodeinu ústy se do krevního oběhu dostává postupně jen asi 50–60 % podaného množství kodeinu. Část kodeinu (asi 20 %) se rozloží již při prvním průchodu játry na neúčinné metabolity. Asi 10 % kodeinu je v játrech přeměňováno na morfin, který se pak podílí na jeho účinku. Proto i u malého procenta osob užívajících kodein ústy může vzniknout závislost morfinového typu. Jde však o předepsaný způsob užívání, kde toto nebezpečí je minimální.

Jiná je však situace při aplikaci kodeinu injekčně do žíly. Účinky kodeinu jsou zde podstatně vyšší. Při nitrožilní aplikaci se celá dávka dostává naráz do tělního oběhu. Nebezpečí závislosti morfinového typu je tedy v takovém případě podstatně vyšší.

ALNAGON jako kombinované analgetikum obsahuje 380 mg kyseliny acetylsalicylové, 20 mg kodeinu, 20 mg fenobarbitalu a 80 mg kofeinu v jedné tabletě. Je určen k tlumení bolestí různého původu. Užívá se ústy a obvyklá léčebná dávka je jedna tableta; denní dávka činí 3 až 6 tablet. Při tomto způsobu užívání v uvedených event. i ve větších dávkách s ohledem na malé množství kodeinu v něm obsažené i se zřetelem na to, že do krevního oběhu se dostává maximálně 60 % množství kodeinu, nehrozí zpravidla nebezpečí chorobného návyku nebo vzniku psychických změn nebezpečných společnosti nebo tomu, kdo je požil.

ALNAGON není vázán na lékařský předpis. Jeho euforické účinky, způsobené v něm obsaženým kodeinem, jsou obecně známé. K podstatnému zvýšení těchto účinků aplikují některé osoby roztok připravený z většího množství tabletek ALNAGONU. rozpuštěných ve vodě a přefiltrovaných, pomocí injekční stříkačky do žíly. Při takovéto aplikaci se rozpustí a dostane nitrožilně do těla přibližně 80–90 % kodeinu a asi 60 % fenobarbitalu obsaženého v tabletách ALNAGONU.

Při uvedeném způsobu aplikace ALNAGONU je podle odborných poznatků vážně ohrožováno zdraví i život člověka. Především se tím rozvíjí závislost morfinovaného typu (popřip. i typu barbiturátového) se všemi škodlivými důsledky zdravotními i společenskými. Při rychlé aplikaci a dostatečné dávce může dokonce dojít až ke smrtelné intoxikaci především zástavou dechu. Kromě toho jsou laicky připravené roztoky ALNAGONU často nesterilní, takže vzniká konkrétní nebezpečí přenosu různých infekcí.

Na roztok ALNAGONU, připravený k nitrožilní aplikaci, je nutno pohlížet jako na omamnou látku ve smyslu vl. nař. č. 56/1967 Sb., o jedech a jiných látkách škodlivých zdraví. Přípravek ALNAGON obsahuje látky, u nichž při opakovaném podání, zejména pak po nedovolené aplikaci neodborně připraveného roztoku, vzniká nebezpečí chorobného návyku nebo vzniku psychických změn a tím ohrožení zdraví toho, kdo je užil, popřípadě i možnost vzniku nebezpečí protispolečenských projevů. Kdo bez povolení vyrobí, jinému opatří nebo přechovává takový roztok (případně jej doveze nebo vyveze) za účelem jeho nitrožilní aplikace, jedná takto ohledně omamného prostředku ve smyslu § 187 odst. 1 tr. zákona.

Z uvedeného vyplývá:

Na roztok ALNAGONU připravený k nitrožilní aplikaci je nutno pohlížet jako na omamnou látku ve smyslu vládního nařízení č. 56/1967 Sb., o jedech a jiných látkách škodlivých zdraví a ve smyslu § 187 odst. 1 tr. zákona. Kdo bez povolení vyrobí, jinému opatří nebo přechovává takový prostředek, dopouští se trestného činu nedovolené výroby a držení omamných prostředků a jedů podle § 187 odst. 1 tr. zákona.“

Konec citátu.

Jednou z reakcí na tento neutěšený stav bylo vázání výdeje léku Alnagon na lékařský předpis. 12. 2. 1987 upozornila Federální kriminální ústředna pracoviště „TOXI“ na to, že dne 6. 2. 1987 byl výdej léku Alnagon rozhodnutím Ministerstva zdravotnictví ČSR a SSR vázán na lékařskou preskripci ve smyslu doplnění věstníku Ministerstva zdravotnictví ČSR č. 17/1985 Sb. o lécích. Sdělení obsahuje i upozornění pro útvary VB v celé

ČSSR na zvýšení možnosti nápadu trestné činnosti v souvislosti se získáváním tohoto léku zejména vloupáním do lékáren a zdravotnických zařízení, padělání a pozměňování lékařských receptů, na možnosti krádeží lékařských předpisů a razítek.

Výdej léku Alnagon byl sice vázán na lékařský předpis, v lékárnách však byla k dostání další léčiva s obsahem kodeinu, které bylo možné koupit bez lékařského předpisu. Upozornila na ně další Informace federální kriminální ústředny.

Jedná se o léky: Benephorin, Ipecarin, Pleumolysin. Všechny tyto léky patří mezi expektorancia – léky ulehčující vykašlávání.

Benephorin – 1 balení, 10 ml roztoku, cena 2,80 Kčs. V 1 ml roztoku je obsaženo:

01. thymi	0,05 mg
01. serpilli	0,05 mg
saponinum	0,375 mg
ephedrinium chloratum	7,06 mg
codeinium dihydrogenphosporicum	8,56 mg
extr. plantaginis fl	7,5 mg
agua amygdalae amarae	75,00 mg

Jedná se o složený přípravek obsahující směs látek rostlinného původu v kombinaci s efedrinem a kodeinem.

Ipecarin – kapky – 1 balení, 10 ml roztoku, cena 4,40 Kčs, v 1 ml roztoku je obsaženo:

emetinium dichloratum	0,1 mg
pilocarpinium chloratum	1,5 mg
ephedrinium chloratum	13,0 mg
codeinium chloratum	9,3 mg
extr. liquiritise	
01. thymi	
01. anisi q. s.	

Jedná se o složený přípravek, obsahující směs látek se sekretolitickým účinkem (emetin, pilocarpin) a anti-tusickým účinkem (kodein, efedrin).

Pleumolysin – kapky – 1 balení, 10 ml roztoku, cena 1,80 Kčs. V 1 ml roztoku je obsaženo:

saponinum gypsophilse	5,00 mg
codeinium dihydrogenphosphoricum	3,20 mg
tinc. aconiti	40,00 mg
spiritus	
extr. thymi fl.	
aqua q. s.	

Jedná se o složený přípravek o kombinaci syntetických látek a látek rostlinného původu.

Mezi toxikomany bylo zadrženo několik postupů na přípravu kodeinu z výše uvedených léčiv. Až na malé výjimky v množství použitých surovin je princip u všech postupů stejný:

Metoda izolace kodeinu je založena na principu platném pro bazické sloučeniny. Pro ulehčení práce a větší výtěžek se varem odstraní etanol. Vodná fáze se zalkalizuje na pH 12–14. Tím je potlačena ionizace. Kodein, ale i ostatní báze (efedrin, emetin, pilocarpin) v neonizované formě přejdou do organického rozpouštědla při extrakci. Pro dostupnost je ponejvíce využíván perchlor. Lze však využít i jiných organických rozpouštědel, např. toluen.

Dalším důležitým krokem je převedení báze na krystalickou sůl. Po odstranění vodné fáze (v děličce) se do organické části přidá kyselina chlorovodíková. Vzniklá sůl se usazuje na stěnách děličky, která se dále čistí.

Konečnou látkou je směs kodeinu a efedrinu (při použití výchozí suroviny z léku Pleumolysin je obsažen pouze kodein). Tímto jednoduchým postupem lze získat až 80-90 % požadované látky, která je pak zneuzívána k nitrožilní aplikaci.

Postup výroby a na co se při prohlídkách zaměřovat:

1. kapky, nejlépe několik balení se opatrně zahřívají až k varu, čímž dojde k odpaření etanolu,
2. po částečném zchladnutí se přidá alkalizační činidlo, např. hydroxid sodný – louh NaOH. Využívá se i např. hydroxid draselný – KOH, čpavek – amoniak, NH₃. Při tom však dochází k nežádoucímu naředění,
3. po promíchání a rozpuštění chemikálií se přidává organické rozpouštědlo, např. Perchlor, toluen, benzen apod. Vše se dokonale promíchá, nejlépe v děličce,

4. vzniknou dvě fáze: dolní organická obsahuje požadované báze – kodein, efedrin. V horní obsahuje ostatní složky. Po odstranění horní – vodné fáze se do děličky přidá kyselina. Je využíváno kyseliny chlorovodíkové (solné),
5. vzniklá sůl se usadí na stěnách děličky, po odpuštění rozpouštědla se získané krystalky spláchnou vodou,
6. další postup spočívá v čištění získané látky. Lze upravit pH na neutrální (za využití pH papírků, přidávky kyseliny nebo hydroxidu),
7. nejvíce lze získat výchozí látky z Ipecarinu, který je nevhodnější. Z jednoho balení je možno získat až 79 mg kodeinu (což je množství, které bylo možno získat ze 4 tablet Alnagonu. Při tom směs obsahuje ještě efedrin (až 110 mg), který může účinek kodeinu zesilovat.

K výrobě kodeinu je zapotřebí těchto chemikálií:

Hydroxid sodný

Kyselina chlorovodíková (solná)

Perchlor, toluen, benzen apod.

Na takto připravený kodein je nutno pohlížet jako na omamnou látku ve smyslu vládního nařízení č. 56/1967 Sb., o jechech a jiných látkách škodlivých zdraví ve smyslu § 187 odst. 1 tr. zákona.

K informaci bylo využito Odborného vyjádření ing. Jany Jeřábkové, ze soudně-lékařského odd. toxikologie KÚNZ v Ústí n. Labem a materiálů z SVB Ústí n. Labem.

Narkomani však začali upravovat kodein na další omamnou látku, která podle zabarvení dostala slangový název „BROWN“.

Na tuto skutečnost upozornil Informační věstník VB č. 10/1987 v příloze č. 1 sdělením Federální kriminální ústředny FS VB. Odborné vyjádření k výrobě omamné látky „Brown“ zpracovala dr. J. Večerková z Ústavu pro toxikologii a soudní chemii FVL UK v Praze. Jednalo se o základní informaci pro využití orgánů SNB a trestní řízení.

Podrobněji se k omamné látce Brown vrátila Dr. Večerková v roce 1992 ve třetím čísle Československé kriminalistiky.

Poprvé se tento přípravek objevil v praxi Ústavu pro toxikologii a soudní chemii v r. 1975, kdy se u jednoho z toxikomanů vyskytl v moči nezvyklý nález několika basí morfiové řady. Po separaci byly tři hlavní složky identifikovány jako kodein, hydrocodon a dihydrokodein. Prvé dvě base byly nalezeny v přibližně stejném množství, třetí v množství zřetelně nižším. Výskyt nezůstal ojedinělý. V krátké době se nález opakoval u jiného toxikomana. Bylo zřejmé, že neobvyklou kombinaci tří strukturně blízkých basí, až do té doby v praxi nezaznamenanou, nelze vysvětlit jednoduše, současnou aplikací tří odpovídajících přípravků. Z dané trojice byl sice kodein pro toxikomany relativně snadno dostupný, druhé dva jako farmaceutické přípravky, ač z různých příčin, byly a jsou pro ně dostupné obtížně.

Hydrocodon, hlavní žádaná složka „Brownu“, byl u nás vyráběn dříve oficiálně a expedován pod firemním názvem Multacodin. Centrálně působící antitusikum bylo efektivní, používání přípravku však risikové pro možný vznik závislosti. Hydrocodon byl zařazen mezi omamné látky skupiny I tehdy platné vyhlášky MZd a MS č. 57/1967 Sb. Výroba Multacodinu byla zastavena v r. 1975 pro nadnormativní zásobu a nebyla obnovena. Zařazení složek Brownu mezi omamné látky vyhl. č. 57/1967 Sb.

kodein – skupina II

hydrocodon – skupina I

dihydrokodein – skupina II

morfin – skupina I

hydromorfon – skupina I

Dihydrokodein je používán v zahraničí jako antitusikum pod firemními názvy Dehacodin nebo Paracodin. V ČSFR⁵⁾ nebyla jeho výroba zavedena, dihydrokodein byl však registrován mezi omamnými látkami stejně jako kodein, a to ve skupině II výše uvedené vyhlášky. Stejně je i jejich zařazení nynější mezi omamnými látkami v nařízení vlády ČSR č. 192/1988 Sb.: hydrocodon – skupina I, kodein a dihydrokodein – skupina II. Vysvětlení pro neobvyklou trojkombinaci těchto basí bylo nutno hledat v dosud nepoznané činnosti toxikomanů, v manipulaci s kodeinem, jejímž cílem bylo získat derivát účinnější, než je kodein sám. Z této doby se tedy datuje začátek významné změny ve vývoji lékové toxikomanie u nás; jde o dosažení omamného prostředku preparací (až dosud šlo o více či méně zdařilé izolace žádané substance, obvykle z farmaceutických

⁵⁾ ČSFR – Československá socialistická federativní republika.

přípravků). Z trestně-právního hlediska naplňuje ilegální příprava „Brownu“ plně skutkovou podstatu nedovolené výroby omamných prostředků podle § 187 tr. zák.

Složení a příprava „Brownu“

Průmyslová výroba hydrocodonu (Multacodinu) vychází z kodeinu; intramolekulární disproportionací vzniklý hydrocodon se získává ve směsi s dihydrokodeinem, který se vytváří současně probíhající vedlejší reakcí v menším množství. Reakční podmínky zahrnují okyselené prostředí, vhodný katalysátor ze skupiny platiny (Pt, Pd) a zavádění vodíku do reakční směsi.

Postup toxikomanů je obdobný. Vychází ze stejného principu, je však modifikovaný, bez zavádění vodíku a rovněž bez konečné fáze separace hydrocodonu z reakční směsi. Toxikomani pouze upravují pH, ev. reakční směs dále extrahují. V obou případech obsahuje „Brown“ všechny base původně v směsi přítomné, včetně štěpných produktů. Takto připravená surová směs basi morfiové řady je tmavohnědě zbarvená – odtud má mezi toxikomany označení „Brown“.

Složení přípravků „Brown“ je nekonstantní jak po stránce kvality, tak po stránce kvantity. Průběh reakce, který je závislý na pracovních podmínkách a do značné míry i na jakosti katalyzátoru, určuje poměrná množství výchozího kodeinu a hlavní složky „Brownu“, žádaného hydrocodonu. Při zdařilé přípravě převažuje hydrocodon nad kodeinem; jsou i takové vzorky „Brownu“, ve kterých kodein téměř chybí a které obsahují hydrocodon a dihydrokodein jako dvě hlavní složky. V opačném případě, kdy kodein zůstává převážně nezreagovaný a obsah hydrocodonu je nízký, bývají roztoky „Brownu“ jen nahnědlé. Hydrocodon je však vždy provázen menším množstvím dihydrokodeinu.

Některé ze vzorků „Brownu“, jak bylo zjištěno, obsahovaly navíc malé množství hydromorfonu, ev. i malé množství morfia, dvou dalších omamných látek skupiny I tehdy platné vyhlášky, se stejným zařazením na seznamu omamných látek nyní platného nařízení vlády ČSR č. 192/1988 Sb. ve znění novely č. 182/1990 Sb. Rozšíření počtu složek o dvě další velmi účinné látky má svou příčinu v čistotě výchozího kodeinu, tj. v jeho příměsích. Je známo, že toxikomani získávají kodein z farmaceutických přípravků. Při jeho izolaci extrakční technikou převádějí v konečné fázi izolace volnou basi kodeinu na hydrochlorid. Experimentálně bylo ověřeno, že při odpařování nadbytečné kyseliny při vyšší teplotě je kodein částečně demetylován na morfin (O-demethylace methoxyly v poloze 3). Jestliže je pak použito v navazující přípravě „Brownu“ kodeinu s příměsí morfia, probíhá paralelně analogická disproportionace morfinu a vzniká hydromorphon.

V důsledku odchýlných manipulací s kodeinem, v důsledku jeho příměsí, stejně jako odlišných reakčních podmínek má „Brown“ více variant, lišících se počtem účinných složek i jejich poměrným množstvím. Jedno je společné a pro „Brown“ typické: obsahují hydrocodon jako vlastní žádanou substanci a dihydrokodein jako nevyhnutelnou průvodní basi. Až dosud byly identifikovány v různých vzorcích „Brownu“ tyto alkaloidy morfiové řady:

- kodein
- hydrocodon
- dihydrokodein – morfin
- hydromorphon.

Blíže neobjasněná zůstává struktura štěpných produktů, které bývají pravidelně ve vzorcích „Brownů“ nalezeny jako soubor látek provázejících uvedené složky. Přítomny jsou v malých množstvích. Jsou to basické látky podobající se některými vlastnostmi morfiovým alkaloidům, v jiných se liší. Z hlediska analytického jde o látky významné, neboť přispívají k rychlému rozpoznání přípravku „Brown“.

Další látkou, která se objevila na drogové scéně, byl methamphetamin – pervitin. Ten se objevil ve vyhodnocení problematiky nealkoholové toxikomanie v ČSSR za rok 1983. V tomto vyhodnocení je vyhodnocena jako nejnebezpečnější forma nealkoholové toxikomanie právě výroba pervitinu v bytových laboratořích a jeho následné aplikování. Pervitin byl uveden mezi zakázanými látkami v zákoně číslo 167/1955 Sb. Na seznamu omamných látek uvedených v příloze č. 3 k vyhlášce č. 57/1967 Sb. již pervitin (methamphetamin) uveden nebyl a tato okolnost vylučovala možnost zákonného postihu výroby a rozšiřování této látky.

V roce 1986 zpracovala **PROBLEMATIKU ZNEUŽÍVÁNÍ METHAMPHETAMINU (PERVITINU)**, PhMr. RnDr. Jarmila VEČERKOVÁ, CSc., z Ústavu pro toxikologii a soudní chemii FVL UK Praha. Článek byl uveřejněn v Kriminologickém sborníku č. 7/1986. z tohoto článku vybírám následující:

Počátek zneužívání methamphetaminu u nás lze bezpečně určit rokem 1977, kdy byly zaznamenány první nálezy methamphetaminu při kontrolních analysách abusu léčiv. Jeho výskyt v oblasti toxikomanie byl spojen vždy s ilegální přípravou tohoto léčiva. Methamphetamin není obsažen v žádném farmaceutickém přípravku u nás vyráběném a rovněž není k nám v rámci oficiálního importu léčiv dovážen. Je vyráběn v zahraničí

četnými firmami v NDR, NSR nebo ve Švýcarsku pod různými názvy firemních výrobků, též pod názvem Pervitin.

Potřebu tohoto léčiva pokrývá v tuzemské léčebné péči stejně účinný amphetamin expedovaný pod názvem Psychoton. Amphetamin či Psychoton je synteticky připravovanou látkou ze skupiny sympatomimetických aminů, která podléhá ustanovením o omamných látkách a je uveden na seznamu omamných látek vyhl. č. 57/1967 Sb. ve skupině I.

Methamphetamin je methylderivátem amphetaminu (což se obráží i v jeho mezinárodním názvu doporučeném Světovou zdravotnickou organizací), známý mezi toxikomany pod převzatým firemním názvem Pervitin, jinak též slangovým označením „Perník“, „Péťa“ nebo „Péčko“. Po stránce chemické struktury jde o poměrně jednoduchou sloučeninu, l-fenyl-2-methylaminopropan (I).

Účinnost amphetaminu je u methamphetaminu ve všech směrech plně zachována, podle některých farmakologů je methamphetamin dokonce účinnější než amphetamin. Přes tyto skutečnosti nebyl methamphetamin zahrnut mezi omamné látky výše citované vyhlášky.

Problematika zneužívání methamphetaminu u nás byla vyřešena z hlediska právního zařazením methamphetaminu mezi omamné látky doplňkem uvedené vyhlášky, tj. vyhl. č. 127/1984 Sb. s účinností dnem 1. ledna 1985. Methamphetamin byl tak přičleněn k omamným látkám skupiny I. Z tohoto opatření vyplývá, že jakákoliv nedovolená příprava methamphetaminu je přípravou omamné látky se všemi důsledky z toho plynoucími.

V problematice abusu methamphetaminu je však třeba objasnit pro potřeby vyšetřovatelů a jiných pracovníků činných v trestním řízení řadu dalších otázek, které v těchto souvislostech vyvstávají. Jsou to zejména postupy při ilegální přípravě methamphetaminu, analytická problematika jeho důkazu v biologickém materiálu a s tím spojené otázky přeměny v živém organismu (biotransformace), stejně jako otázky farmakologických účinků možného vzniku závislosti.

Nedovolená příprava methamphetaminu.

Ačkoliv se ve výrobě farmaceutického průmyslu uplatňuje několik principů syntesy methamphetaminu (např. katalytická redukce efedrinu, další způsob vychází z fenylacetonu a methylaminu nebo z methylace l-fenyl-2-aminopropanu), nezákonná výroba methamphetaminu se omezuje pouze na jediný způsob, a to na přípravu z efedrinu. Takto volený postup je racionálně podložený jednak relativně snadnou dostupností efedrinu jako výchozí suroviny, jednak snadno zvládnutelnými podmínkami vlastní přípravy.

Efedrin je k danému účelu opatřován různými cestami z farmaceutického průmyslu nebo lékáren, nejčastějším zdrojem efedrinu se však stal Solutan, dříve volně prodejný přípravek ve formě kapek proti kašli. Efedrin je obsažen v mnoha složených farmaceutických přípravcích, Solutan se však jeví pro získání efedrinu jako nejvýhodnější zdroj z několika důvodů. Nebyla to jen snadná dostupnost a poměrně vysoký obsah efedrinu, ale i okolnost, že složení Solutanu umožňuje při vhodně volené izolaci efedrinu odstranění téměř všech ostatních složek.

Složení Solutanu je připojeno níže (obsah složek je uveden v 50 ml kapek, což odpovídá jednomu balení):

radobellin	0,005 g
saponinum gypsophyllae	0,05 g
procainum hydrochloricum	0,20 g
ephedrinum hydrochloricum	0,875 g
natrium jodatum	5,0 g
kalium jodatum	5,55 g
extr. balsami tolutani	1,25 g
aqua amygdalae amararum	1,5 g
oleum foeniculi	0,02 g
saccharum solubile	0,125 g
acidum tartaricum	0,05 g
glycerinum	5,0 g
spiritus 95 %	20,0 g
hněď kávová	0,0075 g
aqua dest.	ad 50,00 ml

Jak je patrné z rozpisu, jde o preparát obsahující rostlinné výtažky, anorganické soli – jodidy, tři účinné základní složky, tj. efedrin, procain a atropin (v radobellinu, což je výtažek rulíkového kořene) a dále nepodstatně chuťové a opticky upravující látky. Rozpouštědlem je směs ethanolu, glycerinu a vody.

Izolace efedrinu ze Solutanu je založena na principu platném všeobecně pro základní sloučeniny. Opravou vodné fáze na pH 13–14 je potlačena ionisace, a tím podpořen přestup efedrinu v neionisované formě do fáze organické, nemísící se s vodou. Ethanol je nutno předem odstranit, jeho přítomnost nepříznivě ovlivňuje distribuční zákonitosti mezi obě fáze. Base efedrinu je bezbarvá krystalická látka s poměrně nízkým bodem tání 76 °C (racemát). špatně krystalizuje, je-li znečištěna. Z toho důvodu se efedrin převádí v konečné fázi izolace na dobře krystalizující sůl.

Podmínky isolační techniky vyhovují i dalším dvěma základním složkám Solutanu, procainu a atropinu, které při tomto postupu nelze odstranit a které efedrin stále provázejí. Příměs těchto dvou léčiv, zjistitelná rozbořením efedrinu získaného ze Solutanu, naznačuje jeho původ a způsob, jakým byl získán.

Až potud nelze považovat přípravu efedrinu za přípravu omamné látky, efedrin není uveden mezi omamnými látkami vyhl. č. 57/1967 Sb.

Vlastní syntéza methamphetaminu (I) z efedrinu (II) rozšířená mezi toxikomany je založena na principu redukce efedrinu jodovodíkem.

Jod vznikající při této reakci je zpětně převáděn na potřebný jodovodík pomocí červeného fosforu při jeho současné oxidaci na kyselinu fosforitu.

Při zachování výše uvedeného principu mohou být reakční podmínky obměňovány, jodovodík nahrazen jinými sloučeninami jodu.

Izolace methamphetaminu z reakční směsi je obdobou izolace efedrinu ze Solutanu. Baze metamphetaminu je olejovitá kapalina; vzhledem k nesnadné manipulaci s látkou této konsistence je vhodné převést bazi na krystalickou sůl.

Jak izolace efedrinu ze Solutanu, tak izolace methamphetaminu z reakční směsi jsou základní úkony preparativní chemie, které se dají provést i v podmínkách mimo chemické laboratoře, např. v domácnosti.

Hydrochlorid methamphetaminu, je-li zcela čistý, tvoří bílou krystalickou substanci bodu tání 172-175 °C (d-forma). 135-140 °C (racemát).

Jestliže nedošlo při výše uvedené reakci k úplnému zreagování efedrinu, obsahuje methamphetamin příměs této výchozí látky a při analýze methamphetaminu naznačuje nálezy efedrinu, jakým způsobem a z čeho byl methamphetamin připraven.

Provedení výše popsané jednodušší syntézy je samo o sobě jednoduché, zvládnutelné podle návodu i neodborníkem. Synthesa poskytuje bohatý výtěžek methamphetaminu, prakticky 100 %. Z jednoho balení Solutanu s obsahem 0,875 g hydrochloridu efedrinu je možno teoreticky získat 0,8 g hydrochloridu methamphetaminu. K určitým ztrátám dochází při čištění výchozí substance nebo konečného produktu, takže lze počítat s množstvím cca 0,6 g. Potřebné chemikálie nejsou sice běžně prodejnými chemikáliemi, nejsou však nedostupné. Synthesa neklade ani zvláštní nároky na laboratorní vybavení nebo chemické sklo; dělicí nálevka, zpětný chladič, reagenční baňky atd. lze zakoupit ve speciálních prodejnách.

Účinky methamphetaminu

Methamphetamin je centrálně působící látkou s psychostimulačními účinky, které se projevují pocitem síly, výkonnosti a zvýšením sebedůvěry. Methamphetamin zahání pocit únavy a ospalosti. Urychluje vybavování a asociaci představ, vybavování může být až překotné a na úkor přesnosti. Pociť hladu je tlumen, povzbuzující jsou účinky na oběh a dýchání. Vedle centrálních účinků se methamphetamin vyznačuje účinky sympatometickými, vyvolává např. zvýšení krevního tlaku a tachykardii (zrychlení srdeční činnosti).

V souvislosti s otázkou možného vzniku závislosti je nutné zdůraznit, že jde o látku euforizující, která vyvolává pocit dobré nálady i tělesné pohody. Při opakovaném podávání methamphetaminu dochází k postupnému snižování jeho účinku psychostimulačního i euforigenního; pro dosažení původního efektu je zapotřebí provádět aplikaci ve stále kratších a kratších intervalech nebo zvýšit dávkování. Vzniká tolerance (návyk). Zneužívání methamphetaminu často vede ke vzniku závislosti, a to závislosti psychické. Některé osoby jsou sice schopny regulovat přívod methamphetaminu do organismu, někteří lidé však zcela propadají nutkavé potřebě dalšího přívodu drogy, nemohou jinak existovat. Stávají se závislími. Postupem času dochází u nich k rozvratu pracovnímu, morálnímu i společenskému. Dostávají se zdravotní důsledky. Zneužívání methamphetaminu může vést k řadě nepříznivých jevů a negativních emocí; jsou popisovány halucinace, podezřívavost, paranoidní bludy, suicidální tendence, agresivita.

Často je položena otázka účinnosti methamphetaminu při nitrožilním podání. Tato aplikační forma je nejúčinnější vůbec. Methamphetamin je vpraven do krevního oběhu naráz a dosahuje tak vysokých hladin v krvi, kterých nemůže dosáhnout při aplikaci stejně vysoké dávky jiným způsobem (odpadá postupná resorpce).

Dávkování, toxicita

Terapeutické dávky

- a) běžné: 2,5-10 mg per os jednou až třikrát denně, 15 mg jednorázově nitrosvalově. 10-15 mg jednorázově nitrožilně
- b) maximální jednorázově: 15 mg per os, nitrosvalově, podkožně, nitrožilně.

Toxické a smrtelné dávky

V literatuře je uváděna jako nejnižší smrtelná dávka methamphetaminu u dětí 100 mg. Je popsán případ úmrtí dospělého po požití 140 mg. U toxikomanů závislých na methamphetaminu jsou smrtelné dávky pochopitelně vyšší, nejméně 1 g.

Konec citátu.

Pro potřeby trestního řízení byla nutná identifikace zajištěných látek. Pro Kriminální ústav VB tak vyplynul nezbytný fakt – být připraven a umět rychle a spolehlivě identifikovat látky přicházející v úvahu a mít tak možnost rychle a účinně pomoci dožadujícím složkám MV a některým dalším institucím. Pracovníci Kriminálního ústavu VB FS VB nadporučík Ing. Jaroslav Suchánek a podporučík Dagmar Musilová přiblížili problém identifikace v 3. čísle Československé kriminalistiky z roku 1974 v článku IDENTIFIKACE NĚKTERÝCH PSYCHOFARMAK A OMAMNÝCH LÁTEK POMOCÍ CHROMATOGRRAFIE NA TENKÉ VRSTVĚ. V něm mimo jiné uvádějí následující:

„Rozvoj farmaceutického průmyslu, který je zvláště v posledních letech podmíněn současným prudkým vývojem organické syntézy, přináší s sebou novou druhově velmi bohatou skupinu léčiv používaných v psychiatrii – psychofarmak. Vývoj v ostatních směrech farmacie není zdaleka tak rychlý a nepřináší stále tolik nových preparátů, tak jako je tomu právě v této oblasti. Psychofarmaka se spolu s drogami stávají v několika posledních letech „módními prostředky“, které jsou stále ve větším a větším množství používány, ale také zneužívány. Pod jejich vlivem jsou páchany delikty nejrůznějšího charakteru, nejčastěji však delikty mravnostní, násilné a delikty proti majetku v socialistickém vlastnictví i proti osobnímu vlastnictví. Nebezpečí do budoucna tkví v tom, že toxikomanií propadá většinou mládež ve věku 15–20 let, která se logicky za několik let stane hlavní pracovní silou společnosti, bude vychovávat děti a vůbec žít samostatným životem dospělých členů společnosti.

Z těchto uvedených důvodů, ale i dalších, které zde uvedeny nejsou, je nezbytné, aby celá Bezpečnost byla připravena na boj se zneužíváním těchto prostředků. Pro Kriminální ústav VB pak z této obecné formulace vyplývá nezbytný fakt – být připraven a umět rychle a spolehlivě identifikovat látky přicházející v úvahu a mít tak možnost rychle a účinně pomoci dožadujícím složkám MV a některým dalším institucím, které boj proti tomuto nebezpečí vedou.

Na KÚ VB byla tato otázka řešena i v minulosti. Chyběl však jednotný způsob a postup, který by pomohl rychle se orientovat v zajištěných vzorcích a který by dovolil jednoznačně jednou nebo několika logicky na sebe navazujícími operacemi určit, o jakou látku z této skupiny jde, nebo jednoznačně vyloučit možnost, že by o nějakou látku této skupiny šlo.

Metod používaných k chemické identifikaci neznámých sloučenin je řada. Jen ve stručnosti lze vyjmenovat některé: infračervená spektrofotometrie, rentgenová difraktografie, plynová chromatografie, hmotová spektrometrie a řada dalších. Pro popisovanou práci byla nakonec zvolena tenkovrstvá chromatografie, i když nejde o metodu příliš specifickou, ale vzhledem k jednoduchosti a nenáročnosti o metodu dostačující. Pro další identifikační práce se pak logicky používají ostatní metody, jak o tom bude pojednáno dále.

Vzorky drog a léčiv pro chemickou expertizu mohou být zajištěny, a tedy i zaslány ve zhruba třech různých formách. V prvním případě jde o dražé, tablety, injekce a další továrně nebo lékárensky vyráběné přípravky, nebo o zjištěné drogy přírodního původu (hlavně hašiš a opium). Ve druhém případě může jít o tytéž vzorky látek, ale nějakým způsobem mechanicky nebo fyzikálně pozměněné, tj. např. rozmělněné, rozdrcené nebo rozpuštěné tablety, dražé apod., nebo o látky vmíšené do nápojů a jídel. Do této skupiny by bylo možno zařadit i podomácku získané prostředky, ať již chemicky, syntetizované nebo pouze extrahované z jiných forem těchto látek. Třetí případ tvoří vzorky pitevních materiálů, zvratků, moče a dalších biologických sekretů.

K expertize jsou zaslány vzorky látek podezřelých z přítomnosti drog nebo jiných sledovaných látek, nejčastěji k případům:

- náhlých úmrtí,
- sebevražd,
- podezření z pašování těchto látek,
- mravnostních deliktů,

- rozkrádání léčiv,
- krádeží ve zdravotnických nebo lékárenských zařízeních,
- náhodného zajištění v souvislosti s jinými protispolečenskými delikty.

Pro zajišťování a zasilání vzorků těchto látek platí v plném rozsahu obecné zásady pro zajišťování vzorků. Pozornost je třeba věnovat zasilání všech zjištěných stop (např. i při vizuální shodnosti několika tablet nelze bez příslušného rozboru určit, zda jde pouze o jeden druh tablet – jedno léčivo), zaslat k rozboru i nalezené obaly nebo jen jejich zbytky, vzorky nalezené na jednotlivých místech navzájem pečlivě oddělit a zabalit tak, aby nedošlo ke smíšení. To platí hlavně pro práškovité materiály. U kapalných vzorků je třeba zajistit, aby během dopravy nedošlo k porušení obalu a vytékání kapaliny. Obecně je nezbytně nutné mít stále na zřeteli možnost manipulace s toxickými látkami a po zajištění vzorků provést alespoň minimální tělesnou hygienu.

Metody dostupné na Kriminalistickém ústavu VB

Při práci na identifikaci neznámých organických sloučenin používáme na oddělení chemie jednak rentgenový difraktograf, infračervený spektrofotometr a plynovou chromatografii. V práci se nám úspěšně daří identifikovat téměř všechny vzorky, které jsou zasilány k rozboru nižšími součástmi MV a některými dalšími složkami. Identifikaci provádíme zpravidla kombinací uvedených metod. Dále pro orientační zkoušky neznámých vzorků využíváme i skupinová chemická činidla, jako je např. Dragendoroffovo činidlo, Nesslerovo činidlo, Moieshovo činidlo, FPN činidlo, Marquisovo činidlo, Zwieckerovo činidlo a řadu dalších. K oddělování jednotlivých složek ve směsi a také k čištění znečištěné substance využíváme sloupcovou chromatografii, a hlavně chromatografii na tenké vrstvě. Tu také velmi často používáme pro orientační komparaci vzorků za použití standardu jako srovnávacího materiálu.

2.3. Chromatografie na tenké vrstvě

Při otázce volby vhodné metody pro zjišťování a identifikaci některých kriminalisticky důležitých léčiv a drog byly posuzovány všechny aspekty pro i proti jednotlivé metody, které přicházely v úvahu pro použití na KÚ VB. Vzhledem k prakticky 100% časovému využití plynové chromatografie a infračervené spektrofotometrie bylo od aplikace těchto metod upuštěno. Od metody rentgenové difraktografie bylo upuštěno jednak pro nutnost, aby vzorek byl dostatečně čistý, byl v množství alespoň 30 mg a dále i pro časovou náročnost metody. Po zvážení všech kladů a nedostatků byla nakonec zvolena metoda chromatografie na tenkých vrstvách. Výhoda metody je v nenáročnosti, snadné manipulaci, možnosti analyzovat několik vzorků současně (nutno použít současně několik standardů), možnosti dokončit identifikaci po separaci látky z desky pomocí infračervené spektrofotometrie nebo plynové chromatografie a v několika dalších možnostech. Hlavní nevýhodou je nepřesná reprodukovatelnost výsledků a nutnost práce v několika soustavách, aby byla jednoznačně potvrzena identita látky.

Metoda tenkovrstvé chromatografie byla nakonec zvolena pro řešení problematiky identifikace některých léčiv a drog s cílem, aby byla k dispozici jednotná vyzkoušená metoda, která umožní oddělení chemie KÚ VB:

- rychle se orientovat v zaslaných podezřelých vzorcích, kterých je někdy k jednomu případu i několik desítek;
- jednoznačně vyloučit všechny vzorky, které nemají k případu nebo pro jiný zájem význam;
- identifikovat přesně a jednoznačně všechny v úvahu připadající omamné látky a léčiva, v konečné fázi podle potřeby za současného použití plynové chromatografie a infračervené spektrofotometrie;
- zpracovávat vzorky jak v lékové formě, tak i ve formě pozměněné, ať již mechanicky, fyzikálně nebo biochemicky;
- odlehčit pracovní přetížené pracoviště plynové chromatografie a infračervené spektrofotometrie.

3. Výběr látek majících význam pro kriminalistické zkoumání

3.1. Omamné látky, drogy a léčiva, která v ČSSR přicházejí v úvahu ke zneužívání

V současné době je v celosvětovém měřítku zneužíváno velké množství preparátů syntetického, polosyntetického nebo přírodního charakteru. Z obrovské skupiny těchto látek, kterou není možné přesně určit a rozčlenit, přicházejí v úvahu v Evropě, a hlavně pak v ČSSR jen některé. Především jsou to látky vyráběné oficiálně československým farmaceutickým průmyslem nebo do ČSSR oficiálně dovážené ze zemí socialistického tábora nebo z kapitalistických zemí. Dále jsou to nepočtené případy domácí (pokoutní) přípravy některých těchto látek, z nichž nejčastěji, podle našeho zjištění, přichází v úvahu amfetamin. O něco větší frekvenci má individuální dovoz „v drobném“ ze zahraničí, především z kapitalistických států. Paleta tam vyráběných preparátů je obrovská a není možné o ní mít ucelený přehled. Nakonec jsou to případy zjištění

a nálezu klasických rostlinných drog, jako je hašiš, marihuana a opium, které se v ČSSR též vyskytují, ale hlavně přicházejí v úvahu pro tranzit přes naše území.

Látky ze skupiny léčiv, které byly vybrány a metodou tenkovrstvé chromatografie analyzovány, jsou uvedeny v dalších částech této zprávy. Úmyslně nebyly do práce pojaty barbituráty, které se tenkovrstvou chromatografií těžko navzájem odlišují a pro které je též na oddělení chemie KO VB vypracována vyhovující metoda na plynovém chromatografu. LSD nebyla pojata do této práce, protože jeho analytika vyžaduje poněkud odlišnou techniku práce.

Z omamných látek byly vybrány významné sloučeniny, které se běžně vyskytují ve zdravotnických zařízeních a u kterých je možné reálné zneužití. Neběžné omamné látky nebyly zpracovávány, a to jednak pro nereálnost jejich získání, ale i proto, že jejich dostatečně čistý vzorek nebyl k dispozici. Záporom je, že se nepodařilo získat vzorek heroinu, takže tato významná omamná látka nemohla být zpracována.

Konec citátu.

Miloš VANĚČEK, NPC, Doc. Dr. JUDr. Jan HEJDA,

Literatura:

1. DROGOVÁ ZÁVISLOST V PRAXI BEZPEČNOSTNÍCH ORGÁNŮ
MUDr. René GRUMLÍK, Kriminologický sborník č. 7/1968
2. PROBLEMATIKA ZNEUŽÍVÁNÍ METHAMPHETAMINU (PERVITINU)
PhMr. RnDr. Jarmila VEČERKOVÁ, CSc., Ústav pro toxikologii a soudní chemii FVL UK Praha, Kriminologický sborník č. 7/1986
3. IDENTIFIKACE NĚKTERÝCH PSYCHOFARMAK A OMAMNÝCH LÁTEK POMOCÍ CHROMATOGRAFIE NA TENKÉ VRSTVĚ
nadporučík ing. Jaroslav SUCHÁNEK, podporučík Dagmar MUSILOVÁ, Kriminologický ústav VB FS VB, Československá kriminalistika 3/1974
4. ROZBOR SITUACE NA ÚSEKU VLOUPÁNÍ DO LÉKÁREN A ZDRAVOTNICKÝCH ZAŘÍZENÍ NA ÚZEMÍ ČSSR V LETECH 1980 A 1981 A NÁVRHY NA ŘEŠENÍ. Materiál KÚ FS SPRÁVY VB

MLÁDEŽ A DROGY /NÁVYKOVÉ LÁTKY/

Ohlédnutí první.

Výnosem c. k. místodržitelství v království Českém ze dne 16. května 1908 byla schválena ČESKÁ ZEMSKÁ KOMISE PRO OCHRANU DÍTEK A PÉČI O MLÁDEŽ V KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM. Účelem komise soustavné organizování a provádění péče o mládež v království Českém. Třetí odbor této komise se jmenoval Odbor pro pozitivní péči České zemské komise pro ochranu dětí a péči o mládež. Do jeho kompetence spadala i všeobecná zdravotní péče, jejíž součástí byla i ochrana před alkoholismem, za kterou byl zodpovědný MUDr. Šimsa.

Prof. Dr. Břetislav Foustka napsal ve stati PÉČE O DÍTĚ, sociální postavení evropské mládeže a její ochrana mimo jiné:

Na jedné straně tedy pro celé zástupy mládeže nemají vlastní rodiče dostatek potravy. Na druhé straně však dostává se často dětem, čeho se jim dostat nemá – opojných nápojů lihových. Nejenže děti leckdy odnášejí nevinně následky nemírného pití rodičů a odpykávají za zlovyk předků škodami tělesnými a mravními, ale nerozumní nebo neuvědomělí rodiče připouštějí, aby děti také pily, ba sami je doma v rodině zaučují do života alkoholního nebo je vodí s sebou do hospod – snad z obavy se tomu později nenaučily.

V mnoha měšťanských rodinách mají děti své vlastní odměrky a sklenky a pijí při večeři ba i v poledne podobně jako velcí, jinde se jim dává zavdat od rodičů. V Čechách, rozumí se, děti pijí nejvíce pivo, zřídka víno. Zato v krajinách naší vlasti, kde chudé a neuvědomělé obyvatelstvo pije pálenku (a ve východních Čechách je dosud ještě hodně alkoholismu kořalečného) dostává se dětem také pálenky, jednak příležitostně jednak pravidelně.

Ve zprávě o I. českém sjezdu pro péči o mládež odrůstající, který se konal v Praze ve dnech 12. a 13. června 1909, předseda Svazu osvětového profesor Dr. Pastrnek uvádí:

Bylo by velmi snadné říct jak se dnes většina dospívajících hochů a děvčat pravidelně vychovává. S malým zvětšením a ne příliš přehnaně se však dá říct, že se nevychová vůbec. Kdo se tedy stará speciálně o mravní výchovu dorůstající mládeže? Téměř nikdo. Mládež nevyspělou svádějí mnozí, ale pomocnou ruku jim podá málokdo. Dospívající mládež svádějí nejen jejich vrstevníci nebo starší kamarádi, ale i různí dospělí nej-různějšími způsoby a prostředky na scesti. Stát na jedné straně čelí mravním poblouzněním a zkaženosti mládeže výchovnými prostředky v nejširším slova smyslu (školou, policií, soudy) a na druhé straně trpí, aby společenský mor v podobě alkoholu, kouření, prostituce a podobně mohly zachvacovat mládež již ve věku nevypěstlosti. Trpí celou řadu nešvarů pro finanční zisky a nevádí, když řady konzumentů zvyšujících zisky rozmnožuje i mládež dorůstající.

Na Moravě bylo šetřením okresních školních rad v roce 1912 zjištěno, že z 1 360 dětí, o kterých byly přesné záznamy, jen 14 (1,03%) nepilo vůbec lihové nápoje, zato opilých bylo již 378 dětí (27,7 %). Existuje tedy nejen alkoholismus dospělých, ale také alkoholismus u mládeže a dokonce i u dětí.

Boj proti alkoholismu byl na jednom z prvních míst i v nově vzniklé republice. S přihlédnutím ke škodám, které způsoboval chorobný alkoholismus jako jev sociálně patologický, zahrnulo ministerstvo zdravotnictví jeho potírání do svého programu a velice brzy učinilo legislativní opatření, aby mohl být zřízen stálý poradní výbor pro boj proti alkoholismu. Ten byl zřízen nařízením vlády republiky Československé ze dne 19. prosince 1919, č. 27 Sb. z. a n. z roku 1920.

Prvním vážnějším krokem směřujícím k omezení podávání alkoholických nápojů byl zákon č. 86, ze dne 17. února 1922, kterým se omezuje podávání alkoholních nápojů.

Podle § 1 tohoto zákona se podávání alkoholických nápojů všech druhů (pivo, víno, ovocné víno, kořalku, slivovici, rum atd.) dětem a osobám nepřekročivším 16 let, po případě 18 let (§ 3, odst. 1) (mladistvým), i když jsou v doprovodu dospělých, ve veřejných místnostech (hostincích, kavárnách, restauracích, výčepech, obchodech, automatech, bufetech a pod.), dále na výletních, poutích a pod. k požití na místě se zakazuje.

Podle § 3 odst. 1 se musely osoby, které v místnostech a místech uvedených v § 1 žádati k požívání pivo nebo víno, prokázat úředním potvrzením, že dovršily 16 let věku, osoby, které požadovaly jiných alkoholických nápojů, musely se prokázat úředním potvrzením, že dovršily 18 let věku. Každý, kdo nápoj (§1) podává, je povinen jeho podání odepřít, pokud má pochybnosti o věku osoby, které jej má podat.

Současně se však od dvacátých let objevilo nebezpečí podlounného šíření morfiové a kokainové zhouby. Dle došlých zpráv se údajně v naší republice, zejména v Praze, začala šířit nová nákaza, která způsobovala v zápětí těžké poruchy zdraví jak tělesné tak duševní, nákaza neméně zhoubná než alkoholismus. V mnoha státech již zapustila pevné kořeny – je to požívání narkotických přípravků, hlavně morfia a kokainu. Aby obyvatelstvo naše neuvázlo v lákavých sítích této moderní metly člověčenstva, aby se co nejdříve čelilo jejímu šíření, zavádí ministerstvo veřejného zdravotnictví nejpřísnější opatření ochranná. Nebezpečí je tak velké, že nutno co nejdůtklivěji před ním varovat a žádat veškeré obyvatelstvo, aby samo snahy úřadů všemožně podporovalo. Na tuto situaci reagovalo i ministerstvo školství výnosem ze dne 7. srpna 1924 o užívání narkotických jedů a jejich rozšiřování, který byl adresován vysokým školám. Jeho text si dovoluji v úplnosti citovat:

„Nebezpečí nezřízeného požívání narkotických prostředků, které zavlečeno do republiky Československé z Berlína tanečnicemi a cizozemskými studenty též mezi naše studentstvo, hrozí zničením celého mladého studentského dorostu a nesmí býti tudíž v zájmu budoucnosti našeho národa nikterak podceňováno. Mladí lidé, kteří se oddávají požívání narkotických prostředků, zničí nejen svou tělesnou konstrukci, ale stanou se nenormálními a nemohou nikdy po delším požívání jedů býti užitečnými členy lidské společnosti. Narkotické prostředky tyto, hlavně kokain, morfin a jiné jedy, vyráběny jsou v Německu továrně a rozšiřovány jsou obratně vedenou propagační činností mezi mladou generací a studentstvem za účelem zvýšení konsumu, výroby a výdělku těchto továren.

Je proto pochopitelné, že podlounný obchod narkotickými prostředky jest všude stíhán velmi přísně.

Z těchto důvodů žádá MŠO, aby veškeré posluchačstvo bylo vyhláškou důrazně varováno před užíváním narkotických jedů i před jejich rozšiřováním. Též jest upozorniti všechny zaměstnance vysoké školy, obzvláště zřízence, aby ihned podávali zprávu děkanství neb rektorátu v případě, že by postřehli u studentů aneb vůbec na akademické půdě, případně i jinde příznaky podlounného obchodu s narkotickými prostředky u studentstva. Rektorát resp. Děkanství nechť pak zakročí, neb s urychlením uvedomí policii“.

Varování bylo namístě, neboť v roce 1923 popisuje dr. Jaroslav Stuchlík, primář státního ústavu choromyslných v Košicích, v knize Ochrana proti duševním chorobám případ, kdy léčil studenta šesté třídy střední školy na kokainismus. Údajně nebyl jediný z této třídy.

Do roku 1938 byla mládež ohrožovaná především nadměrnou konzumací alkoholu.

Bezprostředně po skončení II. světové války byla u nás situace v abúzu nealkoholových drog téměř optimální. Zákony nařízené regulace fungovaly skoro stoprocentně. K jejich závažnějšímu porušování docházelo zcela ojediněle, většinou jen u pracovníků, kteří měli k drogám, používaným výhradně jako léky, profesionální přístup. Zneužívali je buď sami, nebo je, spíše z určité nedbalosti a jen naprosto výjimečně z vědomé ziskuchtivosti poskytovali ilegálně laickým toxikomanům.

Naše pracující ženy a zvláště přetížené matky se mohly toxikomanicky dopovat jen *malými* takzvanými komplexními analgetiky, zatímco otcové zůstali spíše věrní alkoholu. Výrobcem a distributorem nealkoholových drog se u nás stalo zcela zákonitě státní zdravotnictví. Komplexní analgetika také superlegalizovalo kuriózním názvem *analgetika široké spotřeby* a vrhlo je masově na jinak dost nedostatkový volný trh. Státní farmaceutický průmysl a distribuce se pak snažily učinit toto podivné spotřební zboží co nejdostupnější, nejlevnější a v co nejširším sortimentu. Protesty lékařů ministerstvo dlouho odmítalo a brzdilo s odůvodněním čistě jen ekonomickým. Vyšlo vstříc jen v tom, že na analgetický volný trh přidalo nový preparát, méně orgánově toxický, ale o to drogově nebezpečnější, protože jako „vylepšení“ obsahoval opiový alkaloid kodein. Byl nazván ALNAGON, předpokládalo se, že nějak sníží konzumaci dosavadních analgetik, která však stoupala, ovšem Alnagon brzy předstihl i ty nejpobulárnější z nich, o jejichž potencionální škodlivosti také nikdo současně naši veřejnost nijak soustavněji neinformoval.

Na naši drogovou scénu však mezitím už také vstoupily dorůstající děti algenových maminek a ve své vynalézavosti a touze po vyšším životním standartu brzy objevily, že Alnagon, snadno injekčně upravitelný, může být nejvhodnějším zdrojem čistého morfinu pro lidský organizmus. Takto jsme – poměrně dlouho nic netušíce – prolomili hranici směrem ke skutečně *velkým* drogám.

V polovině roku 1970 bylo v pražské psychiatrické léčebně vybudováno dorostové oddělení. Do něj byli odesíláni pacienti vyžadující akutně psychiatrickou hospitalizaci pro závažné selhání v osobním, školním či společenském životě. Nejčastějšími diagnózami byly přechodné situační poruchy, adaptační reakce, depresivní stavy, poruchy osobnosti, ale i akutní psychotické stavy. Překvapujícím zjištěním ale bylo, že již v roce 1971 exacerbace psychické poruchy vyžadující emergentní zásah byla u 23 % pacientů ve spojitosti se zneužíváním návykových látek. Většinou šlo o skrytý abúzus nerozpoznaný rodinou, školou, pracovištěm, ale ani lékaři. Byl rozpoznán pouze u jedné devítiny adolescentních pacientů, přestože trval před odesláním nejen týdny, ale i měsíce.

V ČSSR byly údaje o výskytu zneužívání návykových látek mládeží v té době neúplné. Byl jasné že tato

problematika existuje a má narůstající tendenci. Podle zkušenosti byly u nás nejčastější startující drogou, po které děti a mladiství poprvé sáhli (mimo alkoholu a cigaret), analgetika a v posledních letech i dětem dostupné prchavé látky, zejména trichloretylén a tetrachloretylén. V poslední době přibyly látky morfinového a amfetaminového typu, konkrétně kodein a pervitin. Tyto látky si nejen mládež, ale i děti dovedly připravit z léků, které jsou dostupné bez lékařských předpisů a často se nacházely i v domácích lékárníčkách. Tento výčet zneužívaných látek však nebyl úplný. Děti a mládež experimentovaly i s různými extrakty z rostlin či hub.

Studie MLÁDEŽ OHROŽENÁ TOXIKOMANIÍ přinesla mimo jiné následující zjištění:

Soubor pacientů zařazených do studie zahrnoval:

	Osoby	%
– ojedinělé zkušenosti s návykovými látkami	59	5,8
– příležitostné užívání návykových látek	438	43,4
– pravidelné užívání návykových látek	324	32,0
– závislost na návykových látkách	190	18,8
Celkem	1011	100

Věk při objevení příznaků	Stupeň zjištěné závislosti			
	Ojedinělé	Příležitostné	Pravidelné	Se závislostí
Do 6 let	4	28	17	13
6 – 12 let	9	74	66	35
12 – 15 let	14	118	106	64
15 a více let	23	185	112	70

Startující látka	Stupeň zjištěné závislosti				
	Ojedinělé	Příležitostné	Pravidelné	Se závislostí	Celkem
Analgetika	27	227	156	76	486
Anxiolytika	6	46	38	21	111
Antidepresiva	0	7	8	7	22
Neuroleptika	1	7	2	1	11
Psychostimulancia	5	42	36	24	107
Antiparkinsonika	4	16	12	4	36
Prchavé látky	5	52	54	50	161
Opiáty	1	7	2	1	11

Změny ve startujících látkách		
Druh	1971 – 1975	1976 – 1980
Analgetika	330	156
Anxiolytika	46	65
Psychostimulancia	74	33
Prchavé látky	42	119
Kombinované léky	4	62
Jiné	48	42

Koncem sedmdesátých a začátkem osmdesátých let přišlo třetí období, kdy se nejoblíbenějšími staly drogy morfinového a amfetaminového typu, a to více než 30 % abusorů. Nejoblíbenější zůstal velmi snadno dostupný alnagon. Získal se bez lékařského předpisu a i absolvent zvláštní školy dokáže z něj jednoduchou filtrací získat disulfát kodeinu, jehož část se demetyluje na morfin při intravenózní aplikaci. Absolvent stejné školy dokáže podle obratně rozšířeného návodu, i když složitější cestou vyrobit, nejčastěji ze Solutanu, pervitin, který navozuje agresivní chování s celou řadou pro společnost nebezpečných důsledků.

POZNATKY Z VÝZKUMU POSTOJŮ MLÁDEŽE K NEALKOHOLOVÉ TOXIKOMANII.

Výzkum byl proveden v letech 1986 a 1987 na gymnáziích, středních odborných školách a odborných učilištích ve VČ kraji. Proto závěry a výsledky se týkají především tohoto kraje, ačkoliv lze očekávat, že k podobným výsledkům bychom dospěli i v jiných oblastech naší republiky s určitou regionální odlišností. Proto výsledky jsou poučné pro lektory a pedagogy ze všech oblastí.

Respondentům bylo 17–18 let. Celkový počet respondentů byl 1 329 690 respondentů bylo chlapců a 639 dívek.

Na základě šetření můžeme konstatovat, že osobní zkušenosti se zneužíváním drogy mělo 3,39 % respondentů, 7,16 % respondentů by chtělo zkusit nějakou drogu nebo fetovat. Většina těch, kteří drogu okusili a těch, kteří by chtěli zkusit, uvádějí příjemné pocity nebo kombinaci příjemných a nepříjemných pocitů. Zároveň můžeme soudit, že prvotní informace o příjemnosti většina respondentů získala z televize nebo od svých kamarádů. Závislost je průkazná.

Významná část respondentů uvádí, že zná člověka, o kterém se říká, že je toxikoman, ale současně většina respondentů nebude zřejmě nikoho o této skutečnosti informovat. Nejvyšší stupeň nedůvěry mají respondenti vůči škole a učitelům.

V postojích k motivům respondenti vyjadřovali nejčastěji motiv zvědavosti, potřeby novosti, dobrodružství, nudy a začlenění do party. S tím souvisí nedostatečná náplň volného času.

Prokazatelně platí závislost mezi kuřáctvím, alkoholismem, nevhodným využíváním volného času a tendencí ke zneužívání drog. Obdobná závislost platí při negativním vlivu nezralých otců. Varující jsou postoje i k léčivům, která značná část mládeže aplikuje při bolestech hlavy a různých náročných psychických stavech.

Mimo záměry šetření jsme zjistili, že více jak 90 % respondentů mělo do svých 18 let zkušenosti se zneužíváním alkoholu a téměř polovina jsou pravidelní nebo příležitostní kuřáci.

Jiným varujícím údajem jsou časté prožitky nudy ve volném čase, které souvisí s potřebou prožít něco dobrodružného a nebezpečného. Vysoká část mládeže dává přednost ve využívání volného času pobytu v restauraci nebo na diskotéce s možností pít alkohol.

Zarážející je zjištění o stále klesajícím výchovném vlivu školy, zvláště v oblasti mravní výchovy a klesající prestiži učitele.

V roce 1996 provedl terénní sběr při výzkumu MLÁDEŽ DROGY MÉDIA doc. PhDr. Petr Sak, CSc. Závěry výzkumu byly publikovány v knize PROMĚNY ČESKÉ MLÁDEŽE, vydané v roce 2000.

Průměrný věk nabídky drogy

U normální populace byl ve věkové skupině 25 – 26 let věk první nabídky více než 20 let, **u věkové skupiny 15 – 16 let to je pouze 13 a půl roku.**

U normální populace se nabídka přesunula ze středních škol a ze skupiny studentů a učňů do základních škol do skupiny dětí. Na počátku roku 1996 byl průměrný věk nabídky u skupiny 15 – 16 let třináct a půl roku, v současnosti se věk posunul mezi 13. a 12. rok.

Čím nižší věk jedince, v němž je mu nabídnuta droga, tím větší pravděpodobnost, že se droga pro něho stane problémem. Věk první nabídky se snižuje posledních deset let, není to tedy jen důsledek změn spojených s polistopadovými společenskými změnami, avšak tyto změny jsou pro fenomén drog v naší společnosti dominantní.

Věk první nabídky u konkrétní drogy – marihuany. Jedná se o nejrozšířenější drogu, vůči níž je společnost, ale i odborníci podílející se na léčení narkomanů nejtolerantnější. V určitých skupinách a vrstvách je tato droga akceptována a stala se součástí životního stylu.

Ke zlomu v nabídce marihuany došlo v roce 1992. Za uvedenými čísly je možné si představit vztah české dětské populace jako cílové oběti a narkomafie jako subjektu „sociálního inženýrství“, manipulujícího se zdravotní, vzdělanostní, sociální a psychickou kvalitou české populace. Tyto procesy probíhají při mediální diskusi o tom, že jedinec má právo svobodně se rozhodnout, zda bude brát drogy i v případě, že ho drogy dovedou až ke smrti. Toto právo je podle nositelů uvedených názorů výrazem demokracie a svobody. Zcela se ignoruje fakt, že i právní řád zná nekompetentnost a nezralost jedince do určitého věku. V naší společnosti není

jedinec do 18 let dostatečně kompetentní k tomu, aby z několika volebních lístků vybral jeden a vhodil ho do volební urny, ale ve 12 letech je kompetentní k tomu, aby se rozhodl, zda chce brát drogy, s případným rizikem totálního rozpadu osobnosti a smrti.

Věk prvního užití drogy

Po informaci o věku první nabídky následuje informace o logicky následném kroku. Na nabídku může jedinec reagovat dvěma způsoby. Drogu může odmítnout či přijmout a aplikovat.

Podíl jedinců, kteří zkusili drogu, se ve věkových skupinách normální populace pohybuje od 16 % ve skupině nad 30 let **do 18 % ve věkové skupině 15 – 16 let**. V následných čtyřech populačních ročnících (17 – 20 let) již drogu nějakým způsobem **konzumovalo či konzumuje 43 % respondentů**. Ve všech těchto skupinách se od 15 let bude podíl mladých lidí se zkušeností s drogou dále zvyšovat, protože s drogou se dostávají do kontaktu další a další jedinci uvedených skupin v souvislosti s tím, jak se drogový trh zdokonaluje a jak se mladí lidé postupně dostávají do prostředí diskoték, rockových klubů a dalších míst nasycených a přesycených drogami. Údaje jsou ze začátku roku 1996, v dalších letech se podíl mladých lidí se zkušeností s drogou nepochybně zvýšil.

Drogy se stávají průsečíkem řady společenských problémů a především života mladé generace. V současnosti se nacházíme na křižovatce, z níž vede cesta ke kriminalitě, jejíž příčinou jsou drogy. Kriminalita spojená s drogami bude nejčastějším druhem trestné činnosti. Jedná se o trestnou činnost spojenou s výrobou, šířením a distribucí drog, ale především o trestnou činnost samotných narkomanů, kteří často potřebují na denní dávku i několikatisícové finanční částky. Drogy jsou problémem biologické reprodukce. Již dnes se rodí děti s abstinenčním syndromem. Narkomanská generace rodičů rodí generaci dětí nižší biologické kvality, zatíženou vinou svých rodičů. Zdravotnictví, kterému hrozí finanční kolaps, jsou odčerpávány kapacity a prostředky na léčbu narkomanů, kteří údajně měli právo na svobodné rozhodování o svém těle.

Narkomani do budoucna představují i bezpečnostní ohrožení. Při současné liberalizaci vlastnictví střelných zbraní lze očekávat zkratovitě akce narkomanů. Nebezpečí podobného druhu představují vojáci a policisté závislí na drogách. Ekonomický problém představuje vyřazení části nejproduktivnější generace z ekonomické aktivity a jejich parazitování na společnosti. Drogy se přidávají také k dalším faktorům snižujícím vzdělanostní potenciál české společnosti. Již dnes výrazná část mladé generace konzumuje drogy ve věku nejintenzivnější přípravy na povolání a vzdělávání.

V neposlední řadě drogy představují ekonomický a následně systémově politický a společenský problém. Činnost narkomafie souběžně s ekonomickou aktivitou produkuje struktury a instituty, které jsou nejdříve na okraji či relativně mimo společnost, ale postupně se integrují do společnosti, mění její strukturu a ovlivňují její politický systém. Jsou výrazné signály, že k této situaci u nás již došlo. Politik závislý na drogách či na příjmech z prodeje drog dříve či později začne být nástrojem narkomafie. Vliv narkomafie lze hledat i v masmédiích.

Jak je vidět, drogy jsou kruciólní problém naší společnosti s přesahy do většiny sfér života společnosti a zaslouží si proto mimořádnou pozornost, zvláště ve spojení s mladou generací, která je do značné míry stoupencem liberalizace čehokoli, tedy i drog, aniž by reflektovala celý komplex příčin a důsledků tohoto problému.

Miloš VANĚČEK, NPC, Doc. Dr. JUDr. Jan HEJDA

Literatura:

1. Zpráva o I. Českém sjezdu pro péči o mládež dorůstající; v Praze 1909, nákladem Svazu osvětového tiskem Dra. Ed. Grégra a syna.
2. Foustka Břetislav: Péče o dítě, sociální postavení evropské mládeže a její ochrana. Praha, nakladatelství Josef R. Vilímeck, rok neuveden.
3. Stuchlík Jaroslav: Ochrana proti duševním chorobám. Vydavatelství Knihovny Názorů v Uhlířských Janovicích, tiskem Středočeské lidové knihtiskárny v Kolíně 1923.
4. Vojtík V., Břicháček V.: Mládež ohrožená toxikomanii, Výzkumný ústav psychiatrický Praha 8, Bohnice, edice zprávy, svazek č. 80/1987.
5. Sak P., CSc. Proměny české mládeže, Praha 2000.

MALÍ DETEKTIVOVÉ V AKCI

Dne 3. dubna 2008 v Lišově u Českých Budějovic, v odpoledních hodinách využil neznámý pachatel toho, že majitelka osobního auta nechala na sedačce kabelku, rozbil okénko u bočních dveří a kabelku jí odcizil. Po pachateli policie zatím marně pátrá.

Tuto zprávu mohla obsahovat svodka událostí za den 3.4. 2008. Díky malým detektivům, absolventům Malé policejní akademie tomu však bylo jinak. Dejme slovo samotným „detektivům v akci“. Hovoří Dominika Vojčová z 8. B.

„3. dubna 2008 jsme se odpoledne vraceli ze školy domů. Když jsme vyšli před školu, tak jsme uslyšeli řinčení a sypaní rozbitého skla. Před mateřskou školou, která sousedí s naší školou, jsme viděli neznámého muže v černém oblečení, jak sahá okénkem do zaparkovaného auta. Něco z auta vzal a odcházel pryč. Z hodin Malé policejní akademie jsme věděli, že proti pachateli trestné činnosti bychom jako děti zakročovat neměly. Náš „tým“ se rozdělil na dvě skupiny. Lenka s Mírou z povzdálí sledovali pachatele, já s Filipem a Vaškem jsme se vrátili ke škole, abychom požádali o pomoc paní učitelku.

Lenka s Mírou tak viděli, jak si pachatel u panelových domů mezi stromy svlékl černou mikinu, zabalil do ní odcizenou kabelku a vracel se zpátky ke školce. Jak se ukázalo, měl tam zaparkované svoje osobní auto. Nasedl do něj a odjel pryč. Zapamatovali jsme si poznávací značku auta, kterým pachatel odjel. To již přicházela naše paní učitelka. Všechno jsme jí řekli a ona zavolala policii. Byli jsme velmi překvapeni, že pachateli vůbec nevadilo, že okolo něj chodí tolik dětí ze školy.“

Díky statečnému a rozvážnému chování Lenky, Dominiky, Mirka, Vaška a Filipa tak policie ČR si mohla pro pachatele dojet a odcizenou kabelku vrátit poškozené.

Tento případ je jeden z prvních hmatatelných důkazů, že „studium“ Malé policejní akademie nese svoje ovoce. Hodiny zaměřené na právní výchovu, které vedla Alena Toningrová z PIS OŘP České Budějovice, padly na úrodnou půdu u Lenky Trousilové, Dominiky Vojčové, Miroslava Brůžka, Václava Brůžka a Filipa Vondry.

Je škoda, že na závěr musím uvést povzdechnutí metodika prevence ze ZŠ v Lišově, Mgr. Jiřiny Jiráčkové: „Kdy se už konečně pochopí, že prevence je lepší než represe.“

Miloš VANĚČEK, NPC

KNIHOVNIČKA

Pomocníci při výchově ke zdraví ve škole i doma

Důvěrně a otevřeně o sexualitě Josef Donát, Nora Donátová

Autoři velice vkusně a citlivě shromáždili potřebné informace z oblasti sexuální výchovy, se kterými by měl být každý dospívající seznámen. Jen informovaný člověk se může vyhýbat riziku, chovat se preventivně a svobodně se rozhodovat, jak si má v sexuální oblasti počínat. Publikaci bychom mohli nazvat **učebnicí sexuální výchovy**, která by dětem i dospívajícím měla pomoci najít správnou cestu k přirozené sexualitě a odpovědnému rodičovství. Druhé, aktualizované vydání. **109 Kč**

Zdravý životní styl Eva Marádová

Dvoudílná řada učebnic rodinné výchovy má vést žáky ke zdravému životnímu stylu, k odpovědnému partnerství i rodičovství a pomáhat jim projít snadněji dospíváním. První díl je určen pro 6. a 7. ročník ZŠ, druhý díl pro 8. a 9. ročník ZŠ. **99 Kč - I. díl; 99 Kč - II. díl**

Zdravý životní styl – Výchova ke zdraví pro 6. a 9. ročník ZŠ Eva Marádová

Pracovní sešit poskytuje konkrétní náměty pro rodinnou výchovu, která vyžaduje netradiční metody a formy výuky. Učitelé v něm naleznou inspiraci pro zefektivnění výchovy ke zdravému životnímu stylu. **65 Kč – pracovní sešit; 45 Kč – autorská řešení**

Metodická příručka – Výchova ke zdraví a ŠVP Eva Marádová

Příručka reaguje na změny související s kurikulární reformou. Pomáhá učitelům orientovat se v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání a usnadňuje jim splnění úkolů, které souvisejí s tvorbou školních vzdělávacích programů. Vychází z cílů a obsahu vzdělávací oblasti Člověk a zdraví, předkládá náměty pro zpracování charakteristiky vyučovacího předmětu Výchova ke zdraví pro jednotlivé ročníky 2. stupně ZŠ. V návrhu osnov konkretizuje klíčové kompetence a uvádí možnosti propojení s průřezovými tématy. Obsahem jsou i příklady zpracování vzdělávacího obsahu výchova ke zdraví do osnov samostatného vyučovacího předmětu a návrhy na možnou integraci s jinými obsahy. **89 Kč**

Junky & smrt Jiřina Drnovcová

Kniha přináší autentický příběh dvacetiletého Radka, který z pouhé zvědavosti teenagera začal experimentovat s drogami a postupně se propadl do těžké závislosti, z níž už nedokázal vyběhnout, i když se o to několikrát pokusil. Upozorňuje na vysoké riziko smrti, která číhá v každé sebemenší dávce drogy, i na proměnu celé osobnosti závislého člověka. Publikace je sestavena z úryvků Radkova osobního deníku, jeho básní a dopisů. Lze ji využít při výuce i při besedách zaměřených na protidrogovou tematiku na 2. stupni ZŠ i na SS. **135 Kč**

Ochrana člověka za mimořádných událostí**Sebeobrana a vzájemná pomoc** Viola Horská, Eva Marádová, Dušan Slávik

Učebnice poskytuje informace k získání znalostí a dovedností potřebných při ochraně člověka v případě mimořádných událostí a je určena do hodin občanské a rodinné výchovy. Má schvalovací doložku MŠMT. **59 Kč**

Ochrana člověka za mimořádných událostí – Havárie s únikem nebezpečných látek**Radiační havárie** Pavel Beneš, Václav Pumpr, Iason Urban, Tomáš Čapoun

Učebnice poskytuje vhodné informace k získání znalostí a dovedností potřebných při ochraně člověka v případě mimořádných událostí vyvolaných haváriemi s únikem nebezpečných látek či haváriemi radiačními. Kládou si za cíl splnit pokyn MŠMT ČR k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných situací do vzdělávacích programů. Tento text je určen do hodin chemie a fyziky na základních školách. Učebnice má schvalovací doložku MŠMT. **55 Kč**

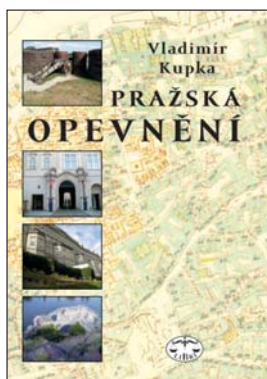
Ochrana člověka za mimořádných událostí**Živelní pohromy** Josef Herink, Václav Balek

Učebnice poskytuje informace k získání znalostí a dovedností potřebných při ochraně člověka v případě mimořádných událostí s cílem splnit pokyn MŠMT k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných situací do vzdělávacích programů. Dozvíte se z ní, co to jsou živelní pohromy, jak vznikají a co má člověk při jednotlivých živelních pohromách udělat pro záchranu života a zdraví. Text je určen do hodin zeměpisu a přírodopisu na ZŠ. Má schvalovací doložku MŠMT. **59 Kč**

Environmentální výchova v příbězích Svatava Janoušková, Petr Kukal

Kniha přináší sedmáct otevřených příběhů, jejichž zápletky souvisejí s tématy environmentální výchovy. Každý z příběhů je zakončen otázkou, již mají žáci s využitím svých znalostí z oblasti přírody a její ochrany zodpovědět, a zápletku tak vyřešit. Aktéry jednotlivých příběhů jsou osmáci Robin a Katka, hrdinové ve věku předpokládané cílové skupiny. Ti jednak zaručují soudržnost knihy jako celku, jednak ji svými jazykovými a stylistickými prostředky i celkovým obrazem chování žákům zpřístupňují. V případech, kdy žáci váhají nad tím, jakým směrem by se měly jejich úvahy ubírat, mohou využít oddílů Nápořevy. Pokud ani potom řešení neodhalí, najdou je ve stejnojmenném oddíle Řešení. Ta ovšem nepřinášejí jen izolované odpovědi na otázky za příběhy, ale také řadu doplňujících informací, a naznačují tak širší kontext řešené problematiky. Pro doplnění výuky jsou vždy za kategorií Řešení ještě zařazeny otázky, které environmentální problematiku dále rozšiřují. **89 Kč**

Nejsou tu zdaleka všichni, jen ti, s nimiž se střetl především vojensky, a dále ti, kteří s korunou na hlavě ovlivňovali vojensky a politicky Napoleonův osud. Kniha je členěna do období podle toho, jak se vyvíjela kariéra velkého Korsičana a s jakými osobnostmi se dostal v těchto letech do konfrontace. S některými z nich se Napoleon setkal v průběhu doby vícekrát a jejich medailony jsou proto zařazeny do období, ve kterém se Napoleonův protivník projevil nejvýrazněji. / 1. vyd., brož., 360 stran, na 100 obr., 390 Kč, ISBN 978-80-7277-349-7

Pražská opevnění, V. Kupka / Publikace zachycuje vývoj opevňování Prahy od jeho počátků (ještě před vlastním založením města), spočívajících v existenci řady hradišť přes vznik obou pražských hradů a následný vznik jednotlivých pražských měst. Na vývoj středověké fortifikace navazuje i novověká pevnostní výstavba, která v 17. a 18. století Prahu změnila v největší bastionovou pevnost na našem území. Text zachycuje i další osudy pražských opevnění až do jejich postupné likvidace a uvádí i současný stav pozůstatků. V publikaci nejsou opomenuty ani bojové události, které se pražských opevnění týkaly, text provází řada příloh (mj. velitelé Prahy) a na 600 poznámek. / 1. vyd., váz., 480 stran, na 300 obr., 8 stran bar. přílohy, 490 Kč, ISBN 978-80-7277-126-4

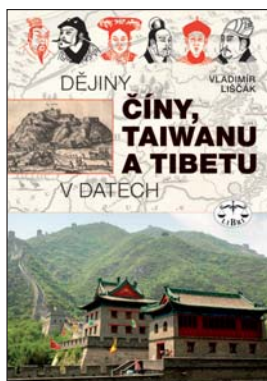
Podkarpatská Rus – osobnosti její historie, vědy a kultury, I. Pop / Slovník seznamuje s nejvýznamnějšími osobnostmi, které se zapsaly (ať již jakkoliv) do dějin rusínského národa, a to včetně Čechů. Autor se po více než půl století falšování, zamlčování a zkreslování dějin Podkarpatské Rusi snaží podat co nejvíce informací o životě a díle těchto osob a připomenout i osudy těch, které neprávem upadly do zapomnění. Staletí spojoval Rusíny a Čechy společný osud středoevropských národů Habsburské monarchie a poté v letech 1919–1945 sdíleli společný stát – Československo. / 1. vyd., brož., 312 stran, na 150 portrétů, 390 Kč, ISBN 978-80-7277-370-1

Biografický slovník českých zemí, 9. sešit, P. Vošahlíková a kol. / Devátý svazek zahrne kompletní písmeno C a opět se v něm setkáme s biografickými hesly nejen politiků, ale také dalších veřejných činitelů, vědců z nejrůznějších oborů, ale i spisovatelů a publicistů, výtvarných umělců, architektů, průmyslníků, podnikatelů a mnoha dalších profesí. Sestavil ho široký kolektiv pod vedením Biografického oddělení Historického ústavu Akademie věd ČR. / 1. vyd., brož., velký formát, 156 stran, 200 Kč, ISBN 978-80-7277-366-4

Dějiny Slovenska v datech, kolektiv / Chronologicky pojaté dějiny Slovenska od pravěkého osídlení přes příchod slovanských kmenů, Sámovu říši a první státní útvary (Nitranské knížectví, Velkomoravská říše). Tisíciletá historie v rámci Uherského království a Habsburské monarchie, dějiny Slovenska v rámci první republiky, válečného Slovenského státu a lidově demokratického a komunistického Československa, přehled dějin po roce 1989. Tabulky představitelů státu i církve, zeměpisný a jmenný rejstřík-slovníček, portréty, veduty, dobové pohlednice, mince, ukázky architektury, krojů, loga atd. / 1. vyd., váz., 888 stran, přes 500 názorných ilustrací, 650 Kč, ISBN 978-80-7277-187-5

Naše měna a peníze v zajetí politiky 1938–1947, V. Němečková / Kniha se zabývá vlivem příprav a průběhu 2. světové války na naše hospodářství, a zejména na čs. měnu. Na pozadí politického boje se v knize odvíjí příběh obnovy čs. měny po 2. světové válce, která musela být reformována, aby hospodářské škody nenarůstaly. Proto v listopadu roku 1945 proběhla měnová reforma, která obnovila čs. korunu a přes politické obstrukce KSČ byla ve své podstatě úspěšná. / 1. vyd., brož., 168 stran, 16 s. barevné přílohy, 260 Kč, ISBN 978-80-7277-362-6

Vyhnání – jeho obraz v české a německé literatuře a ve vzpomínkách, M. Peroutková / Kniha je komparativní studii zabývající se vyhnáním a odsunem Němců z Československa v německé a české beletrii (Jörg Bernig, Josef Mühlberger, respektive Václav Řezáč, Jaroslav Durych, Pavel Kohout, Karel Ptáček), ale i v orální historii. V širším společenském kontextu zkoumá studie utváření české kolektivní paměti o poválečných událostech v Československu týkajících se německy mluvících obyvatel. / 1. vyd., brož., 208 stran, 240 Kč, ISBN 978-80-7277-363-3

Dějiny Číny, Taiwanu a Tibetu v datech, V. Liščák / Chronologicky podané dějiny nejstaršího nepřetržitě existujícího a zároveň nejlidnatějšího státu světa (se shrnujícími úvody k jednotlivým historickým obdobím) z pera našeho předního sinologa (pro Libri napsal mj. Čínu a Taiwan v edici Stručná historie států a unikátní příručku Státy a území světa) nezachycují jen politický vývoj a významné události od pravěku po současnost (a to včetně Taiwanu, Tibetu, Hongkongu, Macaa a Sinfangu), ale také hospodářské, technické i kulturní dějiny této ojedinělé civilizace. Text doprovází velká řada názorných ilustrací a uzavírají ho přílohy (písmo, kalendář a chronologické tabulky: dynastie, vládcí starověku a císaři a vládcí Číny a Taiwanu od počátku 20. století). / 1. vyd., váz., 784 stran, 16 stran barevné přílohy, na 500 ilustrací, 790 Kč, ISBN 978-80-7277-364-0

VŠECHNY UVEDENÉ TITULY A SPOUSTU DALŠÍCH MŮŽETE OBJEDNAT NA:

LIBRI, Na Hutmance 7, 158 00 Praha 5, tel.: 251 613 113, 251 612 302,

mobil 603 552 215, e-mail: libri@libri.cz, WWW.LIBRI.CZ

Distribuce: e-mail: distribuce@libri.cz, www.distribuce.libri.cz

Objednací lístek

..... ks

Název.....

Adresa

..... podpis

Objednávky zasílejte na adresu: FORTUNA, Ostrovní 30, 110 00 Praha 1

CTI OTCE I MATKU SVOU.... – DOMAŽLICE 1930

Následujícím druhým příběhem pokračuje volný seriál „jedovatých“ vražd, které vyšetřovali četníci a soudci v době tzv. 1. republiky.

Dne 19. listopadu 1930 se u Krajského soudu v Plzni, jako soudu porotního, konalo hlavní líčení proti obžalované Marii Kačerovské. Soudu předsedal pan vrchní soudní rada Elleder, soudci byli pan vrchní soudní rada Čejka a soudní rada Tetzeli. Veřejnou žalobu zastupoval státní zástupce Bauer a obhajobu vedl plzeňský advokát dr. Vladimír Mandl. Na lavici porotců sedělo třicet občanů, mezi nimi mlynář, krejčí nebo třeba rolník či manželka cukráře, kteří měli svými hlasy posoudit míru zavinění obžalované. Marie Kačerovská byla obviněna ze zločinu nejtěžšího – vraždy, které se měla dopustit na svých rodičích.

Ale vraťme se na začátek příběhu.

Marie Kačerovská žila se svým manželem Václavem v domě č. p. 191 v Domažlicích. Domek patřil rodičům Kačerovské, Václavu a Anně Luskovým, se kterými zde bydlel také jejich po úrazu částečně ochrnutý a práce neschopný syn Ludvík, bratr Kačerovské. Luskovi bydleli v mezipatře, Kačerovští s devítiletým synkem Václavem v prvním poschodí. Manžel Marie Václav byl zaměstnán jako průvodčí vlaků státních drah a jeho výdělky byly poměrně velké. Manželce každý měsíc odevzdával velkou část své výplaty, vždy to dělalo tak 1150,- Kč. Kačerovské to ovšem nestačilo a bez vědomí svého manžela i svých rodičů si různě půjčovala finanční částky, až v polovině roku 1930 dosáhly její dluhy výše 4000,- Kč. Po častých upomínkách k zaplacení dluhu, na který Kačerovská neměla, začala přemýšlet, jak si opatřit finance na zaplacení dluhu, a možná i něco navíc. Žena si začala všimnat úspor svých starých rodičů. Otcí bylo 89 let, matka byla o deset let mladší. Jejich hlavním jměním byl domek č. p. 191, který staří manželé spoluvlastnili a současně se určili vzájemnými dědici a svým třem dětem určili povinný díl. Dalším majetkem byla spořitelni knížka s naspořenou částkou deset tisíc korun. Tuto knížku nechali staří manželé přepsat na svého syna Ludvíka. Mimo to od nich ještě dostal louku a pole. Kačerovská si také všimla, že její dvě sestry, kdy starší už nežila, dostali při své svatbě věnem mimo 1000,- Kč, které dostala také, dalších 5000,- Kč, které ona nedostala. Rodiče jí slibovali dům, ale musela o ně vzorně pečovat. Rodiče se i přes svůj věk těšili dobrému zdraví a tak vidina získání finanční hotovosti nebo domu byla v nedohlednu. Kačerovská potřebovala peníze ihned a navíc v ní rostla i zášť vůči rodičům. Důvodem byla nespravedlnost, které se proti ní dopustili. Nejdříve zkusila za svými rodiči jít a požádat je o půjčení větší peněžní částky, ale to rodiče velice tvrdě odmítli.

V hlavě Kačerovské se začal rodit plán, jak získat peníze ihned a k tomu i dědictví po svých rodičích. Ti museli zemřít. Svůj čin naplánovala na svátek patrona českých zemí, svatého Václava, tedy na 28. září.

Kačerovská věděla, že rodiče mají ve skříni, od níž měl klíče bratr Ludvík, uložen od roku 1911 jed, bílý prášek, který jako malá roznášela s matkou po poli. Asi čtrnáct dní před svým činem se lstí jedu zmocnila a uschovala jej ve svém bytě pod skříní. Důvodem, proč měl být čin vykonán na sv. Václava, byl fakt, že slavil svátek její otec, manžel i malý syn. Kačerovská věděla, že se bude k obědu chystat něco lepšího, a věděla, že její rodiče vždy po konzumaci většího množství masa trpí průjmami a bolestmi břicha. Věděla, že průjem, zvracení i bolení břicha jsou známkami požití jedu, který chtěla svým nejbližším podat. Myslela si, že otrava tak zůstane neodhalena, nebo nebude tolik nápadná. K slavnostnímu obědu připravila Kačerovská pro své nejbližší husu. K večeři chystala jako obvykle kávu, kterou připravovala z mléka, které kupovala od svého švagra Josefa Kačerovského, který měl krámk s prodejem mléka. Mléko přinesla brzy po obědě od švagra, který v tu dobu byl i s rodinou na poli. Aby odvrátila pozornost od sebe, vzala sebou do pytlíku něco jedu a nasypala jej do nádoby s mlékem, kterou u švagra našla. Většina lidí si mléko kupovala dopoledne a tak se u švagra nacházela jen jedna konev. Později obviněná vypověděla, že kdyby jich tam bylo více, otrávil by více mléka. Doma rozdělila mléko do dvou nádob a do každé nasypala dvě lžičky jedu. K šesté hodině večerní připravila kávu k večeři. Kávu nepil pouze manžel Kačerovské, který vždy večeřel něco jiného. Aby obviněná neotrávil sebe a své dítě, vrátila své hrnky zpět, než se napili a nalila do čistých hrnků čaj, který zbyl od oběda. Nejméně kávu vypil bratr Ludvík, kterému se po několika douškách udělalo nevoľno, rozbolela jej hlava, začal se motat a zvracet. Daleko větší množství vypili staří rodiče.

Kolem desáté večerní se všem udělalo špatně, dostavila se velká bolest hlavy, zvracení a průjmami. Kačerovská chtěla zavolat lékaře, ale otec ji odbyl, ať to nechá na ráno. Když po chvíli začínala matka sténat ve smrtelné křeči, odbyla jí dcera slovy: „Mlč, ať to nikdo neslyší!“. Po desáté hodině, když již byla matka mrtvá a otec se nacházel v posledním tažení, vyběhla Kačerovská z bytu a křikem: „Honem, honem, u nás je velké zle!“

zburcovala sousedy. Několik se jich k Luskovým dostavilo a když viděli tu zkázu, ihned zavolali místního lékaře dr. Berku. Ten mohl jen konstatovat smrt Luskové a očekával smrt jejího manžela. Jedinému, kterému mohl pomoci, byl Ludvík, pro kterého běžel shánět vůz pro okamžitý odvoz do nemocnice. Dle svědků se Kačerovská chovala po celou dobu chladně, bez zájmu a začala plakat, až když se dozvěděla, že bratr musí do nemocnice. To jí však nebránilo v tom, aby po jeho odchodu zmocnila se jeho vkladní knížky a zlatých hodinek, které měl uloženy v nočním stolku.

U zemřelých rodičů Luskových byla provedena pitva a zkoumání vnitřností. Pitvou byla konstatována smrt prudkou otravou kysličníkem arsenitým, která měla za následek ochrnutí srdce. Dávka jedu byla tak velká, že smrti se nedalo žádnými vhodnými prostředky zabránit. Rozborem vnitřností, a to žaludku a tenkého a tlustého střeva, byla v těchto orgánech zjištěna přítomnost jedu ARSEN.¹⁾

Současně v době, kdy umírali manželé Luskovy a téměř i jejich syn Ludvík, došlo v Domažlicích k dalším čtyřem lehkým otravám arsenem. Příčinou bylo otrávené mléko u Jana Kačerovského. Po hospitalizaci Ludvíka Lusky vyrozuměl ošetřující lékař o případu několikanásobné otravy arsenem četnictvo. To zahájilo pátrání, na jehož konci došlo dne 29. září 1930 v 17.00 hodin k zatčení Marie a Václava Kačerovských. Zatčení a vyšetřování vedl npor. výk. čet. Josef Pořízek, účastnil se jej vr. strážm. Josef Heindl, prap. Václav Babka, št. strážm. Rudolf Košťál a strážm. Ludvík Vidrna. Zatčení byli dodáni do vazby okresního soudu. Jejich první výslech se uskutečnil 1. října. Kačerovský nic o případu nevěděl, naopak jeho žena se doznala k vraždě svých rodičů v plném rozsahu. Jako důvod uvedla to, že potřebovala peníze a rodiče jí jich nechtěli dopřát. Popírala však úmysl otrávit svého bratra Ludvíka a další domažlické občany.

Po zatčení manželů Kačerovských byla provedena v jejich domácnosti domovní prohlídka. Bylo zjištěno, že pokálená a pozvracená místa v ložnici rodičů byla pečlivě vydrhnuta a uklizena. Rovněž nádobí, ve kterém se nacházela otrávená káva, bylo řádně umyto a v domě se nenechávaly ani zbytky jedu. Prádlo a povlečení, potřísněné starými manželi následky požití jedu, bylo uloženo u Kačerovských a připraveno k vyprání.

Další šetření bylo prováděno v okolí Kačerovských. Většina sousedů hodnotila soužití starých s mladými, které trvalo od roku 1919, jako bezproblémové. Ovšem také poukazovali na lakotu a marnotratnost a závistivou povahu obviněné. Byla zadokumentována vzpomínka, kdy si měla klepat na kapsu s peněženkou a říkat: „Bůh je jen tady.“ Příbuzní vypověděli, že Kačerovská často nadávala svým rodičům, že nehodlají zemřít, vyčítala jim jejich šetrnost a hádala se s matkou když na ni dohlížela například při praní prádla, zda-li šetří pracím mýdlem.

Před soudem vystupovala Kačerovská chladně. Dozorci vězňů zaznamenali její slova ke spoluuvězněné, které tvrdila: „Víte, Vyhlídová, mně se nemůže nic stát, čteme v novinách, že jiní zabijí nebo zavraždí a jsou také porotou osvobozeni.“ Při hlavním líčení se obviněná přiznala ke svému činu a jako motiv uvedla opět a jen touhu po penězích. Uvedla jen, že nechtěla otrávit svého bratra Ludvíka a způsobit otravu dalším občanům města. Chtěla tím odvrátit pozornost od sebe.

Jistota Kačerovské o osvobození nebyla na místě, neboť porota se téměř jednohlasně shodla na její vině. Marie Kačerovská byla uznána vinnou ze zločinu úkladné vraždy, těžkého poškození na těle a zločinu veřejného násilí. Za své skutky byla Krajským soudem v Plzni odsouzena k trestu smrti.

Proti rozsudku si podala odsouzená cestou svého advokáta zmateční stížnost k Nejvyššímu soudu v Brně. Tato byla zamítnuta jako neodůvodněná a rozsudek byl potvrzen v plném znění.

Jedinou možností odsouzené bylo žádat o prezidentskou milost. Té bylo vyhověno a trest smrti byl změněn na trest doživotního těžkého žaláře, zostřené čtvrtletně postem a v den výročí činu, tj. 28. září temnou komorou a tvrdým ložem.

Poslední písemná zpráva o odsouzené Kačerovské je z dubna 1951. Tehdy komise pro podmíněčné propuštění u Krajského soudu v Hradci Králové rozhodla o nepropuštění Kačerovské podmíněně z trestu. Přesto, že se ve výkonu trestu chovala vzorně, pro její pohnutky a závažnost jejího činu, nebyla dána záruka, že by vedla život řádného občana. V té době trávila Kačerovská ve vězení již 21. rok. Bylo jí již 54 let. Téměř polovinu svého života již strávila ve vězení. Byla by vůbec schopna života na svobodě??? Rok 1930 a 1951... Pro chtivost, lakotu a závist...

Zdroj: Státní oblastní archiv v Plzni, fond Krajský soud v Plzni, spis Tk 1213/1930.

Tomáš HERAJT, Policie ČR, OOP Nýřany

⁴⁾ **Arsen**, chemická značka As (lat. Arsenicum) (někdy se používá též název Arzén) je toxický polokovový prvek, známý již od starověku. Jeho současné uplatnění se nachází v oblasti metalurgie jako součást speciálních slitin a v polovodičovém průmyslu. Toxické vlastnosti jsou známy již od starověku. Po požití je prvek v lidském těle metabolizován na toxické oxidy. (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Arsen>).

Legenda: *Strážňa učelára a bývy Luskonjčej a Demäčbričov dňa 24. 11. 1930*
1) stánek Luskonjčej samostatný
2) stánek Luskonjčej s častí sťah.
 1133

2) Strážňa učelára a bývy Luskonjčej a Demäčbričov dňa 24. 11. 1930
1) stánek Luskonjčej s častí sťah.
 1133

2) Strážňa učelára a bývy Luskonjčej a Demäčbričov dňa 24. 11. 1930
1) stánek Luskonjčej s častí sťah.
 1133

GENERÁLNÍ TAJEMNÍK OSN

Poselství k Mezinárodnímu dni proti zneužívání drog
a nezákonnému obchodování s nimi
26. června 2008

Závislost na drogách není důvodem ke stigmatizaci či diskriminaci

„V reakci na závažnost problému drog ve světě se před deseti lety na zvláštním zasedání sešlo Valné shromáždění OSN. Členské státy na něm přijaly rázný akční plán na snížení nabídky a poptávky po drogách.

Drogy i nadále ničí životy, přispívají ke kriminalitě a ohrožují udržitelný rozvoj. Dnes již ale dokážeme na drogovou problematiku lépe reagovat. Politici mohou vycházet z průkazných informací o drogové závislosti a trendech v užívání drog. Díky rozvojové pomoci se daří omezovat chudobu a nabízet alternativní způsoby obživy zemědělcům, kteří se pěstováním drog živí. Čím dál větší důraz se klade na prevenci a léčbu drogových závislostí. Ústředním tématem strategií na kontrolu drog se tak stává zdraví lidí. Pomáhá to i ke zpomalování šíření HIV/AIDS. Uvnitř států i mezi nimi sílí konsensus, že kontrola drog je společnou odpovědností nás všech.

Mnoho práce však zbývá vykonat. Státy se slabými systémy justice a orgány na vynucování práva potřebují podporu, aby byly schopny potírat nezákonné obchodování s drogami, s nímž přímo souvisí kriminalita, korupce a nestabilita. To v důsledku ohrožuje naplňování Rozvojových cílů tisíciletí.

Protože si letos připomínáme 60. výročí Všeobecné deklarace lidských práv, upozorňuji všechny členské státy OSN na jejich odpovědnost za dodržování práv vězněných, kteří jsou závislí na drogách, nebo jsou ve vězení za trestné činy spojené s drogami, především jejich práva na život a spravedlivý soud. Vyzývám rovněž členské státy, aby zajistily závislým na drogách přístup ke zdravotním a sociálním službám. Závislost na drogách není důvodem ke stigmatizaci či diskriminaci.

Společné úsilí za posledních deset let výrazně posunulo naše chápání drogového problému na celém světě a posílilo naši schopnost nacházet řešení a zmírňovat škody, jež drogy způsobují jednotlivcům, jejich blízkým, celým společnostem a státům. U příležitosti letošního Mezinárodního dne proti zneužívání drog vyzývám nás všechny k převzetí odpovědnosti za předcházení a omezování škod způsobených drogami ve prospěch zdravějšího a bezpečnějšího světa.“

Ban Ki-moon

* * * * *

SAZBA A REPRODUKCE

Provádíme **veškerou sazbu a zlom** publikací a časopisů, plakátů, letáků, oznamů, pozváněk, vizitek a dalšího merčantů. Dále zajišťujeme výrobu **fiskových PDF souborů** z podkladů dodaných například v textovém editoru **WORD**, programech **COREL Draw, Adobe Photoshop, Illustrator** nebo podkladů dodaných v PostScriptovém souboru.

Podle potřeby provádíme také **skenování obrazových předloh do formátu A3 a dia předloh do formátu 25 x 20 cm.**

Pro své zákazníky také nabízíme **zajištění grafických návrhů**: obalů, přebalů, plakátů, pozváněk, oznamů, vizitek, včetně **grafické úpravy** brožur a ostatních tiskovin.

TISK

Tiskové desky zhotovujeme pomocí technologie **CTP** (computer to plate), tedy bez použití filmů, což zajišťuje vyšší kvalitu tisku a vyšší rychlost výroby. Na barevném plotrovém výjezdu umožňujeme zákazníkovi provést poslední obsahovou a barevnou kontrolu správnosti tiskových dat.

Tiskárna svým zákazníkům nabízí výrobu zakázek pomocí následujících tiskových technik:

- 1. Knihtisk** – touto technikou lze zpracovávat jednobarevné a dvoubarevné zakázky od formátu 10,5 x 14,8 cm do formátu 21 x 30 cm o plošné hmotnosti potiskovaného materiálu 50–300 g/m² + obalky, tašky papírové.
- 2. Ofset** –
 - a) **archivový ofsetový tisk** do formátu papíru 70 x 100 cm při plošné hmotnosti potiskovaného materiálu 50–300 g/m²
 - b) **placeni ofsetový tisk** při maximální tiskové ploše 62 x 43 cm a o plošné hmotnosti potiskovaného papíru 45–100 g/m², bez meznosti potisku nařítaného či jinak povrchově upraveného papíru.

Dále nabízíme pro naše zákazníky **nízkonákladový černobílý i barevný digitální tisk** (například vizitek, letáků, brožur, plakátů, pozváněk, oznamů, reklamních materiálů). V rámci našich tiskových služeb nabízíme také **perfekci, rýhování a číslování** (např. stravenky, listky, pokladniční bloky apod.).

DOKONČUJÍCÍ ZPRACOVÁNÍ

a) **výrobu vazby V1** (sešitové měkké vazby šité drátem)

b) **vazby V2** (lepené měkké vazby)

Nabízíme i výrobu **ostatních druhů knižních vazeb** např.:

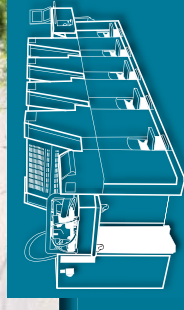
V3 (blokové měkké vazby), **V8** (celoplošné vazby), **V9** (tuhé vazby z plástu)

Pro naše zákazníky zajišťujeme v rámci dokončujícího zpracování výrobu například vazby do spirály (ve formátu A5, A6), **řezání, výsek propagačních desek, rýhování, lícování, perforaci a zrcení. Dále nabízíme také výrobu plátěných desek s chiplety, desek na personální spisy, vazbu a potisk desek zicebným písmem, pevnou vazbu kompletních ročníků například Školák, zákonů, diplomových prací atd.**

Na přání zákazníka zajišťujeme i výrobu **razítek**:

- ❖ klasická obdelinková (do šíře 10 cm) i kulatá razítka
- ❖ gumová razítka do strojků oadaného zákazníkem (např. Trodat)
- ❖ razítka pro různá loga, znaky a podpisy

Pro případné zájmy máme připraveny **k přímému prodeji** také některé **univerzální tiskopisy především pro vedení písemné agendy organizací a podniků** (např. jednací protokolky, doručovací knihy pošty, knihy jízd, střelecké terče atd.)

TISKÁRNA MINISTERSTVA VNITRA

Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o.,
Bartůňkova 4/1159

149 01 Praha 4

Tel.: 974 887 315, 348, 318, fax: 974 887 395

E-mail: zakazky@tmv.cz

www.tmv.cz

Tiskárna Ministerstva vnitra je vybavena ofsetovou a knihtiskovou technologií, která je především zaměřena na mekantišní výrobu hospodářsko-úředních tiskovin. Je schopna zajišťovat i výrobu časopisů a publikací ve vazbě šité drátem a ve vazbě lepené. Tuhé vazby zajišťujeme kooperací s jinými tiskárnami. Strategie naší tiskárny je založena na kvalitní polygrafické výrobě a kromě toho i na operativnosti výroby, kterou vyžadují jak naši zákazníci, tak i tisk Sbirky zákonů a ostatních štátních zakázek. Postupnou modernizací rozšiřujeme výrobní kapacity v oblasti barevného tisku. Tiskárna je vybavena vlastním reprogriafickým studiem a moderním DTP.

1.) Legenda: Praváči Václava a Ormý Lučbanyjch, dom 28. IX. 1930 - Dornáčnické
 1.) síňová kuchyně, vstoupání
 2.) síňová kuchyně, vstoupání
 1939

2.) Praváči Václava a Ormý Lučbanyjch, dom 28. IX. 1930 - Dornáčnické
 2.) stůl, stůl, stůl
 1939

3.) Praváči Václava a Ormý Lučbanyjch, dom 28. IX. 1930 - Dornáčnické
 1.) stůl, stůl, stůl
 2.) stůl, stůl, stůl
 1939

4.) Praváči Václava a Ormý Lučbanyjch, dom 28. IX. 1930 - Dornáčnické
 4.) stůl, stůl, stůl
 1939

5.) Praváči Václava a Ormý Lučbanyjch, dom 28. IX. 1930 - Dornáčnické
Legenda: stůl, stůl, stůl
 1.) stůl, stůl, stůl
 2.) stůl, stůl, stůl
 1939

6.) Praváči Václava a Ormý Lučbanyjch, dom 28. IX. 1930 - Dornáčnické
Praváči Václava a Ormý Lučbanyjch, dom 28. IX. 1930 - Dornáčnické
Legenda:
 1.) stůl, stůl, stůl
 2.) stůl, stůl, stůl
 1939

Nášivky protidrogových jednotek – ČR a Evropa – část 5.

1. ČR - OŘ Znojmo

2. ČR – OŘ Praha I

3. Řecko

4. Portugalsko - K9

5. Německo

6. Rakousko

7. Německo

8. Rumunsko – K9

9. Švédsko

10. Itálie – K9

11. Polsko – K9

ŘÍJEN				
P	6	13	20	27
Ú	7	14	21	28
S	1	8	15	22
Č	2	9	16	23
P	3	10	17	24
S	4	11	18	25
N	5	12	19	26
LISTOPAD				
P	3	10	17	24
Ú	4	11	18	25
S	5	12	19	26
Č	6	13	20	27
P	7	14	21	28
S	1	8	15	22
N	2	9	16	23
30				
PROSINEC				
P	1	8	15	22
Ú	2	9	16	23
S	3	10	17	24
Č	4	11	18	25
P	5	12	19	26
S	6	13	20	27
N	7	14	21	28